העולם הזה

גליון כפול
32
עמודים

קרב קלקיליה

כתבת ענק — תמונות הצד הירדני

מס' 992
י"ב חשון תשי"ז,
17.10.1956 שנה 20
המחיר 500 פר'

העולם הזה

אריה · בלי משוא פנים

רח ב גליקסון 8, תל־אביב, טלפון 26785, ת. ד. 136. מען למברקים: „עולמפרס״.
המוציא לאור: העולם הזה בע״מ.
דפוס משה שהם בע״מ, ת״א, טל. 62239.

המערכת איננה אחראית עבור תוכן המודעות, כולל מודעות המתפרסמות תחת חכותרת „רו״ח לצרכן,״ „רו״ח לנוסע״ וכו׳ חמוכנות ונערכות על־ידי המערכת.

ההפצה: דוד סופל ובניו, תל־אביב, רחוב אחד־העם 24, טלפון מס׳ 5673;

העורך הראשי:
אורי אבנרי

ראש המערכת:
שלום כהן

עורכי־משנה:
דוב איתן, אורי סלע

עורך כיתוב:
סילבי קשת

עורך תבנית:
אהרון צור

הכתב הראשי:
שרגא הר־גיל

צלם המערכת:
אריה קרן

חברי המערכת:
ישראל ביבר, ניצה גבי, שייע גלזר, לילי גלילי, דויד הורוביץ, רותי ורד, רוני זוהר, אברהם חרסון, אוסקר טאובר, משה לשם, אביבה סמן, עמוס קינן, שלמה קרן, אלי תבור.

הצייר הראשי:
שמואל ברתור

עורך דפוס:
אריה אריאל

מנהל מעבדה:
נתן רון

העתון הנקרא ביותר במדינה

קורא יקר.

לעתים נדמה שכל החיים במדינה הזאת בנויים על מצבי־רוח. הם משתנים חליפות, ותמיד מן הקצה אל הקצה. כמעט כל העתונות מסתובבת עמם, כמו שבשבת.

משך כמה חודשים שלט במדינה (ובעתונות) סגנון־ההידד. האוייב היה זבל. צה״ל היה מורכב מאנשים־עליונים. המלחמה דמתה לתחרות־כדורגל. הכתבות על פעולות צבאיות, בהן השליכו מיטב הבחורים את חייהם מנגד, היו מלאות בדיחות משעשעות על חשבון האוייב המטומטם.

כל זה נמשך עד למחרת קרב קלקיליה. בבוקר עוד הודיע קול־ישראל על סימפוניה של פגזים וקונצרט של יריות. עתונאי אחד סיפר בתמימות שעם הישמע היריות הראשונות הזמין מונית ונסע ישר למקום הפעולה. הוא חזה בה כצופה בתחרות מרתקת, רק שהכדורים לא היו מעור אלא מעופרת. והוא לא היה היחידי שנכח באזור הקרב ללא שום סיבה. כמה וכמה אנשים, שאין להם מה לעשות בשדה־הקרב או בקירבתו, התרגלו לחוש למקום בכל הזדמנות.

הידידיום זה נפסק באורח פתאומי כשנודעו מספר ההרוגים והותם. עתה נזכרו כולם בשדרנים האומללים של קול ישראל, והתנפלו עליהם בשצף קצף. כל אחד שכח מה הוא עצמו כתב רק אתמול. אפילו הקצינים שכחו כי היה זה דווקא שבועון המטה של צה״ל אשר הנהיג בכלל את הסגנון הזה בשנה־שנתיים האחרונות, במסע של פרסומת רעשנית שעורר את זעמו של כל לוחם.

למחרת קרב קלקיליה חדר לעתונות סגנון חדש — סגנון של הרכנת ראש ומועקה נפשית. רבים החלו פוסלים את השיטות בהן דגלו עוד אמש, ותובעים שיטות חדשות של תיגמול, שאינן כרוכות בסכנה לחיילים, אך שהן פוגעות במוסר־המלחמה של צה״ל ובכבודה העצמי של מדינה ריבונית.

גם דעה חדשה זו, כמו הדעה הקודמת, נבעה מתוך מצב־רוח, ללא חשבון קר ועניני. הבטחון המופרז והדכאון התהומי צמודים זה לזה. הם שני הצדדים של אותה מטבע.

★ ★ ★

יתכן שכל זה לא היה קורה לו ניתן לאנשים בעלי נסיון קרבי ותחושה קרבית להנחיל לעורף באופן בלתי־אמצעי משהו מרוח החזית. חייב אדם להיות מעורה ביחידה קרבית כדי לחדור למעמקי נפשה, וכדי לתרגם אותם לשפת העורף.

אותו מצב עצמו שרר בימי מלחמת תש״ח. בעתונות שרצו כתבות־הידד של אנשים שלא הריחו מעולם ריח של אבק־שריפה, ושהסתובבו, במקרה הטוב ביותר, בחדרי המטה. למזלם היו החיילים הקרביים עסוקים בקרבות, ולא הספיקו לקרוא את תיאוריהם. כשנזדמן לידיהם גליון של עתון, התמלאו רוגז. שום דבר אינו מרגיז חייל יותר מאשר לחזור מפעולה אכזרית, המגואלת בדם מיטב חבריו, ולמצוא בבסיס עתון המתאר את האוייב כערימת סמרטוטים הבורחים עם היריה הראשונה.

לפחות פעם אחת שלח אותי המפ־פא שלי, באישור המג״ד, במכונית מיוחדת לתל־אביב, מצוייד במדים מלוכלכים ובתת־מקלע טומי (של המפ־פא), כדי לתבוע את עלבון היחידה מכמה עתונים, שהרגיזו אותנו במיוחד.

האומה אינה נותנת לחייל הקרבי שלה שום תמורה למעשיו. אין הוא זוכה לפרס, ולרוב גם לא לציון מיוחד. אולם לפחות דבר אחד יכול החייל לדרוש בצדק: שהעורף יקבל תמונה נכונה ונאמנה של פעליו ושל רוחו. הדבר לא יושג על־ידי שום הסדר שגרתי, הוא יושג רק אם ינתן לאנשים, המבינים את רוח החיילים הקרביים, מפני שהם עצמם היו או הינם כאלה, לקיים מגע בלתי־אמצעי עם היחידות הפועלות, לא רק בזמן הקרב, אלא גם לפניו ואחריו, בכל ימות השנה.

המלחמה היא ממלכת הלא־נודע. מעולם אין לדעת, לפני פעולה, מה יהיה מספר האבידות. אפילו יהיו המפקדים מעולים ביותר, אפילו יהיה התכנון גאוני, הרי בכל פעולה רצינית יכולים ליפול 2, או 20 או 50 איש. על כך משפיעים אלף פרטים קטנים, בחלקם תלויים גם במקרה העיוור.

זאת יש לקחת בחשבון — לפני שמחליטים על פעולה. המדינה חייבת אז לערוך את חשבון הנפש, להעלות לנגד עיניה את תמונת המשפחות אכולות־הדאגה — ולהחליט לאור תמונה זו אם הפעולה באמת חיונית ומוצדקת. ואם נפלה ההחלטה לחיוב ומתחילה הפעולה להתבצע, חייב כל אדם להתפלל בלבו לשלום הלוחמים. אולם הוא חייב גם להכין את לבו מראש לכל תוצאה אכשרית. זהו הגיון המלחמה.

כמו כל המדינה, חייבת העתונות לסגל לעצמה הגיון אכזרי זה. עורכיה חייבים לחשוב לא פעם ולא פעמיים, אלא מאה פעמים, לפני שהם תובעים פעולה במאמריהם הראשיים. קל לכתוב בחדר המערכת, אבל התוצאה עלולה להיות יקרה מאד בדם ובדמעות. אם יזכור זאת כל עורך וכל כתב, נזכה בפחות מאמרי־הידד ובפחות פטפוטי־דם, ולא נצלול מעגני הבטחון העצמי השחצני למעמקי הצער ההרסני.

אני מעז לומר שעתון זה היה חופשי יותר מכל עתון אחר מחטאים אלה עד כה — אולי מפני שזו המערכת היחידה בארץ המורכבת ברובה מלוחמים־לשעבר. לא פעם פיקפקו יריבינו בהכרתנו הלאומית מפני שלא צהלנו ביום של נצחון קל, ולא פרצנו במאמרים צמאי־דם למחרת כל מעשה זוועה.

יש לקוות שאחרי קרב קלקיליה יהיו גם שאר העתונים קצת יותר רציניים, קצת פחות נלהבים, כאשר ידובר בדם של לוחמים.

אורי אבנרי

מכתבים

מלחמה ו/או שלום

דם, דם, דם. אין כמעט גליון אחד שלכם שאינו כולל סיפור על רצח בגבולות ועל פעולת תגמול. היכן זה יסתיים? אילו ידעתי לפחות כי כל פעולה היא חלק מחושב מתוך תוכנית גדולה, הייתי מוכן לקבל כל דבר. אבל לא שמעתי עדיין מלה אחת ממנהיגינו כי הם יודעים לאן מובילים אותנו המאורעות.

דן פישר, רחובות

...ברור שכל פעם שבאו ידיעות על פשיטת־תגמול של אנשינו, נתמלאתי גאווה. אבל מיד שאלתי את עצמי — האם זה היה באמת נחוץ? רק כאשר עניתי לעצמי: „אינני יודעת!״ הבינותי מה קשה מצבם של מנהיגינו.

מרים שור, חיפה

כל יום העובר, עולה לנו ביוקר, כי האויב לומד מלקח תבוסותיו... הרי צה״ל הוכיח את יכולתו, מדוע, אם כן, לא נותנים לו את הפקודה להשלים את המלאכה, ולחסל את המובלעת המסוכנת, הניצבת במרחק כמה קילומטרים ממרכזי החיים בארץ?

דויד רוטרמן, תל־אביב

איבדנו את ההזדמנות ההיסטורית, שלא תשוב לעולם, לקבוע עובדה קיימת ולכבוש את חצי־האי סיני, עד לתעלת סואץ, כשהרודן המצרי היה עסוק במקום אחר. האם נאבד גם את ההזדמנות האחרונה לחסל את ממלכת הירדן וליישר את גבולנו המזרחי?

אלחנן טובים, נתניה

מרוב דובים, חדלנו לראות את היער. כי הבעיה האמיתית של מדינת ישראל איננה לפוצץ עוד תחנת משטרה ירדנית. תביעת ההיסטוריה מעם ישראל כיום היא שיצליח להשתלב במרחב הגדול הסובב אותו... הריגת כמה לגיונרים לא תקרב אותנו לפתרון הבעיה.

משה חיון, תל־אביב

אל לנו לתת כל סיוע ליד המזוהמת — (הבריטית לרוב) — בביצוע מזימתה — הפניית זעם הלאומנות הערבית נגדנו והכנסת המדינות השכנות לתוך המערך הבגדאדי... מותר, אפשר ואף הכרחי לנסות להגיע לידי הסכם עם החשובה שבמדינות ערב — מצרים — אפילו על חשבון המסכסכים למיניהם.

יוסף לחינגר, קרית־ים

אנחנו עם קטן ועני. עושרנו באנשים צעירים ואמיצים מוגבל מאד. על כן, אל לנו לבזבז את נוער הפז שלנו בכל מיני פעולות סרק. עוד יבוא היום ונזדקק לו לקרב המכריע.

חנה גרינשפן, עפולה

סוס ורוכבו

במאמר המצויין שלכם „מירוץ הירדן״ (העולם הזה 991) השוויתם את מדינת ישראל לרץ בעל הסיכויים הטובים ביותר, המתמהמה ליד קו הזינוק. לדעתי, היה מתאים יותר לצייר את העם כסוס־מירוץ מאומן, המוכן לזינוק, אלא שרוכבו אינו יודע בדיוק לאיזה כיוון צריך לרוץ.

רוני כהן, סירה

מכל הפרשה, מסתבר שהאנגלים אינם כל כך פקחים. אילו היתה להם טיפה מאותו שכל־ישר שהם אוהבים להתגנדר בו, היו מבינים כי חלוקת ממלכת הירדן ברגע זה בין עיראק וישראל, היה רק לטובתם, וכי זאת היא הדרך היחידה למנוע התפשטות מצרית. וסוף־סוף, גם ישראל וגם עיראק הינן גרורות המערב. אז מה יש לאנגליה להפסיד?

יורם מושיוב, באר־שבע

...מה יש? את ארץ־ישראל אפשר היה לחלק ב־47 ואת ממלכת הירדן אסור עכשיו לחלק?

אלי ניר־פז, חיפה

על הא ועל דת

יתכן ששבץ לב של ייני פרוינר מכפר אתא (העולם הזה 990) לא נגרם לו באופן ישיר על־ידי התנהגות המפגינים הדתיים אבל מה בדבר הכאת אותו נכה מלחמה — איך מסבירים אותם דתיים את מעשה ידם, שאיש אינו יכול להכחישו?

מוריס שולץ, ירושלים

הוכחתם בורות משוועת בדיני ישראל, בכתבכם על האיש שדלת ביתו נפרצה, לאחר „שפתח את מקלט הרדיו בשבת, דבר שאיננו אסור לפי דיני ישראל...״ (העולם הזה 990).

דוד ר., חיפה

דיני ישראל אוסרים פתיחת הרדיו, אך לא את ניגון המכשיר, אם נפתח לפני כניסת השבת. למתנפלים לא היתה כל יכולת לברר אם אמנם נפתח המכשיר בשבת או לא.

פרשת שטיינברג

עברה בי הלחלה כשקראתי על הסגוניות במטה המשטרה, שגרמו לחיסולו של קצין זאב שטיינברג (העולם הזה 991). איך יכולים הממונים על בטחון האזרחים להרוס את ענף הבילוש כולו, רק מתוך חשש שקצין חף־מפשע עשוי לגלות את האמת המבישה על מעשיהם?

שלום כדורי, מגדל אשקלון

כתבתם ששטיינברג סיכן את חייו מספר פעמים. זוהי שטות גדולה. העולם התחתון הישראלי מתוק מדבש, מורכב מאלמנטים ויצורים רעבים, בניגוד לעולם התחתון של אמריקה ואירופה. והראיה: אף בלש לא נפצע, אפילו קל, על־ידי העולם התחתון הישראלי.

באירופה ובאמריקה שומרת המשטרה בסוד כמוס את שמו של סוריע או מלשין, כדי שלא יתנקשו בחייו. ואילו כאן מופיעים לך רשמית בעתונות כי „יעקב אלבז מירושלים מכהן כמלשין, סוריע ופרובוקטור של המשטרה״ ודבר לא קורה לו...

שלמה קליין, תל־אביב

...האם שכחתם כי אותו שטיינברג הוא שהורה לזייף טביעות אצבעות במשפט מסויים?

יונה ג., תל־אביב

שטיינברג פוטר על־ידי מר סהר, המפקח הכללי של המשטרה, בגלל השלמונים שקיבל מבתי בושת, על מנת שלא לחסלם. ניתן לחשוב שעכשיו, חדשים מספר לאחר חיסולו של שטיינברג, חוסלו גם בתי הבושת. אולם מי שעובר ברחוב בן־יהודה, בסביבת הרחובות בוגרשוב ומנדלי, ורואה את הזונות השורצות באין מפריע, יבין שטענה זו לא רצינית.

ד״ר מ. סלומון, תל־אביב

קשה לי להביע את רגשי הכבוד ויחסי החיובי לעתונכם, המוכן לכתוב את אשר כתב בפרשה זו. אתם מהווים אי הנלחם בעוז ובהתמדה נגד כוחו האדיר של מנגנון השחיתות...

סטודנט, אוניברסיטת בר־אילן

מי התרשל?

לאחר בירור עניינו של מר קופילוביץ (העולם הזה 982) הוברר כי מר קופילוביץ קיבל את היתר היציאה שלו בדרך המקובלת ולפי התור. לא נתבקשנו על־ידי המשטרה, או גוף ומוסד אחר כלשהו, לעכב את מתן ההיתר הנ״ל.

ישראל פונט, קצין הסברה, משרד הפנים, ירושלים

במקרה זה נופלת האשמה במלואה על המשטרה, שהעלימה מעיני משרד הפנים את חקירתה, אפשרה בזאת את בריחתו של חשוד בעבירה.

בלי צחוק

כאיש תנועת החירות, התאכזבתי מחכיסוי חרל שנתתם לוועידת התנועה (העולם הזה 991). אתם אמנם סיפרתם על כל הנקודות המעניינות של אותה ועידה, אבל איכשהו התגנבה נימה של לגלוג לדבריכם. אני חושב שאתם טועים, כי קום תקום ממשלת ישראל שבראשה יעמוד מר מנחם בגין.

אבשלום זוהר, תל־אביב

השר לא אישר

במדור התצפית (העולם הזה 991) נאמר, בין השאר, כי חברת החשמל מיהרה לשלוח לרבים ממינוייה חשבונות על פי התעריפים הגבוהים החדשים, שבוטלו לפי שעה בגלל החלטת הרוב המקרי בועדת הגבוהים החדשים, שבוטלו לפי שעה בגלל החלטת הרוב המקרי בועדת הכספים של הכנסת.

האמור על חברתנו אינו נכון. רק לאחר ששר הפיתוח יאשר את התעריפים החדשים והחברה תפרסם ברבים את השינויים בתעריפי החשמל, תכין החברה את חשבונות הצרכנים לפי התעריפים החדשים. דבר זה טרם נעשה.

י. פרידלנדר, חברת החשמל לארץ־ישראל, חיפה

חתיכות ומישחקים

אינני זוכר מתי נהניתי כל כך מריפורטז׳ה מצולמת, כמו שנהניתי מכתבתכם על תחרות הכדורגל בין שתי קבוצות של חיילות (העולם הזה 991). איזה יופי (של בנות) איזה סיגנון (של מישחק) איזה קליעות (של פתיבה).

מתי שמעוני, תל־אביב

איזה שפע (של מחמאות).

טעות לא לעולם צודקת

אתם גורא חכמים, אבל בגליון האחרון (991) בכתבה של יוסלה מרימוביץ על יפאן, נפלתם בפח. אני מתכוון לתמונה שהופיעה באותה כתבה. קודם כל, האיש המופיע בתמונה הוא זיני זילברשטין ולא יצחק נחמיאס כפי שכתבתם. שנית, נחמיאס בכלל לא היה בהונג קונג וכיצד הגיע ליפאן? ולבסוף, זיני זילברשטין שהוא מכבי פתח־תקוה חזר מהונג־קונג ישר לארץ ולא היה ביפאן. מכאן שהתמונה צולמה עדיין בהונג־קונג.

צבי תמיר, פתח־תקוה

לכאן ולכאן

העולם הזה הוא כמעט הקשר החברתי היחידי עם הארץ. כל ישראלי העובר בהונג־קונג — ותתפלאו כמה רב מספרם באופן יחסי — מיד מצלצל אלי ולפני שיציג את עצמו, אני שומעת: „שלום.. שמעתי שיש לך את הגליון האחרון של העולם הזה...״

צברית, הונג־קונג

כבר הפסקתי לקרוא בכלל את העולם הזה. כי, לפי דעתי, אין מקומו בארץ שלנו, בארץ אשר בניה עמלים ומכינים את הקרקע לבאים. אם תמשיכו בדרככם העגומה, מובטח לכם עתיד אשר בו יתעוררו קוראיכם ויזנחו אתכם ואת עתונכם. ואז יהיה כבר מאוחר מדי... איש לא מתנגד שתלחמו בשחיתות. אדרבא, כולם אסירי טובה לכם. אבל לא באורח כה בלתי־אנושי.

יוסף דיין, תל־אביב

ליל קלקיליה לא היה רק ליל הדמים האכזרי ביותר מאז תום מלחמת תש״ח. הוא היווה גם מיפנה בפעולות הגבול. כי הפעם נערך הקרב לא סביב מוצב נידח, כי אם בלב הריכוז החזק ביותר של כוחות הלגיון הירדני, בסיוע תותחים ושריון. בליל זה, נתקל צה״ל לראשונה בצבא אויב שחייליו היו מוכנים לצאת מיד להתקפת־נגד. מול כל אלה נתגלתה עליונותו של הלוחם העברי, על הטוב והמסוכן שבה.

קרב קלקיליה

קרב קלקיליה

(ראה שער)

צבי ואנשיו היו האחרונים שתפסו את מקומם במערך ההתקפה — והראשונים שפתחו באש. תפקידם: לירות בתותחים ב־כיוון ישיר אל תוך מיבצר המשטרה.

התותחים הוצבו, במרחק ביצבצו שני אורות גדולים, שדלקו בצריחי המשטרה. צבי הציב את אנשיו ופמעט מיד באה ה־בקשה באלחוט: „או. קי. הרביץ!"

ובאותה שניה פתחו תותחיו של צבי באש. פגז! פגז! לא לפי חישוב מתימטי מסובך, כי אם ישר לפנים, מעל לכוונת, כמו ברובה צלפים. אבל איזה גושי פלדה העיפו הרובים האלה.

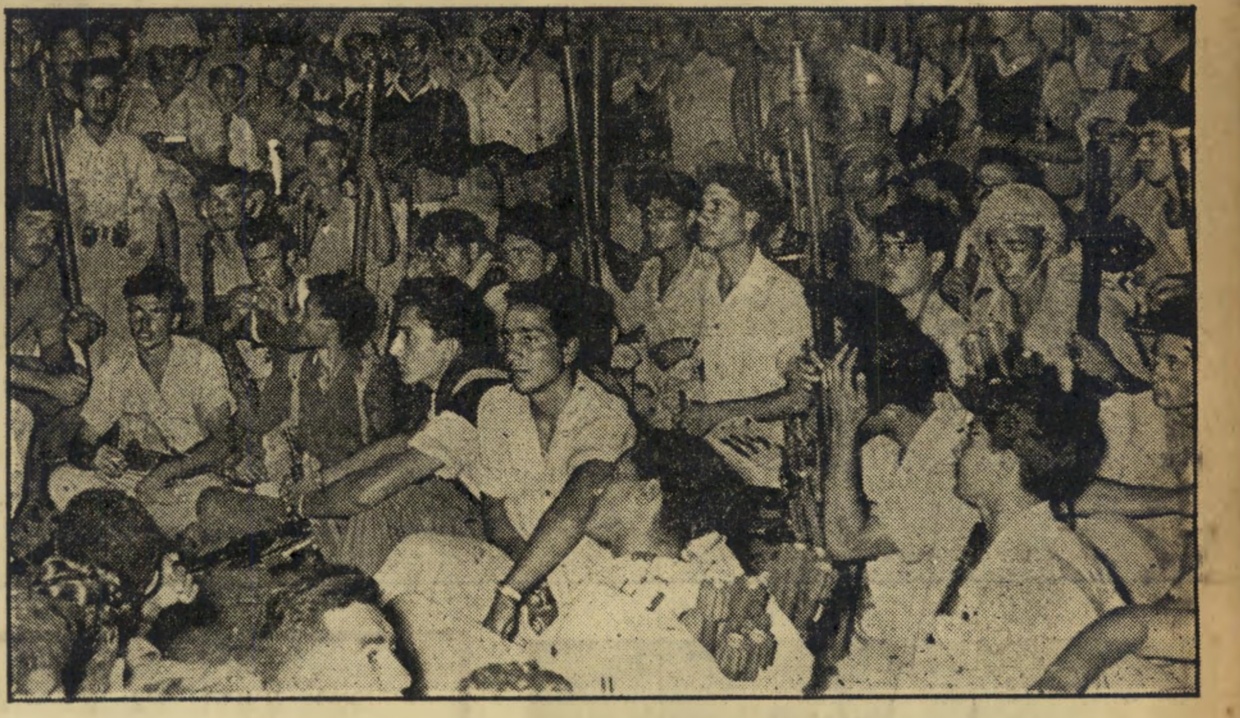

התדריך. חיילי אחת היחידות שהשתתפו בקרב קלקיליה יושבים בחצי גורן, ומקשיבים לדברי ההסבר של מפקדם. הלוחמים כבר מוכנים ליציאה, אוחזים כל אחד את הנשק שיקח עמו לקרב. בולטים במיוחד רימוני הרובים האנטי־טנקים ורקטות הבאזוקות.

אחד אחד חדרו הפגזים דרך קירות ה־בטון המזוין ועשו שמות בעמדות המיבצר. צבי ריכז את אשו הוא על הצריחים. למח־רת בבוקר, עוד לפני שהספיק לשמוע את כל פרטי הפעולה, בא אל צבי מפקד הכוח הרגלי, ששכב במרחק כמה עשרות מטרים מהמשטרה בשעת ההפגזה, וחיבק אותו כ־אילו פגש את אחיו אחרי שנות פרידה. לו־לא ראה זאת במו עיניו, לא היה מאמין שתותח יכול לירות בדיוק כזה.

אבל אותה שעה לא ידע צבי עדיין מה יביא המחר. הוא רק מילא את חלקו ב־מיבצע: לרכך את המשטרה ולהכינה להס־תערות חיל הרגלים.

★ ★ ★

מפקדו של חיל הרגלים היה מוגדר וברור אף הוא. עליו הוטל ביצוע ה־משימה העיקרית של הערב: לכבוש את מיבצר המשטרה, לפוצץ אותו כליל. („אם תשאר אבן על אבן, נחזור מהר בבוקר עוד פעם לגמור את העסק!" אמר מפקד המיב־צע, כשנתן את הוראותיו האחרונות למפקדי היחידות השונות.)

המרחק בין נקודת התיערכות לנקודת ה־הסתערות היה קטן מאוד — הלוחמים עברו בין מטעי הזיתים, חצו ואדי לא עמוק המסמן את הגבול בחלק זה של ארץ־ישראל, וכ־שהיו במרחק של 200 מטרים מהמיבצר, קיבלו הוראה לשכב ולחכות.

אז התקשר מפקד הכוח עם צבי ואנשיו. הוא הרגיש שהאויב במשטרה הרגיש בו ולכן הורה להתחיל בהפגזה. השעה היתה אז 9.50, בליל חשוך לגמרי.

עשר דקות בסך הכל הלמו הפגזים ב־בטון. ואז הורה מפקד הכוח הרגלי לתו־תחים להפסיק את האש. אנשיו, שהתקדמו בשעת ההפגזה עד למבואות המיבצר, היו מוכנים להסתערות. אך הפקודה היתה: ל־המתין עשר דקות בין גמר ההפגזה להת־חלת ההסתערות, כדי לאפשר לאנשי המש־טרה להוציא מהבנין נשים וילדים העלו־לים להיות בו. עשר דקות שנראו אינ־סופיות.

לבסוף ניתנה הפקודה: „קדימה!"

יחידות־המשנה התקדמו, כל אחת לכיוון שהוקצה לה.

במישטח החשוף, פגעו הצרורות בלו־חמים חסרי־המחסה. אלי, אחד המפקדים, פרץ קדימה, זינק אל תוך החפירות שלפני הבניין, משם ירו הירדנים על אנשיו. הוא שלף רימון מחגורו, הטילו בין שלושה ירדנים שרכנו על נשקם. השלושה נהרגו במקום.

מכיוון אחר של החפירות, התקרבו אליו בריצה כמה ירדנים נוספים. צרור ארוך מהעוזי הרג אותם. ירדני שמיני, שעמד ליד פיאט במרחק שני מטרים בלבד, נטל את נשקו כמו מקל, חבט בכל כוחו בראשו של אלי. אחר־כך זינק עליו, נשך אותו בזרועו, בנסותו להוציא מידיו את העוזי. אלי הס־פיק לירות בו לפני שהתגלגלו שניהם אל תחתית החפירה.

בשאר גיזרות ההסתערות, התקדם הכל לפי התוכנית. יחידות הרתק המטירו אש על אשנבי המיבצר, חוליות הפורצים התקד־מו לעבר הגדר, פוצצו אותה ופרצו פנימה. חמש דקות אחרי התחלת ההסתערות, היו הלוחמים בתוך המיבצר.

לפתע, באחד המזדרונות, ניצב ירדני מול הפורצים. על שכמו נשא נרתיק צבאי, מלא רימונים. רימון מוכן לפעולה היה לפות ב־כף ידו. „מין הדא?" הוא קרא. צרור קצר השיב לו. הערבי נפל ארצה, כשהרימון מתגלגל מבין אצבעותיו המתות. הלוחמים לא שמו לב אליו. תוך שניות נשמעה הת־פוצצות. רימונו של הירדני ההרוג פצע אר־בעה לוחמים.

תוך חמש דקות נוספות, היתה המשטרה מטוהרת. החלק הראשון של המשימה בוצע.

★ ★ ★

עתה הגיע תורו של החלק השני של הכוח המתפרץ לפעול. הוא היה מורכב מטור זחלים. הזחלים עלו על הכביש המנדטורי הישן, החוצה את המשולש, ל־אורך מסילת הרכבת. הם הגיעו לגשר קטן מפוצץ. הגבול.

הזחלים לא היססו. שעה קלה לפני הקרב ערך מפקד הטור סיור בסביבה ועתה ידע כי הזחלים יכולים לחצות את הגשר בלי סכנה. הטור עבר, עלה על הצד הירדני של הכביש, המוביל ישר למשטרה, בה הת־נהל באותו רגע קרב מגע בין מסתערים ומגינים.

פילבוקס עשוי בטון פתח באש מקלעים. הזחלים השיבו באש מרוכזת; הפיל־בוקס השתתק. לאנשי הכפר, כנראה, לא היה חשק להתערב בקרב.

בפנים המשטרה הגיע הטיהור לצרורותיו האחרונים. הזחלים נעצרו בחצר, ליד האו־רנים הגבוהים.

★ ★ ★

חוכשים סיירו בין חדרי המיבצר. פגזי התותחים עשו את מלאכתם ביר־סודיות ואי־אפשר היה לעלות לקומה השניה מחמת המפולת. בקומת הקרקע, לעומת זאת, נשמר סדר כלשהו.

בשעת ההפגזה, פגע פגז במיכל המים של המשטרה ועתה היה כל הבנין מוצף. הלוחמים עברו מחדר לחדר, הריקו את מח־סן הנשק מתוכנו. חדר האוכל והמטבח ה־נקיים סיפרו על ארוחת־ערב שעברה ב־שלום; חדר־שינה, שמיטותיו היו מסודרות ומוצעות למופת, נתן עדות לעצבנות אנשי המיבצר, שלא ישנו אותו לילה.

באורווה, בנין אבנים מאורך שלא נפגע בכל המהומה, נמצאו שמונה סוסים שליהפו תבן בשלווה. הקיבוצניקים שבין הלוחמים הובילו אותם החוצה.

בחצר המעוגלת של המשטרה, שקקו ה־חיים. פה ושם נחו קבוצות לוחמים, חוב־שים טיפלו בפצועים או העבירו אותם על אלונקות אל הזחלים. מפקד חוליית החב־לנים פקח על העברת שקי חומר־הנפץ ה־כבדים אל תוך המשטרה, לקראת הפי־צוץ. הוא עבר בין אנשיו, הורה להם היכן להניח את החומר, קישר את הערימות בפתיל־הרזעם הלבן, הכין את השעון שיפ־עיל את המיטען כולו. סריקה מהירה אח־רונה, לוודא כי לא נשארו ישראלים בבנ־יין ואחריה הפקודה: לפנות את המשטרה לפיצוץ.

החבלנים יצאו החוצה, תפסו מחסה. החצר התרוקנה מאדם: רוב אנשי חיל הרגלים כבר עזב את המקום, נע חזרה לתוך שטח ישראל. לגביו, נסתיים קרב קלקיליה.

ואז, לפתע, נשמעה שריקה חדה. פטריה שחורה ענקית התנפחה ועלתה בתוך ה־שמים, לשונות אש פרצו כלפי מעלה, ורעם מחריש התגלגל ממרכז בנין המשטרה.

אל הקרב. עוד לפני החשיכה עברו הלוחמים בכביש הראשי של המושבה, בדרכם לנקודות ההיערכות, שמחן יצאו לפעולה. על הקצה הימני של מגן המשוריין רשם אחד החיילים בגיר את השם „קהיר". כתובות אחרות היו: „קדימה לשכם" ו„ישיר רבת עמון."

החבלנים במלאכתם. מפקד חוליית החבלנים נותן הוראות לאנשיו, המחברים את מיטעני חומר־הנפץ שהונחו בפינות שונות של הבניין, בפתיל־רועם. האנשים נראים רטובים מזיעה, לאחר סחיבת מטעני חומר הנפץ, ומשטפון המים שנגרם במשטרה לאחר שבריכת המים בצריח נפגעה בהפגזה. המפולת הנראית בצד הימני של התמונה נגרמה על ידי ההפגזה.

השעה היתה 11.30. החלק השני של המ־שימה בוצע. משטרת קלקיליה פוצצה.

★ ★ ★

החבלנים קמו ממקומותיהם, חזרו ל־חזות במלאכתם. הם לא נראו כל כך מרוצים. הצריח הדרומי נשאר עומד כמעט ישר, נוטה קצת הצידה, כשיכור. לא מספיק טוב. החבלנים לא רצו לחזור בבוקר לגמור את העסק, כפי שהבטיח מפקד הפעולה. הם ניגשו מיד להשלים את הפיצוץ.

למעשה, היו כבר צריכים לחזור. כל ש־לבי הפעולה נסתיימו בהצלחה, לפי התוכ־נית.

אך במרחק של עשרה קילומטרים מזרחה, על הכביש המוביל מקלקליה לשכם, נלחמה יחידת חיילים ישראליים מול גדוד שלם של הלגיון הירדני. היו אלה אנשי ה־חסימה, שנשלחו עם התחלת הפעולה לת־פוס עמדה על כביש זה ולמנוע כל תגבורת ירדנית אפשרית מלהגיע אל שדה הקרב סביב המשטרה.

★ ★ ★

אנשי החסימה יצאו לשטח, עוד לפני שהחלו נעים אנשי הכוח שכבש את המשטרה. דרכם היתה ארוכה הרבה יותר. מדי פעם חלפו על ראש הגבעות אורותיה של מכונית ירדנית.

הם הגיעו למקום החסימה לפני שהתחילה ההתקפה על המשטרה, מבלי שאיש ירגיש בהם, תפסו עמדות משני צדי הכביש. מ־רחוק התקרבו אורותיה של מכונית צבאית בדרכה לקלקיליה. הם הניחו לה לעבור, כי טרם החלה הפעולה.

אותה שעה אפשר היה לראות מרחוק אורותיה של שיירה ארוכה שנסעה משכם לעזון ומעזון מערבה, לקלקליה. בשעה 11 עלו המכוניות הראשונות על החסימה. היו אלה משוריין, לאנד־רובר ומשאית מלאה חיילים. פצצת באזוקה פלחה את האחיר, פגעה במשוריין. פצצת רנ״ס וצרורות מק־לעים גמרו את שתי המכוניות הנותרות.

בתוך המיבצר. קבוצת לוחמים בפתח המיבצר שנכבש. פעולת הסיהור נשלמה ועתה מחכים הם לפקודת־התזוזה. בחגורת הלוחם משמאל תקוע פגיון שנלקח שלל.

יתר המכוניות של השיירה הארוכה הר־גישו כי הכביש חסום בפניהן. הן נעצרו. החיילים שנסעו בשיירה ירדו מהמכוניות. מפקדיהם למדו לקח מפעולות צה״ל הקוד־מות. במקום לנסות לפרוץ את החסימה, החלו נעים ברגל משני צדי הדרך, כדי לת־קוף את אנשי החסימה באגפיהם.

הלגיונרים מצאו את הכוח הישראלי מרר כז לצדי הכביש, מצפה לתנועת מכוניות. הם הסתערו עליו מהצד. מטחי הירויות של אנשי צה״ל אילצו אותם לסגת, בהשאירם אחריהם חמשה פצועים. היתה זו רק הת־חלתו של קרב עקשני וממושך.

★ ★ ★

השעה היתה חצות. המשטרה כבר פוצצה; חיל הרגלים חזר ברובו אל מעבר לגבול. לחסימה לא היו נפגעים. היא קיבלה הוראה לסגת.

המפקד אירגן את אנשיו למסע הארוך, החל צועד חזרה בכיוון לואדי. הוא לא הס־פיק לצעוד יותר מ־50 מטר. ברגע שעמד לגלוש אל תוך הואדי, שמע רחש של תנועה עולה מתוכו. היתה זו הזרוע השנית של המלקחיים הירדניים, שסגרה על החסימה הישראלית משני צדי הכביש. הישראלים פתחו מיד באש, כלפי מטה.

הירדנים בואדי התפצלו לשניים. חלק הס־תער למעלה, מול אש הישראלים. החלק השני טיפס על שלוחה מקבילה, גבוהה מזו אשר עליה עמדו אנשי החסימה. משם המטירו אש קטלנית.

תוך עשר דקות היו על האדמה הסלעית מספר פצועים.

ברגע זה התגלה המנהיג שהציל את ה־מצב. היה זה דב, בן משק מעסק יזרעאל, בן 19, שסיים את קורס הקצינים לפני ימים ספורים, סגן־המשנה הצעיר ארגן סביבו כמה מהלוחמים שלא נפגעו, רץ בראשם אל גבעה קטנה מעברו השני של הכביש.

היה זה מוצב ירדני חפור ומבוצר היטב — שלא נמצאה עליו נשמה חיה. דב פרש את אנשיו להגנה היקפית ופקד על שאר

קרב קלקיליה

השלל. לאחר כיבוש תחנת המשטרה, פרצו הלוחמים את חדר הנשק והוציאו משם שלל רב, שכלל מקלעים, רובים, פגזים ותחמושת. בתמונה: לוחמים בודקים את השלל.

ארוחת בוקר. כמה לוחמים מרוכזים סביב סיר גדול, בו הרתיחו תה. כמשענת לסיר השתמשו בתרמילי פגזים שקליעיהם פיצחו את בנין המשטרה. ביניהם הודלקה המדורה.

החוזרים. כך נראו הלוחמים, עם תום הפעולה. רובם היו עדיין עייפים ונתונים במתיחות הרבה שאפפה אותם מן הרגע הראשון שיצאו לשדה. שמחת הנצחון בפניהם מהולה ביגון על נפילת חברים. אתם החזירו, נוסף על נשקם, גם שלל שהוציאו מתחנת המשטרה ושני דגלים של יחידות הלגיון הירדני, שנפלו לידיהם בשעת הקרב על מבצר המשטרה.

כאן התחיל הקרב בליל קלקיליה

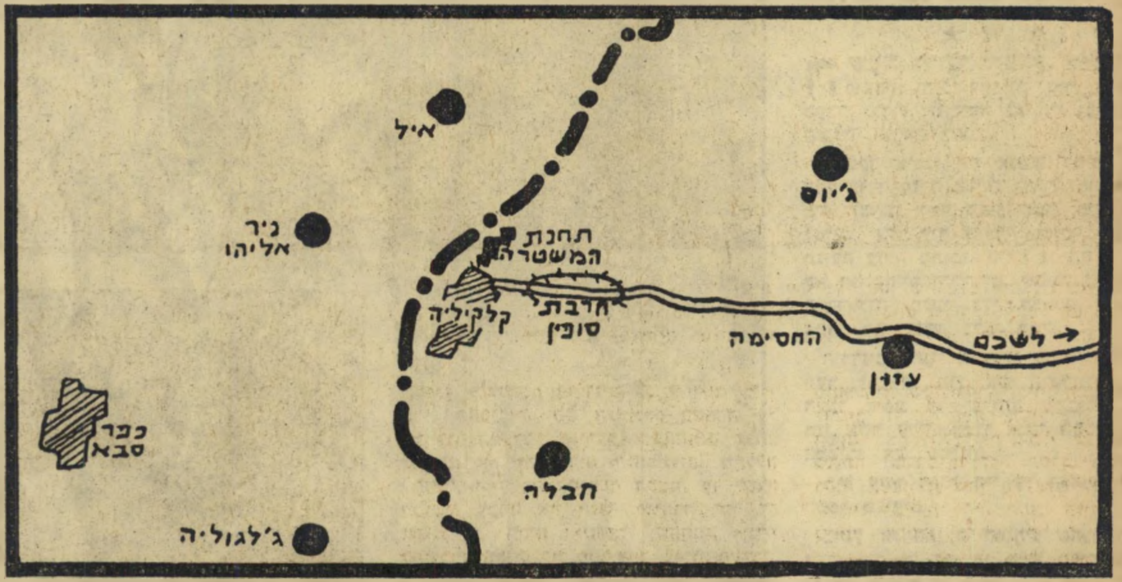

מפה זו מראה את אזור קלקיליה, בו התחוללו שלבי הקרב השונים. העיירה נראית בקצה המובלעת הנכנסת אל תוך שטח ישראל, כשמיד לידה, מצפון, עומדת תחנת המשטרה שפוצצה. הכוח שיצא ברגל להניח חסימה על כביש קלקיליה־שכם התקדם על הכביש, 10 קילומטרים בתוך שטח ירדן, מרחק קצר לפני הכפר עזון. שם התחולל הקרב הקשה ביותר של המיבצע, כאשר עלה גדוד של הלגיון הירדני על כוח החסימה, וכיתר אותו. טור הזחלים שחילץ את הכוח חמוקף נאלץ לעבור תחילה דרך קלקליה ולפרוץ לעצמו מעבר בתוך משלט חירבת סופין, השולט על הכביש משני צדיו. כאן נתקע אחד הזחלים שנפגע.

הכוח לנתק את המגע עם האויב ולסגת אל הגבעה. את הפצועים העבירו אחד אחד, כי לא היו מספיק לוחמים להחזיק בגבעה ולהוביל את הפצועים במרוכז.

על המוצב החדש, התכוננו אנשי החסימה להסתערות הירדנים. דב עבר מפצוע לפצוע, בדק את מצבם, קבע מי מהם מסוגל להמשיך ולהפעיל את נשקו בשעת ההסתערות. את הפצועים „הבריאים" הציב בעמדות. היתר שכבו בחפירות.

★ ★ ★

„הנה הם, שם!" לחש אחד הלוחמים. דמויות שפופות נראו מתרוצצות באפלה, ממערב לגבעה — בין הלוחמים הישראלים לבין הגבול הישראלי. משמע הדבר שהכוח הקטן כותר לחלוטין, עשרה קילומטרים בתוך שטח האויב.

הירדנים התפרשו בשורה רחבה והחלו מסתערים על הכוח הישראלי. קריאות הקרב שלהם נשמעו היטב. „עליהום! עליהום יא שבאב!" קראו הלגיונרים איש לרעהו, וירו תוך כדי ריצה קדימה.

אנשי החסימה השיבו במסך של אש מרוכזת. קו ההסתערות איבד את תנופתו, היסס, נשבר והחל בריצה חזרה. ההתקפה הראשונה נהדפה. הירדנים נסוגו אל תוך החשיכה, להתארגן להסתערות שניה.

ברגע זה נכנס לפעולה הקת"ק, קצין התצפית הקדמית של חיל התותחנים, שנלוה אל אנשי החסימה. הוא נכנס לאחת החפירות, שם נמצא הקשר, פרש לפניו מפה ובעזרת פנס־הכיס שלו קבע את מקור

מה המדריך של הגבעה הקטנה. בקול אטי ושליו נתן את הפקודות לסוללת התותחים הכבדים, עמוק בתוך שטח ישראל.

בספרי הלימוד של כל צבאות העולם, כתוב כי לפגזים של תותחים ישנו שטח הריגה מסויים ושטח פציעה רחב יותר. כלומר, אדם הרוצה לשמור על נפשו, מוטב שיתרחק ככל האפשר ממקום פגיעתו של פגז כזה. הקת״ק סיוחח את תותחיו.

מיד החלו הפגזים נופלים מסביב, בטבעת של פלדה מתרסקת. הלוחמים התכווצו בתוך החפירות והתפללו כי התותחנים הרחוקים לא יזיזו את לועות התותחים שלהם כמה מילימטרים בטעות. הפגזים נפלו בתוך שורות הלגיונרים והפריעו מדי פעם להתארגנותם להסתערות.

★ ★ ★

הלגיון מסתער

אולם גם עבודת התותחנות היעילה ביותר אינה יכולה לעצור גדוד שלם מלהסתער על מוצב קטן. הלגיונרים התארגנו מחדש והתקדמו תחת חיפוי אל ראש הגבעה. שוב עצרה אותם אש המגינים. רובים, עוזים, מקלעים, רנ״טים רימונים — כל הכלים דפקו. ההסתערות השניה נשברה. הירדנים נסוגו, בהשאירם את מדרון המוצב זרוע הרוגים ופצועים.

ובין הסתערות להסתערות, התפוצצו הפגזים.

הלגיונרים התאוששו והתקדמו להסתערות שלישית. הפעם היתה אש המגינים חלשה יותר. הלוחמים קימצו בתחמושת. המסתערים הצליחו להגיע עד כדי 20 מטר מהחפירות. נדמה היה כי עוד מעט ויפרצו פנימה. אך שוב נשברה תנופתם והם נסוגו.

אותה שעה נעה תגבורת לכיוון הכוח המכותר. טור של זחלים עבר בדהרה את מרכז קלקיליה, עלה על הכביש המוביל לשכם ובאורות דולקים נע לכיוון החסימה. תוך כמה דקות, היה בתוך חירבת סופין, מוצב מבוצר של הלגיון הערבי, היושב משני עברי הכביש לשכם.

הירדנים פתחו באש משני הצדדים. אך המשוריינים לא התעכבו. הם עברו בתמרון מהיר את מחסום האבנים שחצה את הכביש, והמשיכו בדרכם מזרחה. כעבור עשר דקות, היו בתוך המשלט המותקף. הירדנים מסביב נסוגו, בראותם את המשוריינים.

לפני שעלו לרכב המושיע, הטילו הלוחמים את רימוניהם לכיוון האויב הנסוג. היו אלה הרימונים שהוכנו לקבלת פני ההסתערות האחרונה.

★ ★ ★

הכיתור נפרץ

בדרך חזרה, המתינו הירדנים בחירבת סופין לזחלים. הם פתחו עליהם באש תופת מבאזוקות, מקלעים ותותח שתי ליטראות. פצצת באזוקה פגעה בשרשרת של אחד הזחלים. אחדים מבין נוסעיו נפגעו, שאר המשוריינים הצליחו לעבור.

יתר יושבי המשוריין הנפגע קפצו מיד החוצה ולתדהמת הירדנים, נכנסו ישר לתוך אחת החפירות. הם השתלטו במהרה על העמדה, התקדמו לאורכה, כשהתתים שלהם קוצרים את הלגיונרים המופתעים. מתעלה לתעלה, התקדמה החולייה הקטנה עד לקצה המוצב, עברה את הגדר ומיהרה דרך השדות אל הכוח הישראלי שהחזיק עדיין במשטרה, מרחק קילומטר אחד צפונה־מערבה.

מעמדה אחרת, התקרבו כמה לגיונרים למשוריין המשותק. שום סימן חיים לא ניכר בו. הם שבו לעמדתם. את בדיקתו היסודית של הרכב הישראלי השאירו לבוא המחרת.

אך הרכב לא נשאר במקומו. באותה פתאומיות שבה דהרו לכיוון המשטרה, חזרו למקום הקרב כמה משוריינים ישראליים. הפעם באו לחלץ את הכלי שנשאר תקוע, במרכז המוצב הירדני. הקרב שהתנהל בדקות הספורות שהיו דרושות לקשירת המשוריין וגרירתו היה הקצר ביותר, האכזרי ביותר והקטלני ביותר של כל המיבצע.

תחת אש תופת איומה, מנשק קל ובינוני ומכלים חודרי שריון, שהמטירו הירדנים משלושה עברים לעבר הזחלים קפצו הבחורים מתוכם והחלו לחבר את הכבל לזחל שנפגע.

לבסוף זז הטור חזרה, כשהוא גורר אחריו את המשוריין הנסגע.

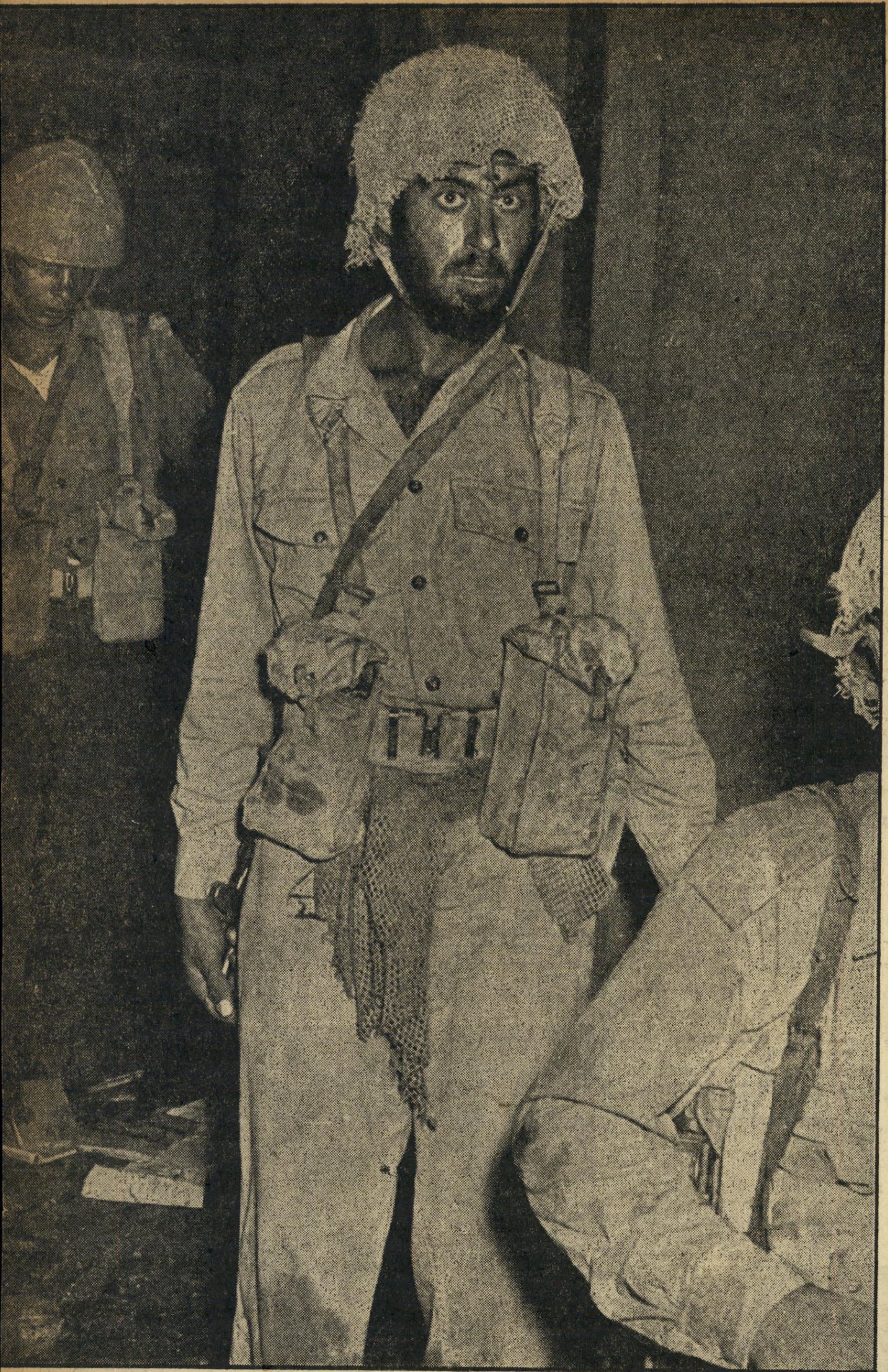

הקרב תם. התמונה למעלה צולמה דקות ספורות לאחר שהושלם סיהור מיבצר המשטרה. הלוחם נראה המום עדיין ממה שעבר עליו בדקות הארוכות, שבהן התחולל הקרב. על בגדיו נראים סימני דמם של הפצועים, אותם עזר להעביר. מימין: שני לוחמים למחרת הפעולה.

הנמר שכתב שירים

לילה מעבר לגבול. יחידה קטנה של צה״ל מתקדמת על דרך עפר בשטח האויב. מרחוק מנצנצים האורות של הישובים העבריים, הם הולכים ומתרחקים. הבחורים צועדים בדממה, עיניהם תקועות בחשיכה, דרוכים לכל רחש. לפתע, נשמע קול צעדים על הדרך. הבחורים קופצים לתעלה שבצד הדרך, נשכבים בה. מופיעות שתי דמויות. ערבים. הם עוברים ליד השוכבים בתעלה, עוד מעט ירגישו בהם.

פתאום קם אחד השוכבים, ניגש בצעדים שלוים אל הערבים. „אהלן וסהלאן,״ הוא מברכם לשלום. הם משיבים לו ברכה. הוא מבקש מהם אש להצית בה סיגריה, הם נענים ברצון. הוא שואל אותם בערבית לשמו של הכפר השכן, לכיוונה של הדרך. הם עונים לו. האיש אומר תודה ומתרחק מהם בצעדים רחבים ובטוחים. השניים ממשיכים בדרכם. הבחורים קמים מהתעלה וצועדים בעקבות האיש. הם אינם יכולים שלא להחליף כמה מילים ביניהם. נמר, אומר אחד. אריה אנושי, משיב לו השני.

בארץ ישראל קראו לו ירמי. פשוט, ירמי. כך קראו לו בבית־ספר תחכמוני בירושלים, שם בילה את שנות לימודיו הראשונות, כך כינוהו בכפר הילדים שפיה שם גדל, בשם זה הכירו אותו חבריו לתנועת השומר הצעיר ולהכשרה בקיבוץ נירים בנגב.

מיום שהתגייס לצה״ל, החלה האגדה לירקם סביב השם ירמי. היתה לו חזות של לוחם מבטן ומלידה, דמות נוקשה טיפוסית של חייל קרבי בדם. אי אפשר היה שלא להשוותו ללוחם אחר, שהוא היה דומה לו כאחיו התאום, לצ׳ארלס אורד ווינגייט.

חבריו האמינו שלא ידע פחד מעולם, שהוא בז לסכנה ואינו ניתן להיפגע.

★ ★ ★

על גלגלים ורגליים

חודש שכב בבית החולים, כששתי רגליו נתונות בגבס. החברה הקניטו אותו; ירמי הצולע, קראו לו. כשהסירו את הגבס מרגליו, הוא היה מוכן לערוך תחרות ריצה עם כל אחד בגדוד.

לפעמים פחדו ממנו. כשהיה נוהג במכונית היה דוהר במהירות מסחררת. לא פעם היה מתחרה בשוטרי התנועה שהיו מתאמצים להדביקו. אולם מהירות זאת הצילה לא פעם חיי אדם. באחד הסיורים, נפל חבר לתוך בור מים. כשהוציאו אותו היה הכרח להביאו מיד לבית החולים. ירמי העמיסו על הסנדר והתחיל לטוס. כשהגיע, בדרכו לבית החולים, לכיכר שבסבוב בית דגון, הוא לא עקף אותה, אלא המשיך לדהור על גבה. אמר הפצוע לאחר מכן: „חשבתי שאם לא נהרגתי בבור, אמות עכשיו.״ אולם הוא הגיע בזמן לבית החולים והפצוע ניצל.

★ ★ ★

לבנה במקום סבון

היתה לו לירמי גישה מיוחדת לבעיות החיים, דרך חצי־פלמחית להבנת הדברים. כאשר נשלח לראשונה לקורס קצינים, קשה היה לו להתרגל למשטר קפדני ולמשמעת נוקשה, שהיא צורך חיוני בבית־ספר לקצינים. חבריו הקפידו על כללי הלבוש הצבאי. הוא לא חיבב במיוחד לחבוש כובע ולענוד עניבה.

באחד ממסדרי האהלים, נערכה ביקורת כלי רחצה אצל החניכים. המדריכים ששמעו על מעלליו התיחסו אליו בכבוד ובהערצה. אולם בשעת הביקורת הבחין הקצין הבודק שבתיק הרחצה של ירמי חסר סבון. הוא התבונן בו במבט מאיים.

„אתה לא צריך סבון?״ שאל המדריך.

„אני?״ שאל ירמי בתמימות. „אני משתמש בלבנה.״

זאת היתה התחצפות. ירמי נענש והוצא מהקורס. הוא חזר אליו כעבור זמן קצר וסיימו בהצלחה. בתעודת הגמר שלו כתבו מפקדיו: מנהיגות שקטה וטבעית, מקובל על פיקודיו, קר מזג ושקט בכל המצבים, תוקפני בהיותו בתפקיד. בעל נסיון שדאי רב, מקובל על חבריו, מעורה בחיי החברה ותורם ליצירת הווי. אחראי ומהימן.

כך הכירו אותו כולם. חייל בדם. רק מעטים ידעו שמאחורי המבט הנוקשה, היהרה הצברית הטבעית, הסתתרה נפש עדינה ורכה. נפש משורר.

★ ★ ★

סוד הארגז

באהל, ידעו כל החברה שמתחת למיטתו של ירמי טמון ארגז מתכת נעול על מנעול. מעולם לא ראה איש את תוכנו. ירמי שמר על הארגז מכל משמר.

באחד הימים, כשירמי היה בחוץ, ערכו החברה פשיטה על הארגז וגילו את הסוד. היתה בו מחברת כתולה פשוטה, בה רשם ירמי בכתב ידו מספר שירים. בפתח המחברת התנוסס שיר מוזר. אי אפשר היה להאמין שכתב אותו חייל:

חדל! (זעקת איש קוריאה)
כי אתה החייל
עצור נא, הידום.
אמור נא עתה
מי שלחך הלום,
אמור מי שלחך בשמו של האל
שוב בבני האדם להתל.
אמור נא עתה, איה המורה
שוב נתן בידך הרובה.

●

קטון הנני, וגם לי יש כידון
אך הבה נביט באדם הקדמון,
נראה איך הוא חי בחברת אנשים
עוד לפני שטיפחו את תורת הגזעים.
בוא החייל ונביט כי אין רע
נראה איך אדם זה זרע,
אחר כך נטמון הרובים בקרקע
שוב ניטול אותו כלי הנוזר מצרה,
זה הכלי העתיק — מחרשה.

●

הן גם הוא מפלדה וגם הוא דורש כוח
וגם הוא ידידי יעשך לגיבור
אם איתו בשדה תעבור.
אם תאחז בחרמש בלכתך בשדה,
האמן, גם אתה תהגה.
תהגה אז אחי גם תלחש תודה
שהיית אדם
לא חיה.

★ ★ ★

שיר לרע

החברה נורא התרשמו ממחברת השירים והחליטו כולם ביחד לכתוב לירמי שיר תשובה. כל אחד היה חייב לכתוב קטע ממנו. השיר השתרע על ארבע דפי מחברת והתחיל במילים אלו:

זה לא שיר רגיל
על פרח ושתיל
זה שיר הארגז
של ברדנוב הלז...

כאשר גילה ירמי שגילו את סודו, הוא לא כעס, הוא רק התבייש במקצת. לעיתים היו החברה מבקשים ממנו להקריא כמה משיריו. הוא היה צריך להשתכנע קודם שהם מדברים ברצינות, ושיהיו מוכנים לשבת בשקט. אז היה מקדים דברי הסבר לשיר ולבסוף מקריא אותו עצמו.

פעם, כשישבו החברה ליד המדורה ושוחחו על חברם הנעדר יצחק, החליט ירמי לכתוב שיר במקום, מוקדש לחברו. הוא קרא לשיר: ליצחק הרע.

איכה נשקוסה אנו, איכה רעים של פעם
נשקוט על זה חבר, רענו לשורה.
חבר שזה עתה ישב כאן כמו איתנו
כי אין שלמים אנחנו, כמו חסר פה מה,
כי זה אותו חבר מולדתו בזעם
בידלתהו כאמו, לה רגע זה חלום,
חלום אל נגוהות, חלום של אדם של נער
חלום על בן צועד עם רע בשורות.
אך אנו לא דברי גבוהה אלי כי לא נשאנו
עמנו בן נשבענו נראה אותו צועד.
לך נאמר רעי כי אין מולדת אמא
כך מגירה דמעות על בן לה כי רבים
אך אנו כי נשבענו נשקנו חי נרימה
נישא אותו איתך, מזרחה ההרים.

ירמי העריץ את נתן אלתרמן. כשהיה חוזר למחנה אחרי חופשה בעיר היה מספר לחבריו בהערצה: ראיתי את אלתרמן. השבוע, ראה אלתרמן לראשונה את שיריו של ירמי. הוא שקע עמוקות בשיר שהוקדש ליצחק ואמר: „כאילו כתב ירמי שיר זה לזכר עצמו.״

★ ★ ★

שיר על שתיים

מוזר היה לראות את ירמי כשהוא נעצר ברחוב להסתכל דקות ארוכות על חתולים, על תינוקות או על פרחים. הוא היה מתפעל ממראות אלו: „תראו כמה שזה יפה״. היה זה מוזר מאוד לראותו כך, משום שמקצועו של ירמי היה מקצוע ההרס.

החברה קראו לו המהנדס. להצדקת תואר זה נהג ירמי לאחרונה להסתובב עם תיק עור חום, בתוכו היתה מפת העיר תל־

(המשך בעמוד 21)

ירמיהו בורדנוב

על כי

התנדב למיבצע צבאי מסוכן, ותוך מהלך פעולה זו השליך את חייו מנגד כדי לחלץ פצועים, שנשארו בשטח אוייב, מעל לצוו התפקיד ומעבר לתביעת החובה, בהתאם לסעיף 1 לתקנון המופת.

ליד הסיר הרותח. ירמי יושב עם חבריו ליחידה, לוגם תה חם, לאחר לילה קשה בקור ובמתיחות בשדה. החברה מחליפים ביניהם רשמים מפעולתם המשותפת.

חזרה מפעולה. על גבי משאית, שוכב ירמי בין שאר חבריו העייפים, לאחר ליל פעולה. בתום כל פעולה היה גומע כמויות עצומות של מים, מזמין בקיוסק הראשון: „דלי סודה״.

ירמי

מאת אורי אבנרי

פגשתי אותו ברחוב דיזנגוף, ימים מעטים אחרי פעולת חוסאן. הוא לבש חולצה לבנה, ובידו החזיק ספר על מלחמת־שריון, עם הקדשת המחבר.

היתה לו תלונה. הוא קרא את המאמר שהופיע באותו יום במדור הנידון. לא את החלק הפוליטי שבו, אלא את ההתחלה, שדנה על „אנשים העושים חג בלבם מדי שומעם כי עשרות ערביים נהרגו".

הקטע שעורר את תשומת־לבו היה זה שקבע: „מלאכת ההריגה לעולם אינה חדורת־חדווה. כל חייל קרבי יודע זאת. יש והיא דרושה. יש והיא בלתי־נמנעת. אולם אין בה שמחה, ואין בה אושר".

זה בדיוק נכון, אמר ירמי. זהו בדיוק מה שהוא מרגיש, מה שכל אחד מרגיש. אם כן, מדוע שמה המערכת באותו גליון עצמו תמונה של ערבי הרוג על השער? הלא זהי סתירה גמורה לתוכן המאמר! אסור לעשות דבר כזה. החיילים אינם רוצים בכך.

★ ★ ★

שמחתי בלבי, יותר מאשר שמחתי זמן רב מאד. הנה הוא ישב, חייל אמיתי, לוחם אמתי, כמעט דמות מתוך אגדה היה. לא היה אדם בארץ כולה שיכול היה להתפאר כי היה במצבים מסוכנים יותר, ולעתים תכופות יותר, מאשר סגן ירמיהו בורדנוב.

וצעיר זה, הנציג המובהק ביותר של טיפוס החייל הקרבי העברי שלאחר־המלחמה, התנגד לתמונה המראה את חללי האויב. הוא התנגד למאמרים המפארים את מלאכת ההריגה, המריעים לאידו של האויב. לא היה יכול להיות סימן מעודד יותר לבריאותו של הדור.

ישבנו ליד שולחן של בית־קפה — ירמי, חברה אחת ואנוכי. הוא דמה לתמונותיו של אותו חייל גדול, צ'ארלס אורד ווינגייט, כהדמות בן לאב. הוא נראה כל כך כלוחם, עד שקשה היה להאמין שהיה באמת כזה. זקנו השחור והעבה עשה אותו הרבה יותר מבוגר מ־23 שנות חייו. עינו הימנית היתה כמעט תמיד סגורה, אף שראה בה. מרחוק היה דומה לשוויצר, מן הסוג המסתובב לרוב ברחוב דיזנגוף. אולם מי היה שתקן. על פעולותיו דיבר מעט, גם בין ידידים.

על מה דיברנו? על השגעון היחסי — אם הסייר משוגע מן החבלן, או להיפך. הסייר מתרוצץ, אולם מטענו קל. החבלן סוחב מטענים, וסופו ליפול קרבן לשגעונו. חבלן טוב, אמר ירמי, נותן לאנשיו ללכת עם המטענים שעה־שעתיים לפני הפעולה, כדי לוודא שהמטען ארוז כהלכה ואינו מעייף בשעת ההליכה.

קשה היה להבין את דברי ירמי. הוא דיבר בקול נמוך, שהיה צורך לנחש חלקים שלמים מכל משפט. כל כמה דקות עברו מכרים, ניגש מישהו להגיד שלום. ירמי היה פופולרי מאד.

★ ★ ★

התנועה רבתה מאד באותו בית־קפה, ובבתי־הקפה הסמוכים. ים של אור השתפך על הרחוב הסואן. צעירות מפורכסות עברו במכוניות מפוארות, דו־צבעוניות. מן הכיכר התקרב נהר אנושי, אות כי נסתיימה ההצגה הראשונה בבתי־הקולנוע. ברנשים וחתיכות מילאו את האוויר בצחוקם העליז, חסר הדאגות.

זהו ההבדל, אמר ירמי. חיילי תש"ח אינם מסוגלים להבין את זה. אז היתה מלחמה. כל העם לחם. כל לוחם שיצא לקרב ידע שבאותו רגע יוצאים גם חבריו, ושבתל־אביב יש האפלה, ושאיש אינו נהנה, חוץ מאותם שנזדמנו לחופש.

אבל עכשיו זה לגמרי אחרת. החייל יוצא לקרב, והוא יודע שבאותו רגע ממש הולכים המונים לקולנוע, ומפלרטטים בחורים ובחורות בבתי הקפה, ונערכים נשפי־חשק בדירות, ודולק האור בחלונות הראווה העליזים, ונמשכים החיים כרגיל.

והוא יוצא לתוך הלילה, אל כדורי האויב, אל מסר הפגזים, אל המרחב הדומם, בו יכול כל צירצור של צרצר להיות הקול האחרון שישמע בחייו. והוא מרגיש את עצמו בודד, ושונה מן האחרים.

רציתי להגיד לו שזה תמיד כך, שתמיד המעוט הוא הלוחם, ושגם בימי המלחמה נמצאו די צעירים וצעירות שעשו חיים בתל־אביב. אולם ידעתי שהוא צודק, בעצם. הפעם זה באמת אחרת. הלוחם של תשט"ז לוחם בתנאים שאין להם תקדים. אפילו במלחמת קוריאה, היה צל המלחמה פרוס לפחות על כל חצי־האי, ורק באמריקה הרחוקה נמשכו החיים והתעשרו העשירים וניגנו התזמורות ונולדו הילדים.

רציתי להזכיר את הקטע מתוך הספר גשרי טוקו־רי, בו מסביר האדמיראל לטייס מדוע היה עליו לוותר על ביתו, על עבודתו ועל ילדיו ולבוא למלחמה, בעוד ששום אדם אחר בעיר מולדתו לא ויתר על שום דבר. אולם שכחתי את הקטע. עתה הוא מונח לפני:

„דברי הטייס הרגיזו את האדמיראל. שטויות, הוא אמר בזעם. המעמסות תמיד נופלות על מעטים, אתה יודע זאת... איש אינו יודע לעולם מדוע נופלים הג'ובים השחורים בחלקו. אבל כל חברה מחזיקה מעמד הודות למאמציהם, כן, הודות לקרבנותיהם, של מעטים".

ובמקום אחר, בשיחתו אם אשת הטייס: בעלך הפציץ גשר. הוא לא היה מוכרח לעשות זאת. הוא יכול היה לסובב את המטוס, ואיש לא היה יודע זאת לעולם. אולם ישנם כמה אנשים שאינם מסתובבים. הם מגיעים אל היעד, למרות שמעמסת המלחמה נפלה על שכמם שלא בצדק. אני תמיד חושב על אנשים אלה כעל האנשים המתנדבים. העולם סמך תמיד על האנשים המתנדבים".

★ ★ ★

מישהו מן העוברים והמנפנפים סיפר לירמי שבאותו רגע נערכות בחינות לחובבים בבית־ציוני אמריקה. ירמי היה מעוניין. החלטנו לגשת ולהציץ.

הגברת שבחברתנו התקשתה ללכת על עקביה הגבוהים. נשאנו אותה על הגב, תוך כדי צחוק ממושך, והתווכחנו על הצורה הנכונה להובלת פצועים והרוגים.

בבית הציוני מלא האולם זמרים, מחללים, רקדנים וחקיינים. הסדרן היה מוכן לתת לי להיכנס לאולם הבחינות, על סמך תעודת־העתונאי, אך סירב בהחלט להרשות את הכניסה לירמי ולגברת. לא היו להם תעודות יחסניות.

ירמי התרגז. הוא הוציא מכיסו תעודה עם תמונה. לא תמונתו שלו.

כאן זה לא היה שוה כקליפת השום, וגם אי־אפשר היה להראותה לאיש. הסדרן עמד על שלו. לשוא משכתי את אחד האנשים החשובים וסיפרתי לו שאחד הלוחמים המצטיינים רוצה להיכנס. הוא משך בכתפיים.

ירמי והגברת נשארו בחוץ, שעה שנכנסתי להציץ ולדווח. כשיצאתי כעבור דקות מעטות, היו השניים שקועים במישחק מעניין. באמצע האולם ישנה מחיצה ארוכה, המשמשת מסגרת לתערוכת תמונות או תצלמים. המחיצה אינה מגיעה עד לרצפה. אי־אפשר לראות את פני האנשים המסתובבים מאחוריה ואת גופם העליון, אולם רגליהם חופשיות.

ירמי והבחורה עסקו בניחוש. הם הסתכלו ברגלים וניחשו זה באוזני זו מה מראה הפנים, מה הגיל ומה מידת היופי. כעבור כמה שניות היה יוצא האדם השלם, ואפשר היה להשוות. לרוב זה מאכזב. הגברת בעלת הרגליים החטובות והנעליים האדומות גבוהות־העקבים מתגלה כאשה בגיל העמידה, חסרת כל הענין. הרגליים המגרות והמסונדלות שייכות לאף ארוך ומשקפיים.

★ ★ ★

הכרתי את ירמי לראשונה בנסיבות בלתי־רגילות. זה היה באותו ערב חשוך, כאשר נערכה ההתנפלות על שלום כהן ועלי. בצאתנו מן הבית ראינו מדורה דולקת ברחוב הסמוך, מרחק כמה עשרות מטרים, ושירים נוגים הידהדו מסביבה.

כעבור כמה שניות ניתכו עלינו מכות האלות. שלום צנח מחוסר הכרה, המתנפלים התרכזו עלי. שכנה מבוהלת פרצה בצעקות אימים. החיילים ליד המדורה שמעו את הצעקות ובאו בריצה. המתנפלים קפצו לתוך הג'יפ שלהם והסתלקו.

אני זוכר את פניו של ירמי, כשהתכופף עלי ובדק את שלום אברי. מי שראה את ירמי פעם אחת, אינו שוכח את פניו לעולם. הוא הביא את שלום לבית־החולים, ושם פגשתיו שנית כשהגעתי. מאז אני זוכר אותו כאדם שהופיע ברגע הנכון, ואולי הציל כמה עצמות.

ידעתי שהוא בחור מוזר. בן 23 זה, שראה כל כך הרבה דם, חניך השומר־הצעיר ובוגר הכשרה שהתנדב לפעולות כה רבות, היה באמת מיוחד במינו. פעם נסע עם כמה חברים בטנדר פתוח לעין־הוד. בדרך לקחו טרמפיסטית, צעירה אמריקאית, וירמי עלה על הארגז מאחור. לפתע הסתכל הנהג אחורה וראה שירמי איננו. הצעירה נבהלה, בטוחה שבגללה נפל החייל אחורה ופצת את גולגולתו.

הנהג הכיר את ירמי. הוא סובב את מכוניתו וחזר בכביש. כעבור כמה קילומטרים ראה את ירמי צועד צעידה צבאית בכביש, בזרועות מתנופפות בקצב, בכיוון ההפוך. נסתבר שירמי שינה את דעתו, קפץ מן המכונית הדוהרת כפי שאומן לעשות, ופסע לו להנאתו בדרך חזרה לתל־אביב.

★ ★ ★

חוש לכסף לא היה לירמי בכלל. כשנפגש בחבר ימאי, המבוגר ממנו בשנתיים־שלוש, ונוכח לדעת שאין לו כסף לחזור לאונייתו, פישפש ירמי בכיסו, מצא בו הון של חמש לירות. „חצי בחצי", הכריז, ונתן לחברו שלוש לירות. „חצי לירה יותר, בגלל הגיל".

ארבעה ימים אחרי שראיתיו לאחרונה ערכה חבורת האש זבח ליד גשר־הרכבת החדש על הירקון, לזכר חללי כביש סדום. הזבח נמשך עד הבוקר. ירמי חזר עם חברתו, גלילה, בטנדר של חבר. בדרך ראו את עתוני־הבוקר — שני פועלים נהרגו ליד אבן־יהודה.

ריח של אבק־שריפה עלה בנחירי ירמיהו בורדנוב. הוא אמר שלום לחברתו ועלה ירושלימה, לראות את משפחתו. בערב הצטרף לפעולה, כדי לראות איך הצעירים עושים את המלאכה בלעדיו. שם באה שעתו להתנדב בפעם האחרונה לתפקיד מסוכן ובלתי־צפוי.

זה היה ביום הולדתו ה־23.

אני שמח שהכרתיו.

חבר מספיד על קברו של רב־סרן משה ברויר. מימין עומד הרב הראשי לצה״ל, אלוף־משנה שלמה גורן, שהכיר את ההרוג אישית.

הדרך האחרונה. גופתו של רב־סרן ברויר, שנפל בקרב קלקיליה, מובאת לקבורה בטכס צבאי בבית־הקברות של בני־ברק בין המלווים שבאו לחלוק כבוד אחרון להרוג, בלטו במיוחד תלמידי ישיבות, חבריו ללימודים של ברויר, דמות ידועה בבני־ברק.

קרב קלקיליה
נפל – ההולך ראשונה

סגן־משנה עדו גלבוע

הביט על שרותו הצבאי כעל חובה ראשונית, שכל צעיר חייב לפרוע אותה לפני שיוכל לחשוב על עתידו האישי. הוא נולד בקיבוץ אפיקים בעמק הירדן, סיים שם את בית־הספר העממי, עבר לאחר מכן לבית־הספר החקלאי במקווה־ישראל. אחרי לימודיו חזר למשק, עבד בענפים חקלאיים שונים, וחיכה לחיולו. נפל בהיותו בן 20.

רב־טוראי יעקב אנגלמאייר

עבר את כל גילגולי מלחמת העולם באירופה, שם התייתם מאמו. לפני שמונה שנים, בהיותו בן 14, הגיע ארצה עם קבוצת עלית הנוער מפולין. מיד עם עלותו הועבר להכשרה במזרע, שם נתקבל מאוחר יותר כחבר המשק. היה פעיל גם כמדריך בתנועת הנוער של השומר הצעיר. תכונות אלה עזרו לו בשרותו הצבאי, והוא הצטיין בכל הקורסים.

רב־טוראי דרור שוורץ

נולד בחיפה, לפני 20 שנה. מילדותו התמסר לפעילות בצופים, לטיולים ברחבי הארץ. היה מדריך במחנות העולים וחבר קיבוץ־ספר בנגב. בעת ההתקפה פתחו הירדנים באש מקלע מתוך פילבוקס של בטון. דרור הסתער על הפילבוקס בראש אנשיו. צרור של מקלע שפעל מתוך הפילבוקס, פגע בו ופלח את חזהו — הוא נהרג במקום.

רב־טוראי ישעיהו פישקובסקי

היה הצבר התל־אביבי הממוצע. הוא היה נער שקט, אהב בילויים בחברה, או קריאה שקטה בבית. הוא סיים את לימודיו ובצורה הטבעית ביותר התייצב בלשכת הגיוס. בצבא גילה כשרון הנהגה, ויסודיות במילוי התפקידים שהטילו עליו מפקדיו. בן 20 היה, כאשר יצא להתקפה על קלקיליה, בה נפל.

סגן נתן הוכרמן

חבר קיבוץ צאלים, לא הראה כל סימני דאגה, שעה שבילה את חופשתו האחרונה בחברת אשתו, במשק. אולם לחברים אחרים ,ששאלו אותו מה דעתו על המצב, השיב בקול רציני מהרגיל: „השד יודע מה יצא מכל הענין הזה.״ לא עברו ימים רבים והידיעה הגיעה כי נתן בן ה־23 נפל בקרב.

רב־טוראי בן־ציון קליין

היה רגיל למתיחות של חיי סכנה, עוד לפני שהתגייס לצבא. כחבר קיבוץ תלמי־יפה, מול רצועת עזה, התנסה היטב בשמירות וסיורים מלאי־מתח. הוא עלה ארצה מהונגריה ב־1951, בהיותו בן 14. הצטרף להכשרה, שינה את שמו מטיבור לבן־ציון. חבריו קראו לו „צוציק״, כי נראה כתינוק.

סגן שמואל יעקבסון

יליד תל־אביב, בן 21, התגייס ישר מספסל הלימודים של ישיבת עץ חיים. כאשר סיים את שרות החובה שלו, ביקשו ממנו הוריו, הגרים בשכונת שערי־חסד בירושלים, כי ישתחרר ויעבור לחיים אזרחיים. אך שמואל חתם על שירות קבע. „אם לא אני, מי ישמור על הגבול?״ שאל את הוריו.

יגון הרב. רבה הראשי של בני־ברק, הרב יעקב לנדאו, בוכה ליד קברו הפתוח של משה ברויר. הרב לנדאו היה מלמדו של ברויר, קידש את נשואיו והיה נוכח בברית המילה של בנו. אחרי ההספדים, לא נורו אלומות אש, לפי בקשת משפחת ברויר

בכי האלמנה. למחרת קלקיליה, יותר מאשר בכל עת אחרת מאז תום מלחמת העצמאות, הבין כל אדם בישראל כי הקרב על עצם קיום המדינה לא פסק. תמונה זו של אלמנה המבכה את בעלה, הלוחם שנפל, מסמלת את משמעות ההקרבה במלואה.

סרן אמנון פרימן

שירת שבע שנים בצה״ל. הוא נולד והתחנך בכפר סבא ושם הובא למנוחתו האחרונה. לפני שהתגייס לצבא עבד אמנון, בנה של משפחת פועלים ותיקה, כפועל בניין. בשעות הפנאי, עסק בהדרכת נערים בגדנ״ע. הוא התגייס לצבא כטוראי, עלה בדרגה הודות לעבודה מסורה וכשרון פיקודי רב. בנפלו, היה בן 25. השאיר אשה וילד.

סמל אבשלום גוטליב

יליד ירושלים. התגייס לצבא לפני שהיה בן 18. בלשכת הגיוס דרשו מהנער, בעל ההופעה הנאה, כי אביו יחתום על טופס המאשר את הסכמתו לגיוס בנו לפני המועד. מאז עברו למעלה משנתיים ואבשלום, בוגר גימנסיה רחביה, היה נוהג לספר לחבריו לנשק על תוכניותיו לגבי העתיד. הוא התכונן להשתלם בכימיה באוניברסיטה העברית.

רב־טוראי יורם רוזנטל

היה חייל ותיק ומנוסה, למרות היותו בן 19. אביו, סגן מנהל משרד סכני במפעלי אתא, ואמו, רופאת ילדים, עלו מגרמניה, גרים כיום בקרית ביאליק, שם סיים יורם, חניך השומר הצעיר, את בית־הספר העממי. הוא עבר למוסד החינוכי של משמר העמק ועם סיום לימודיו שם, נתקבל כחבר המשק. היה ידוע בין חבריו כלוחם לדוגמה.

סמל שמואל גרינפלד

היה בחופשה, כאשר יצאו חבריו לפעולת קלקיליה. הוא חזר למחנה, שכר מונית ודהר, על חשבונו, לקרבו האחרון. „אלי״, כפי שחבריו כינוהו, נולד ברומניה. הוא עלה עם הוריו לתל־אביב, סיים את בית־הספר תיכון חדש, יצא עם הכשרת השומר הצעיר לקיבוץ כרמיה, על גבול רצועת עזה. נפל בגיל 20. אביו נהרג במלחמת העצמאות.

סגן־משנה אהרן אלישע

היה ידוע יותר בשם „ליקו״ לחבריו. הוא הגיע עם הוריו מרומניה לפני שבע שנים. ולאחר תקופה קצרה במחנה עולים, השתקעה המשפחה בתל־אביב. ליקו הצעיר התאקלם במהירות, נחשב לצבר בכל דבר. הוא סיים בית־ספר תיכון בתל־אביב, התגייס לצבא מיד לאחר גמר הלימודים. בן 20 היה במותו.

טוראי חיים רצון

התייתם מהוריו בגיל צעיר מאד. כאשר הגיע ארצה, במרבד הקסמים מתימן, לפני שש שנים, היה נער צנום ומפוחד, שאחז את יד אחיו הצעיר ממנו. האח נשלח למוסד אמון בעפולה ואילו חיים, נשלח במסגרת קבוצה של עליית הנוער לקיבוץ לביא, השייך להפועל המזרחי, מקום בו נערכה הלחיתו.

רב־סרן משה ברויר

היה הקשיש בין חללי הפעולה. בן 29, יליד אוסטריה, שעלה ארצה בגיל 12, השתתף משה ברויר בקרבות תש״ח, כאיש הפלוגה הדתית בירושלים. בין השאר, הצטיין בקרב על תל־ארזה. לפני המלחמה עבד בחברת החשמל. אחרי גמר שירותו הסדיר התגייס לצבא הקבע. השאיר אשה וילד.

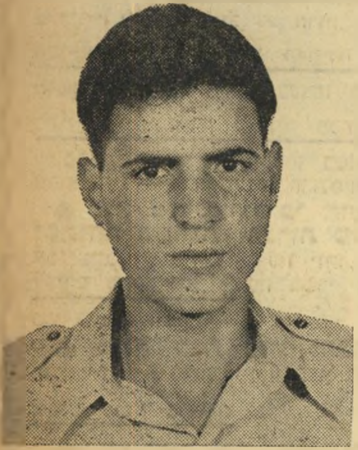

רב־טוראי גדעון פיק

נולד בירושלים, לפני 19 שנה. כאשר היה בן 10, עברו הוריו, שלמה וטובה פיק, למושב חרות, מצפון לכפר־סבא. הוא סיים בית־ספר חקלאי לפני צאתו לשירות בצה״ל. את התפקידים שהטילו עליו מפקדיו בצבא מילא ביסודיות של איכר. במותו, השאיר אחריו הורים ותשעה אחים במושב חרות.

תצפית

כל הזכויות שמורות

● **כניסת צבא עיראקי לירדן תגרום קרוב לוודאי להתפטרותה של ממשלת ירדן.** או לפחות של שר־החוץ שלה, עוני ג׳יי עבד אל־האדי. עבד אל־האדי, שהוא שונא מובהק של בריטניה ושל המערב כולו, התנגד לכניסת הצבא העיראקי, תבע מן העיראקים למסור ר״ק נשק ואמצעי־מימון. מאחר שהוא האיש החזק בממשלה הנוכחית, עשויה עמדתו לקבוע את עמדת הממשלה

ברגע האחרון נשאר סיכוי קלוש כי הפלישה העיראקית תימנע על־ידי:
(א) אולטימטום החלטי של גמאל עבד אל־נאצר לממשלת עיראק, בו יודיע כי כניסה של הצבא העיראקי לירדן תהיה פעולה מכוונת נגד מצרים, או —
(ב) פניה ישראלית למוסדות בינלאומיים, ובעיקר למזכיר האו״ם, הנשענת על איום בהתערבות ישראלית במקרה של פלישה עיראקית לירדן.

● **עם חיסול בעית סואץ ירכז גמאל עבד אל־נאצר עתה את כל מאמציו לחיסול שלטונו של נורי אל־סעיד בעיראק.** פנייתו של השליט המצרי תהיה מכוונת בעיקר אל הקצונה העיראקית ואל הנוער העיראקי המשכיל, תטען כי אל־סעיד הזקן אינו אלא בובה בריטית וכי הוא משעבד את המרחב כולו לאימפריאליזם המערבי.

● **אותה שעה יעמוד עבד אל־נאצר עצמו בפני איום פנימי.** אחרי שמעצמות המערב נואשו סופית מלהכו״יע אותו ברמה הבינלאומית ונכנעו למעשה לעמדתו, ירכז עתה המערב את כל מאמציו בנסיון להקים מחתרת נגד עבד אל־נאצר ולגרום לו צרות מבפנים. הגורם המעכב עד כה: סירובם של מתנגדיו הפנימיים של עבד אל־נאצר לפעול נגדו בשעה שלחם למען מצרים כלפי חוץ, דבר שהיה הופך אותם לבוגדים בעיני ההמונים המצריים. לכן מעוניין עתה המערב עצמו בהפגת המתיחות החיצונית הגלויה־לעין.

● **אל תתיחס בזילזול לאיומו של ביג׳י להנהיג בארץ בבחירות הבאות שיטה של בחירות רובניות־אזוריות,** העלולה להבטיח למפא״י רוב מוחלט ושלטון דיקטטורי־למעשה. חשבונו של ביג׳י מבוסס על התקווה לצרף בכנסת ל־40 קולות מפא״י ו־5 קולות ערביי מפא״י את קולותיהם של 13 הציונים־הכלליים ושל 3 חברי פועלי אגודת־ישראל, שיהוו יחד רוב של 61 קולות.

בעוד שחברי פא״י יצביעו בעד מפא״י תמורת הבטחות פשוטות בעלות אופי אישי ומפלגתי, הרי חשבונותיהם של הציונים־הכלליים מסובכים יותר. כמה ממנהיגי הצ״כ, ובעיקר פרץ ברנשטיין וישראל רוקח, חוששים כי כוחה של חרות יעלה גם בבחירות הבאות בגוש האזרחי, יאיים על עמדתם של הצ״כ כמפלגה גדולה. הם מקווים כי שיטה אזורית־רובנית, ביחוד אם תקום על פי הסכם מוקדם בין מפא״י והצ״כ, תבטיח את מעמדם באזורי־הבחירות העירוניים האזרחיים.

● **ישראל יכולה לזכות בקרוב באזרח־כבוד חדש: ד״ר אבא הילל סילבר,** מנהיג הצ״כ באמריקה שהצטיין בימי המאבק על הקמת המדינה, יעלה ארצה וישתקע כנראה ברמת־גן. סילבר התנגד בחריפות לאיחוד הצ״כ עם חרות, מתוך חשש כי איחוד כזה ישמיט את הקרקע מתחת לפעילות העתידה האפשרית בישראל. אולם יש גם אפשרות שסילבר יימנע בעצמו מפעולה מפלגתית גלוייה, יקבל מידי ביג׳י מינוי למשרה לאומית מכובדת. כדי לפייס את הדתיים, יודיע סילבר מראש כי לא יעסוק בשום פעילות למען היהדות הריפורמית, שהוא כיום אחד ממנהיגיה הבולטים ביותר בארצות־הברית.

● **אין כל בטחון כי הועידה הקרובה של המיליונרים, לפתיחת מערכת איגרות מלווה־הפיתוח תיערך בירושלים.** אם ישתבש מצב הבטחון עוד יותר, יעדיפו המיליונרים לערוך את ועידתם במקום שקט יותר, וכמה משרי ישראל יצטרכו אז לנסוע לחוץ־לארץ כדי להשתתף בה.

● **משה שרת עלול להיות שוב לעורך עתון.** עם שובו ממסעו במזרח הרחוק ייפתח דיון רציני על הוצאת יומון חדש של מפא״י, ששרת יעמוד בראשו.

● **הסיכסוך בין הסוכנות היהודית והממשלה בקשר לשיחרור חפצי עולים ממכס יחריף,** עם כניסתו של נציג הצ״כ זלמן דולצ׳ין, לתפקידו כראש המחלקה הכלכלית. הסוכנות טוענת כי האוצר מעכב עלית אנשי המעמד הבינוני כתוצאה מביטול ההנחות, שניתנו עד כה לעולים. האוצר טוען, לעומת זאת, כי הנוהג הקודם פתח פתח להברחות.

במדינה

העם

שעת השי״ן

שאלה אחת ריחפה השבוע על שפתותיהם, ובלבם, של כל אזרחי ישראל. האם תפרוץ המלחמה?

היו ימים כשנשאלה שאלה זו בקלות־דעת, בצפיה כמעט עליזה. המלחמה נראתה כתחרות ספורטאית, כפתרון קל לכל הבעיות המסובכות.

לא זה היה מצב הרוח השבוע. מעל עמודי העתון הסתכלו בקורא עיניהם של הרוגי קלקיליה — והן הזכירו לו, יותר מאלף מאמרים, מה זאת מלחמה.

אולי בפעם הראשונה עמד לעיני כל אדם בישראל בצורה מוחשית ביותר ערכו של אוצר־הטבע היקר ביותר בישראל: הנוער יליד־הארץ. בעם קטן, המכנס עולים מכל כנפי תבל, מהווה נוער זה את המלט המדבק — לא רק כמועמד טבעי לצמרת רעיונית וחברתית, אלא גם כמעצב הסגנון הלאומי המאחד. אולם נוער זה כולו הוא קומץ זעום, אשר לכל אחד ואחד מחבריו יש ערך

המלך פייסל ועבד אל־אילה
והירדן, ירדן באמצע

עצום לעם ולמדינה — לא פחות מאשר לאמו ולאביו.

איש לא יטיל בלב קל את האוצר היקר הזה על כפות המאזניים. ערכו לא יסולא בפז, והוא עולה על ערכם של שטחי־אדמה ויתרונות פוליטיים חולפים. לכן גברה הדאגה לקראת שעת השי״ן,* כאשר תצטרך ההחלטה הגדולה להינתן.

הכל הבינו מתי תהיה השעה הזאת: בעוד שבועיים, כאשר ייערכו הבחירות בממלכת הירדן ויוכרע גורלה של בעלת הגבול הארוך ביותר עם ישראל.

ככל שהתקרבה השעה, כן נעשה הלך הרוח רציני יותר.

מדיניות

המרוץ אל הירדן

בהתאם לשמו, האמיר עבד־אל־איללה הוא עבד האל. אך למעשה היה מאז ומעולם עבד הבריטים. אליהם ברח כאשר גורש, בימי מלחמת־העולם השניה, על־ידי המורדים הלאומניים, שתמכו בנאצים. במשוריין שלהם חזר לבגדאד. גם את בן־אחיו, פייסל השני מלך עיראק, חינך ברוח זו.

השבוע ישב עבד אל־איללה בחברת קרוב משפחתו, חוסיין מלך ירדן, שירת את אדוניו הבריטיים שרות אחרון. הוא ניסה להסיר את המכשולים האחרונים בפני כניסת הצבא המלכותי העיראקי לירדן, דבר שפירושו, למעשה, סיפוח ממלכת הירדן לעיראק.

מי רצח? המערכה הוכנה ביסודיות רבה על־ידי הבריטים, מומחים וותיקים במישחק מעין זה. ברמת־רחל, בכביש סדום ובאבן־יהודה נהרגו לפתע יהודים, בצורה שאי־אפשר היה להתעלם ממנה. כמה תחנות־שידור ערביות האשימו בגלוי את סוכני הבריטים בפרובוקציה. צה״ל יצא לתגמל בחוסאן ובקרב קלקיליה, גרם למצב־רוח של בהלה בממלכת חוסיין. באווירה של פחד כללי מפני פלישה ישראלית, לא היה קשה לגרום להזמנת עזרה עיראקית להצלת שארית פלסטין.

השעה כוונה יפה. כל זה קרה ערב הבחירות הכלליות בירדן, שהיו מביאות בלי ספק לנצחון הצד הפרו־מצרי, אם לא תהיה התערבות חמורה. החשבון היה כפול: המתיחות בגבול ירדן—ישראל הכינה מצד אחד את פלישת עיראק, שבאה להקדים את חדירת המצרים לירדן, ובאותה שעה גם שיכנעה את גמאל עבד אל־נאצר לסיים בחפזון את סכסוך סואץ, כדי להתפנות לעסקי ירדן.

שעת הכושר. בכל המישחק הזה היתה ישראל אובייקט חסר אונים פוליטיים. ההנהגה, שלא ידעה מה היא רוצה, ושלא היה לה שום קו מדיני ברור, התנדנדה על פני הגלים הסוערים, נדחפה בהתמדה אל פי התהום, מבלי שתיזום כמעט דבר לשינוי התמונה. אמר משקיף ישראלי: „או שהמדינאי משתלט על המצב, או שהמצב משתלט על המדינאי״. הדבר השני קרה למדינאי ישראל.

תחילה היה ברור כמעט לכל שיש לקדם את פני הפלישה העיראקית ולהשתתף בכוח הנשק בחלוקת הירדן. אולם בינתיים קרו כמה דברים שעוררו מחשבות שניות. בריטניה הודיעה בפירוש שתכריז מלחמה על ישראל, אם צה״ל יפלוש לירדן. ואילו הפשרה שהושגה בענין הסואץ שיחררה עתה את כוחותיו של גמאל עבד אל־נאצר, שהיו מרותקים במשך כמה חודשים לחופי התעלה.

כמו תמיד היתה הפאסיביות המוחלטת, עטופת המליצות הנבובות, בעוכרי המדיניות הישראלית. מאחר שלא היתה מסוגלת להחליט כל החלטה עקרונית מצדה, לא יכלה גם לנקוט פעולה בכל קו שהוא. היא נאלצה לחכות לפעולות הזולת, במקום ובשעה שהזולת ירצה.

אילו רצתה ההנהגה הישראלית באמת לפורר את ירדן ולתפוס חלק משטחה הנרכחי, הרי היתה שעת־הכושר לפני חודשיים, שעה שהמצרים היו עסוקים עד מעל לראשם, הצבא העיראקי היה בלתי־מוכן לפלישה, והבריטים היו טרודים במאבק הסואץ. בהמתינה קודם כל לפלישה עיראקית־בריטית, הפסידה ישראל את כל היתרונות האלה.

אבו־עגילה שניה. אף שהשבוע נמשך מישחק האיומים והאיומים־הנגדיים, נעלמו בהדרגה האפשרויות של פלישה ישראלית לירדן.

בפעמים בלתי־ספורות הודיע ראש ממשלת ישראל בכנסת ובועידות מפלגתיות שלעולם לא יתן לצה״ל פקודה העלולה לגרום לקרב בין חיילי ישראל לבין חיילי בריטניה. הדברים נאמרו בכנות גמורה. האיש שהחזיר את חיילי צה״ל ב־1949 מאבו־עגילה, כדי למנוע התנגשות פוליטית עם אמריקה, לא ישלחם עתה לפעולה שאמריקה מתנגדת לה בפירוש.

למראית עין, אפשר למצוא לכך גם הסבר הגיוני. מבחינת האינטרס הישראלי רצוי יותר שירדן תיכבש כיום בידי עיראק, בת ששת מיליוני התושבים, מאשר בידי מצרים, בת 22 המיליונים. כיבוש מצרי היה הופך את כל גבולות ישראל לגבול אחד. כיבוש עיראקי משאיר את הגבול מחולק בידי שני מחנות יריבים, חסרי פיקוד צבאי משותף.

אולם זוהי אשליה זמנית. לא יכול להיות כמעט כל ספק כי אחרי נצחונו בסואץ יצליח עבד אל־נאצר לשבור גם את משטרו של עבד אל־איללה בעיראק, לשעבד את עיראק למעצמה המצרית החדשה. אם לא יחול שינוי מכריע במצבה של ישראל במרחב, הרי איחוד כל גבולותיה הוא רק שאלה של זמן — ולא זמן רב.

---

* שעת־השי״ן, כמו יום־היו״ד, הוא מונח צבאי, המתורגם מן האנגלים. השי״ן, אינו אלא האות הראשונה של „שעה״, והיו״ד היא האות הראשונה של „יום״, כך שמובן המושגים הוא שעת־השעה ויום־היום. הגדרה סתמית זו באה כדי להימנע מלפרש את תוכנו האמיתי של המיבצע שייפתח באותה שעה או באותו יום־פלישה, נחיתה, הפצצה וכו׳.

קו הזינוק. אולם אם אמנם התרחקו סיכויי המלחמה במשך השבוע, בגלל הלחץ האדיר שהופעל על ישראל, הרי לא נעלמו לגמרי. לא תמיד שולט ההגיון הקר בעניני מלחמה ושלום.

קשה היה להניח שישראל תמרה בגלוי את פי אמריקה ובריטניה, תפעל נגד פלישה עיראקית. אולם אין זה מן הנמנע כי פלישה עיראקית תגרום לפלישה נגדית מצרית, או להתקוממות פרו־מצרית מבפנים. במקרה זה יתכן מאד שגם מעצמות המערב יקדמו בבר־כה פלישה ישראלית, ושישראל תשתתף בכל זאת ברגע האחרון, במרוץ אל הירדן — מרוץ שעד עתה השתתפה בו רק בפיה, מבלי שרגליה יעברו את קו־הזינוק.

יחסים מרחביים

האיש שבא למחרת

ככל שהתקרבה ההכרעה בירדן, עלתה השבוע אישיותו של אדם אחד, שרבים מבני ירושלים זוכרים אותו היטב אישית. עאוני ביי עבד אל־האדי (73) הפך לאחת הדמויות המכריעות בדראמה העלולה להוריד את המסך על ממלכת הירדן ההאשמית.

עוד לפני שלוש שנים לא היה עאוני ביי עצמו חולם על כך. הוא היה שנוא תכלית שנאה על עבדאללה הזקן. כי כשם שהאמיר המזוקן בעמאן היה עקבי באהבתו לבריטים, כן שנא עאוני ביי את העם הזה. שנאה זו לא נשארה בתחום הפוליטי: בעוד שעורך־הדין עבד אל־האדי דיבר ערבית נהדרת וצרפתית מבריקה, לא השתלם מעו־לם בשפה האנגלית, התעקש לטעון בבתי־המשפט הבריטיים בערבית.

שנאתו זו של האציל הערבי, שהתפאר כי מוצאו ממשפחה שהשתתפה בגירוש ה־צלבנים, היתה צמודה לשנאתו לציונות. אמ־נם למד את תורת היהדות באופן שטחי ו־נחשב בועד הערבי העליון כמומחה לענינים יהודיים, אך איבתו לציונות היתה שורשית, מן הרגע הראשון ממש. היה זה הוא שהו־פיע בפאריס, בימי ועידת־השלום של וורסיי, למחרת הפגישה ההיסטורית בין המלך פייסאל וחיים וייצמן, וביטל את ההסכם תוך 24 שעות *, כפי שטען וייצמן.

שיחרור בחרב. אחרי מות עבדאללה דרך לפתע כוכבו של הירושלמי הנמוך, בעל הפנים הארוכים, המקומטים והעיניים הסי־ניות. האיש שהתפלל לנצחונו של אדולף היטלר נעשה אישיות מרכזית. ידו היתה בהפיכה שסילקה את גלאב באשא והשליטה את הקו החדש, הפרו־מצרי, בחצר הסניף המערבי של משפחת ההאשמים. תכניתו ה־מוצהרת מזה שנים רבות: שיחרור פלסטין בכוח החרב, החזרת כל היהודים ילידי חוץ־לארץ לארצות מוצאם — פרט לאותם יהו־דים אשר ועד השיחרור הערבי ימליץ על הישארותם בארץ.

קשה להניח כי עאוני ביי יזכה לראות בהגשמת חלומו. אולם יתכן כי חלום אחר של הערבי הקשיש, אכול השנאות, יתגשם: סילוק אחרון ההאשמים מאדמת פלסטין.

---

* פייסאל עצמו טען כי ההסכם היה מותנה במפורש בכך שהוא יישאר מלך סוריה רבתי, וכי התבטל אוטומטית כאשר גרשו אותו הצרפתים מדמשק והכריחוהו להסתפק בכס המלוכה של עיראק.

נוסע שייב בניו־יורק

האמנם „ארצנו הקטנטונת"?

ציונות

אלדד מגלה את אמריקה

„איזה פרק תהילים להגיד היום כדי שה־דודג'רס ינצחו במישחק הכדורבסיס?" שאל הילד היהודי את אביו, הרב. הדברים עשו רושם עמוק על אדם אחד ששמע אותם ב־מקרה, והרגיל אף הוא לייחס ערך רב לפרקי תהילים: ד"ר ישראל („אלדד") שייב, ששהה חודש בניו־יורק, במסע שהוביל אותו גם לאמריקה הדרומית ולפאריס.

מטרתו הרשמית של שייב היתה לאסוף חומר ואמצעים למען ועדה לחקירת השואה באירופה, שמשימתה העיקרית היא לעזור למאבק במשפטי קסטנר. אולם התוצאה ה־עיקרית של המסע היתה שונה לגמרי: שייב למד להכיר את יהדות אמריקה, חזר מלא התפעלות.

„אצלנו יש מאה שערים? בוויליאמסבורג יש מאה שערים! ממש מאה! כרך גדול, שיהודים דתיים מתהלכים בו כמו בבית!"

„קחו את הנגב!" „יהדות אמריקה עולה על יהדות בבל ועל יהדות אלכסנדריה בזמננו", סובר עתה שייב, שחזר השבוע לארץ. „יש להם הרגשת יצירה, חדוות מע־שה. יש להם תרבות! הרבנים חסונים גם מבחינה גופנית. בחורי־הישיבה הם ספור־טאים. זהו טיפוס חדש של יהודי!"

לדעת שייב, דרושה פניה חדשה לטיפוס חדש זה. „לו רק נתנו להם, לו אמרו להם: קחו את הנגב ועשו משהו, הם היו עושים דברים בממדים שעוד לא ראינו בארץ!" העיקר: לשכנע אותם שזה לא ענין של רחמנות, של הצלת כמה יהודים מסכנים ב„ארצנו הקטנטונת".

הכריז שייב ברדיו היהודי של ניו־יורק: „אתם יכולים להקים את ארצות־הברית של המזרח התיכון!"

מי ישלח כסף? בעיה אחת בה נתקל בכל מקום לא מצאה חן בעיני שייב: אי־אפשר היה להתקיף את ממשלת ישראל מעל לשום במה יהודית. היהודים אינם רוצים בכך. ברדיו היהודי של ניו־יורק ניתן לו להתקיף את ג'ון פוסטר דאלס כאוות נפשו, אך לא את בן־גוריון. בבואנוס־איירס, אחרי שקבע אסיפת־עם על הנושא „מדוע מגינה מפא"י על קסטנר", נקרא אל הציר היש־ראלי, נתבקש להימנע מכך.

תופעה אחרת שלא מצאה חן בעיני מנהיג הלח"י לשעבר: אי־רצונם של היהודים לע־לות. בכמה מקומות אמרו לו היהודים, בכל הרצינות: „אם נעלה ארצה, מי ישלח כסף לארץ?" תשובת שייב: „מוטב מפא"יניק בישראל מאשר רביזיוניסט בחוץ־לארץ!"

הכנסת

מלחמת הבורים

שתי הצעות ההוקים הקטנות לא גוררו שים תשומת־לב. כשהונחו לראשונה על שולחן הכנסת, נראו כתיקונים שיגרתיים להוקים קיימים, וכך גם תוארו בהסברים התמימים שצורפו להן על־ידי משרד ה־משפטים.

אולם הפרשן המשפטי של העולם הזה (959), שבדק אותן בעיון, נזדעזע. כעבור ימים מעטים גילה את תוכנן האמיתי של שתי ההצעות, בכתבה שעוררה הד בחוגי המשפטנים. הסעיפים העיקריים:

- הוראה מפורשת לשופטים להפסיק כל חקירת שתי־וערב של עד אם אינה נוגעת, כביכול, לדברים העומדים לדיון — כלומר, חובת השופט להפסיק כל חקירה שבאה לבדוק את מהימנותו של העד ואת עברו.
- מתן האפשרות לעד־שקר לחזור בו מעדותו ולהעיד את ההיפך, אחרי שנוכח לדעת כי נתפס בקלקלתו, כל עוד לא ניתן פסק־הדין במשפטו.

שני סעיפים קטנים אלה היו מספיקים לערער את כל מערכת המשפט הבלתי־תלוי בארץ. היה גלוי לעין שנעשה נסיון לחפות על עדי־שקר בעבר ובעתיד, ביחוד בקשר עם פרשות קסטנר ושאר המשפטים הפוליטיים הגדולים העומדים להיערך ב־ארץ, ביניהם משפט עמוס בן־גוריון.

מה ההתרגשות? פרסומי העולם הזה, עוררו תגובה חריפה, אף ששום עתון אחר לא הצטרף למערכה. היועץ המשפטי הכחיש את טענותיהם ברדיו, שר־המשפטים עצמו קם בכנסת כדי להכ־חישם. בתשובה לשאילתא מוזמנת של ח"כ מפא"י, האשים את העולם הזה ב־„בורות".

השבוע, כשנתחדש הדיון על שתי ה־

מרגלת האגן אחרי הרשעתה

זה הסוד של מי?

הצעות, ישב שר־משפטים שקט וזועף ליד שולחן הממשלה. היה נדמה שדברי ה„בורים" נקלטו יפה. בזה אחר זה קמו הנואמים, בני כמעט כל הסיעות, אנשי הקואליציה והאופוזיציה כאחד, חזרו על טענות העולם הזה. אמנם, כל הנואמים שמרו על האשליה שהנושא היו תיאורטי ואינו נוגע לפרשות בוערות. הם נמנעו מלהזכיר את ההאשמות המפורשות של העולם הזה. אולם לפתע הופרה השאננות המזוייפת.

ח"כ חרות שמשון יוניצ'מן, רופא־שיניים לפי מקצועו, דיבר על הצורך לחקור עדים באופן חופשי, כדי לגלות אם הם משקרים, כאשר התפרץ לפתע ח"כ מפא"י דוד הכוהן: „וגם להשמיץ עדים?" זרם חשמלי עבר באולם. עתה היה ברור באי־זה עדים המדובר. קרא ח"כ חרות יוסף שופמן בלעג, לעבר ספסלי מפא"י: „מה לפתע ההתרגשות הזאת?"

עד שתטרוף דעתו. „ישנם חשדות נגד אנשים בעמדות חשובות", הזכיר ח"כ אגודת־ישראל שלמה לורנץ בקולו השקט. „לצערנו, לעתים די קרובות נמ־צאים חשדות אלה כנכונים". איך מגלים את האמת במקרים כאלה? הזכיר לורנץ, רב בעל זקן קטן ומטופח, את דברי ה־רמב"ם: „מסיעים את העד ממקום למקום עד שתטרוף דעתו" — לאמור, מעבירים אותו מענין לענין עד שיתבלבל וישכח את שקריו.

כשנדחה הויכוח, כבר היה ברור כי ההצעות ימותו מוות טבעי — הן ייקברו בועדה, לא יגיעו עוד להכרעה בכנסת הנוכחית. אפילו ידידיו של חיים כהן סיפרו עתה, באורח פרטי, שהיועץ המש־פטי התנגד להן תמיד. הממשלה, כן טע־נו, היא שדרשה אותן.

עתונות

מגלי הסוד ת

במשך השבועיים ששהתה בישראל, הצלי־חה מרי פראנסס האגן לעשות כמעט את כל השגיאות של מרגל חובב. על כן לא היה קשה כלל וכלל לשים קץ לפעילותה ולהביאה למשפט באשמת ריגול עבור מעצמה אויבת.

מרי, אמריקאית בת 29, שהתאהבה בפקיד האינטליג'נס הסורי ואספה למענו חומר בישראל, היתה צפויה לעונש חמור ביותר. כי למרות שהחומר שליקטה היה מן הסוג הגלוי לעיני כל תייר בישראל, קבעה בפני החוק רק העובדה שהיא עשתה את אשר עשתה למען מעצמה אויבת.

הצעד הראשון בפתיחת המשפט, בפני נשיא בית־המשפט המחוזי בירושלים, ד"ר בנימין הלוי, היתה בקשתו של היועץ ה־משפטי לערוך את הישיבות בדלתיים סגורות. לפי צו של השופט, נאסר על העתונות לפר־סם את שמה של המרגלת או לגלות את זהותה בכל צורה שהיא.

תחילה נראה הדבר מובן מטעמי בטחון. אולם התיאורים המקוטעים שהופיעו בעתו־נים שונים הכילו מספיק רמזים ועקבות כדי שהמעוניינים בכך יוכלו לקבוע את זהותה של הנאשמת. ממקורות שונים, החלו נשמ־עים רמזים כי האיפול הוטל לפי בקשתה של ממשלת ארצות־הברית.

ארבעה ימים אחרי התחלת המשפט, הוסר מסווה הסודיות לחלוטין. סופר הניו־יורק טיימס, שידע את כל פרטי המקרה באותה מידה שידעו אותם חבריו הישראליים, ניסה להבריקם למערכתו בניו־יורק. אך המיברק עוכב. הכתב עלה על המטוס הראשון לקפרי־סין, שיגר את כתבתו מניקוסיה. למחרת ב־בוקר אפשר היה לקנות את המהדורה האי־רופית של הניו־יורק טיימס, ובה כל הפר־טים שנאסרו לפירסום בישראל.

השופט לא שכח. ראשון קפץ על ה־מציאה ידיעות אחרונות. בכותרת שהשתרעה לכל רוחב העמוד הראשון, בישר לקוראיו: „פרשת המרגלת — הסיפור המלא!" ומתח־תיה תמונה ענקית, שבה אפשר היה להבחין בצלליותיהם החשוכות של חיים כהן ושל הנאשמת, בפנים אולם בית המשפט.

הסיפור היה, למעשה, כיתוב של סיפור הטיימס, ואילו התמונה צולמה על־ידי צלם העתונות הירושלמי וורנר בראון, שטיפס על עץ מול בית־המשפט כדי לצלמה.

כעבור שעה, הופיע מעריב עם אותו סי־פור. צו האיסור של בית־המשפט נשכח. כאשר פירסמו גם דבר, למרחב, וקול־העם את אותו הסיפור למחרת בבוקר, נראה היה כי תמה פרשת הסודיות סביב מרי האגן.

אך השופט עצמו לא שכח. אמנם סיפור הטיימס הסיר את הלוט, אך השופט לא הסיר את צוו איסור־הפירסום. חמשת העתונים נתבעו לדין, באשמת בזיון בית־המשפט.

במדינה

נוער

סוף גרעין ב׳

פירסומי העולם הזה על בעיית השתמסותן של חברות תנועות הנוער מיציאה עם גרעיני התנועות להתיישבות, על־ידי כניסה לסמינר למורות (העולם הזה 990) עוררו וויכוחים סוערים בין חברי התנועות.

במיוחד רבו הוויכוחים בתנועה המאוחדת. הם נמשכו גם בכנס מרכז התנועה, שהתכנס לפני שבוע ברעננה, בהשתתפות 100 צירים מכל רחבי הארץ.

בזה אחר זה קמו הצירים, דרשו את שלילת התהוותם של גרעיני ב׳ — הגרעינים הנוצרים על־ידי החברים הממשיכים בלימודיהם ואינם יוצאים להכשרה במסגרת החברתית לה הם שייכים. מקרב הצירות המשתתפות, לא קמה אף אחת לתמוך בדרישה זו.

בסיום הכנס נתקבלה החלטה שקבעה תקדים מהפכני בסדרי תנועות הנוער. בהחלטה נאמר כי המועצה תובעת מהמדריכים וממועצות העדות השונות לדאוג שהעדות יצאו להכשרה בשלמותן. על כל גרעיני ב׳ הקיימים לעבור לעדה נמוכה יותר, ליצור עמה חברה מגובשת אחידה. גרעיני ב׳ נוספים שוב לא יוצרו עוד.

דרכי אדם

דג הזהב

דייג האגדה זרק את רשתו למים ולכד דג זהב. מאותו יום התעשר.

לסלים מעתוק, הדייג החיפאי, לא היתה רשת. הוא דג בחכה מבוקר עד ערב ובפרי עמלו פירנס את משפחתו. מדי בוקר היה יורד לחוף וצד סרטנים, כדי להשתמש בהם כפתיון.

בוקר אחד, לפני כמה שבועות, ירד כמנהגו לחוף הכרמל. הוא ניגש לכל חור בחול, מילא אותו מים וכשראה סימן חיים בפנים, הרחיב את החור בכף־בנאים, אחז בסרטן ובתנועה מהירה שבר את לסתותיו והכניסו לסלו.

באחד החורים גילה סלים סרטן גדול במיוחד. אולם כאשר תקע את הכף בחול הרך, נתקלה בגוש נוקשה. הוא חפר סביב הגוש, עד שהופיעה לנגד עיניו קופסת פח נעולה. סלים לא ידע מה לעשות. הוא זכר את כל מקרי ההתפוצצויות המסתוריות, שאירעו לאנשים שטיפלו בחפצים זרים. לבסוף גברה סקרנותו על זהירותו. במספר מכות פרץ את הקופסה.

אור השמש נפל על שרשראות, צמידים וטבעות כסף וזהב — אוצרה של משפחה ערבית, כנראה, שטמנה אותו בחולות עם פרוץ המלחמה.

השבוע נראה סלים מסתובב בין דייגי חיפה וסוקר בעין בוחנת את ציודם. הוא חיפש סירה ורשתות שיפטרו אותו מן הצורך לצוד מדי בוקר סרטנים לחכותיו.

תל־אביב

אחד־עשר מי יודע?

עד ראש השנה תשי״ז הסתפקה תל־אביב ב־22 בתי קולנוע (מאופיר עד תמר). בשבוע הראשון של השנה החדשה נוסף לתל־אביב הקולנע ה־23, קולנוע המרכז. בכך הוצב תמרור חדש בהתפתחותו התרבותית של הכרך בן 400 אלף התושבים ו־35 אזרחי הכבוד (ממגלה תורת היחסות, אלברט איינשטיין, עד למי שהיה ראש ממשלת בורמה, או־נו).

תמרורים תרבותיים אחרים של תל־אביב, כפי שמסתבר מן הסיכומים הסטטיסטיים של המדריך לתל־אביב—יפו שהופיע חשבוע: 14 מקוואות, ומה, שכידוע, קודם לחן, 13 אולמות לחתונות, אשר את מודעות הברכה למן יכולים אזרחי תל־אביב לקרוא ב־11 העיתונים היומיים העבריים המופיעים בעירם. אגב, המספר 11 מוגבל לא רק לעיתונות היומית — הוא נוהג גם בכמה תחומים תל־אביביים אחרים: לתל־אביב 11 ספריות ציבוריות, 11 ישיבות, 11 גמנסיות וגם 11 בתי־חולים.

ומי שמחפש מפלט מ־11 המוסדות השונים, בנסיעה לחוץ־לארץ — לרשותו עומדות 11 חברות תעופה שקבעו את משרדיהן בתל־אביב.

כאשר מת האגם, מתים לא רק הדגים, הסירות והקורמורנים הזוללים

אל החולה נעפילה

מאת **עמוס קינן**

מותו של האגם הוא אבידה שאינה חוזרת לברווזי־הבר, לקורמורנים ולחסידות, לשקנאים, לחופמים לאנפות, לג'מוסים ולחזירי־הבר, לקני־הסוף וקני־הגומא, לילדי חולתא ויסוד־המעלה, לשפמנונים ולאמנונים ולביניות, לדייגים ולמזח של חולתא ולי. את הסירות אפשר להעביר למקום אחר.

טרמפ למפעל החולה מראש־פינה אפשר לתפוס בקלות. שני אנשים שהגיעו בג'יפ ואכלו במסעדה אמרו לי לחכות ולא להפריע כשהם מדברים, והנהג שלהם העלה אותי למכונית. במפעל מצאתי מזכירה שקיבלה הוראות לא לדבר עם עתונאים ולא ידעה את מי אפשר לראות, מתי ואיפה. בסוף מצאתי שם בחור עם זקן מחולתא. שאלתי אותו איך אפשר לטייל בסירה על פני האגם. הוא יעץ לי לנסוע לחולתא ושם לפנות אליו. נסעתי אתו לחולתא ופניתי אליו. שמו היה מולקה, והוא מזכיר־הפנים. אמרתי לו שאני מהעולם הזה ואוהב דגים. תיכף ראיתי שהוא אוהב כאלה שאוהבים דגים. הוא לקח אותי לחדר האוכל ואמר למגישה להביא לי דגים. אחר כך הוא אמר להביא לי עוד כמה הוספות. היתה זו סעודה טובה מאד, אך בשום פנים לא עליזה. ידענו שנינו שאנחנו אוכלים את אחרוני הדגים בחולה.

מזכיר־פנים של קיבוץ הוא אדם בעל הכרה, על כן לא אביא בשמו מה שאמר לי על ייבוש האגם. אעיר רק ברמז שקיים קונפליקט עצום בין אהבת המולדת ומוסדותיה ובין אהבת הנוף. וגם הערה פילוסופית: אילו היתה המולדת הופכת לחלק מן הנוף, היה בכלל טוב. ובזה אינני מתכוון לשלטי קרן היסוד בכניסה לכל ישוב עברי.

הוחלט שעלי לצאת עם פטר לפרוש רשתות. („יש לו חולשה לעתונות," אמר מולקה). המתנו בבקתת הדייגים עד שהוצאו הדגים מהארגזים, נשטפו במים, והושמו במקרר בין פתיתי־קרח. אז יצאנו.

היציאה לא היתה קלה. פני המים נמוכים מאד, והסירה נתקעה בחול. בפתח הנמל הקטן נתקעו שתי סירות גדולות, לא לבלוע ולא להקיא. הן רבצו כמו לויתן שנפלט אל החוף. לא רק הדגים, גם הסירות מתות כאשר המים חרבים. כמה דייגים חלצו את בגדיהם וקפצו למים כדי לחלץ את הסירות. זה היה מאד רומנטי, כי המים הגיעו עד לקרסוליהם. עזבנו את זירת ההתרחשות העצובה והמשכנו ללב האגם.

* * *

ברווז־הבר האחרון

פטר הוא דייג ותיק ומקצועי מאד. לפני כמה שנים יצא לחוץ־לארץ ללמוד שיטות דיג שונות. בחזרו הביא עמו את שיטת הדיג החשמלי — דיג מוזר מאד. בסירה גנרטור, המפיק זרם בעל מתח של 500 וולט. אלקטרודה אחת טובלת במים, ורשת המתכת היא האלקטרודה השניה. כאשר מטילים את הרשת למים, נסגר מעגל הזרם. כל הדגים המהוממים נכנסים לרשת לראות מה קרה. גמרנו לפרוש את הרשתות בעיגול גדול וחזרנו לחוף.

פטר אינו רק דייג, אלא גם צלם אמן בעל טביעת עין וכשרון. ספרו לילדים הרפתקה באגם, שהופיע עם נוסח כתוב בידי ס. יזהר, הוא שיר פרידה נוגה ונאה מאין כמוהו לאגם. פטר שורץ תמיד במים, אורב בבוץ בין קני הסוף, ועל כתפו תלויות שתי מצלמות. את המצלמות רכש במה שקיבל מעתוני חוץ־לארץ שהדפיסו את תמונותיו. („יש לו חולשה לעתונות"). הוא הספיק להנציח את החולה בסידרה של צילומים נהדרים ודרמטיים, כמין שמורת טבע. אני מקווה שיוציא אותם בספר ביום מן הימים.

בערב הלכתי ליסוד־המעלה. ליד בית אחד פגשתי בחור רחב עם שפם גדול. שאלתי אותו אם הוא יונה ואם הוא זוכר אותי. בסוף הוא זכר. הוא לקח אותי למקום שבו בילינו פעם לפני שנים בחברת חנוער של יסוד־המעלה, על שפת הביצה הגדולה. איזה לילה זה חיה, מאז אותו לילה אני בטוח שהדגים אומרים בלילה שירה. אחרת אי־אפשר להסביר את הצלילים העולים בערפל מתוך ביצה עטורה שושני־מים. הוא הראה לי את השקע החרב, שהיה פעם אותה ביצה, ואני ראיתי.

נזכרנו איך הלכנו אז לכל מיני מקומות, ויונה הפריח באוויר קופסאות שימורים ונקב אותן בכדורי רובהו — הוא גדול ציידי יסוד. עכשיו יוכל לצוד קופסאות שימורים. „אתה רואה את הברווז הזה כאן?" שאל. ראיתי פוחלץ של ברווז. „זהו ברווז־הבר האחרון שראיתי בחולה, לפני שלוש שנים. מיום שירדו פני האגם הם לא באים לחרוף יותר."

„אבל יש שמורת טבע," אמר גרשון.

„שמורה שמורה," אמר יונה, „תגיד לברווזים שיש שמורה. אפילו אם תצניח להם אוכל ממטוסים לא יבואו. אח, איפה ללכת עם שחר בבוץ עד הצואר ולארוב להם! איפה!"

„אבל עכשיו יש לך מטעים," אמר גרשון, „ואז היית הולך יחף."

„מה רע היה לי ללכת יחף? תן לי עוד פעם."

„תבוא בערב לקולנוע," אמר גרשון, „ואם אתה רוצה לראות למה כדאי לייבש את החולה, אקח אותך מחר לסיור. שתראה את הכל, בלי מורא ובלי משוא פנים."

* * *

אין עגבניות בים

אז הלכתי לקולנוע, שהוא בחצר של יונה ובו יושבים האכרים ונשותיהם וטפם, איש איש על כסאו שהביא מהבית, והוא כמין יסוד לעתיד לבוא, שאז יהיו כאן בית־קולנוע ובית־קפה ואולי גם מוזיאון. לפי

שעה יש זה, וגם קיוסק. בקיוסק שתיתי כוס בירה ושימתי בעד בקבוק, והקיוסקר הסביר לי שלא כדאי לו למכור כוסות. בטח שלא כדאי לו. ביקשתי ממולקה שיסדר שיעירו אותי בבוקר השכם. „אני מקווה שזה לא יפריע לך," אמרתי. „אל תדאג, אני לא מתעורר בבוקר," אמר מולקה. בבוקר המתנתי ליד הקיוסק לגרשון.

גרשון הוא יליד יסוד־המעלה, פלח בן פלח, ועתה הוא האחראי להכשרת הקרקע ברשות עמק החולה. הוא מטיף נלהב לרעיון הייבוש, ואילו אפשר היה לייבש גם את הכנרת, היה עושה זאת. אם עדיין לא עשו זאת, לא בו האשם.

„בוא, איש העט, תראה מה אפשר לעשות כאן. זהו אסם הבר של המדינה. יבולים פי ארבע בכל דבר יותר מבכל מקום אחר. תראה איזה אורז, איזה תירס, איזה תפוחי אדמה, איזה עגבניות, איזה כבול. הלא זה הכל זבל אורגני טהור. מה אתה מספר לי שזה רק 60 אלף דונם. זה נותן יבול של 200 אלף דונם. אולי תסביר לי אתה איך אפשר להפוך את המדינה הזאת לעצמאית בדרך אחרת?"

„ומוכרחים לייבש את האגם?" שאלתי, „לא מספיק לייבש את הביצות?"

„כמה פעמים הסברתי לך שהאגם מעלה את מפלס המים בכל העמק, וכל זמן שלא ייבשו אותו תתהווינה הביצות מחדש בכל שנה!"

„ומה יהיה על ענף הדיג?"

„מה אתה משווה? כל מה שהחולה נותנת לנו זה איזה 200 טון לשנה, מתוך 25 אלף שאוכלים כאן. אז ידוגו בים, מה יש? יש לנו ים גדול, לא? או אולי תגדל עגבניות בים?"

העמק המה כולו מעבודה.

„אצלנו הטרקטורים לא נחים אף רגע," התפאר גרשון. „עובדים עליהם בשלוש משמרות. 90% מהפועלים החקלאיים שלנו הם מרוקאים. בחורים זהב, למדו את העבודה, עובדים יוצא מהכלל."

נזכרתי איך אחד בשם גלבלום רצה לגרש אותם מכאן. הוא לא הצליח במאה אחוז. כמה מהם נשארו.

„אתה רוצה לראות את הירדן האוריגינלי? הנה הוא. אתה רואה את החריץ הזה? גאון הירדן. לא תאמין. בוא, איש העט, נסתכל קצת על גאון הירדן."

* * *

אבטיחים בלי מחצלת

הסתכלתי על החריץ הקטן והמפותל, אותו עברו פעם אנשי דן בצאתם לבקש להם נחלה. אחר כך הגעתי לתעלת־הבטון, שניים־שלושה מטרים רוחבה, שבה זורמים כל מימי הירדן, ודרך שלוש דלתות קטנות עומדים להשקות את כל הארץ העניה במים. משהו דומה לפלג הרים באלפים. במקום זה נגמר הירדן האוריגינלי, ומתחיל מפעל ייבוש החולה.

„פה יש לנו הזדמנות לשבת ולעשן סיגרה במקום היסטורי," אמר גרשון. ישבנו ועישנו דובק 10, מבית החרושת של הד"ר וולטר מוזס, ידידי המנוח, שהיה יוצא לחולה שנה שנה וצד עופות לאוסף הנהדר שלו. מילא, טוב שלא ראה. אני מקווה שהאוסף הארכיאולוגי שלו (6000 מוצגים) והאוסף של ממצאים טרום־היסטוריים ואוסף המטבעות ואוסף החרקים והפרפרים ואוסף כלי הזכוכית המפורסם בעולם ואוסף הצפרים נמצאים כולם בידיים טובות.

„זה יפה, קני הגומא, הה?" שאל גרשון.

„בטח יפה," אמרתי, „וממה יעשו עכשיו מחצלות?"

„לא יעשו."

טוב, שלא יעשו. שיעשו מניילון. שיגדלו גומא בנגב. ימצאו כבר פתרון. לא מחוייבים לבנות בכרמים סוכות עשויות מחצלות. ולא מחוייבים למכור אבטיחים בסככות עשויות מחצלות. מה שנוגע לחזירי הבר, אלה הם החיות הטמאות האחרונות על אדמת הקרן הקיימת. והקורמרנים מזיקים לענף הדיג. הם זוללים עצומים. עדיין נשארו ביאפאן. ראיתי סרט איך היאפאנים דגים בעזרת קורמורנים מאולפים.

ייבוש האגם הוא בעיה הנדסית קלה. הכל נוקז ונחרש ואת מוצא הירדן ליד גשר בנות יעקב סתמו בפקק. זה כמו אמבטיה. מספיק להוציא את הפקק והאמבטיה תתרוקן, עם כל מה שיש בה. הג'מוסים עברו מזמן לצד השני, יחד עם הערבים שלהם. שתי הבעיות תיפתרנה ביחד. מה שנוגע לצפורים, הרי זה כמו בבדיחה על היהודי שהבריח קפה ואמר שזה אוכל לצפרים: ירצו יאכלו, לא ירצו, לא יאכלו. משורר צרפתי אחד, בצר לו, עמד וכתב שיר על צרפת ולשיר קרא „שמיים ללא צפרים". ומה עצום משמיים ללא צפרים? אך על זה נאמר בתנ"כ: השמיים שמיים לה' והארץ נתן לבני־אדם.

אמרו עליו על דויד המלך: בשעה שסיים ספר תהלים זחה דעתו עליו. אמר לפני הקדוש־ברוך־הוא: כלום יש דבר בעולם שאמר שירה כמותי? נזדמנה לו צפרדע אחת. אמרה לו: אל תזוח דעתך עליך, שאני אומרת שירה יותר ממך.

תמונת העיירה קלקיליה, כפי שצולמה ע"י צלם „העולם הזה" ממרחק שני קילומטרים. מ

העולם הזה

קרב קלקיליה למחרת

מה קרה בקלקיליה אחרי שנדמו רעמי התותחים? כיצד נראה שטח הקרב אחרי שהחייל הישראלי עבר את הגבול? בעמודים אלה מגיש „העולם הזה" סידרת תצלומים מיוחדת, אשר צולמה למחרת הקרב. חלק מן התמונות צולם על־ידי צלם־המערכת, ממרחק של שני קילומטרים, בעזרת טלסקופ מיוחד. החלק השני צולם מן הצד הירדני של הגבול והועבר למערכת מחוץ-לארץ על-פי הסדר אקסקלוסיבי. הדו״ח המלווה את התצלומים חובר על־ידי כתבי „העולם הזה", שעקבו מקרוב אחרי כל תנועה ירדנית בשטח, משך 24 השעות שלאחרי הקרב.

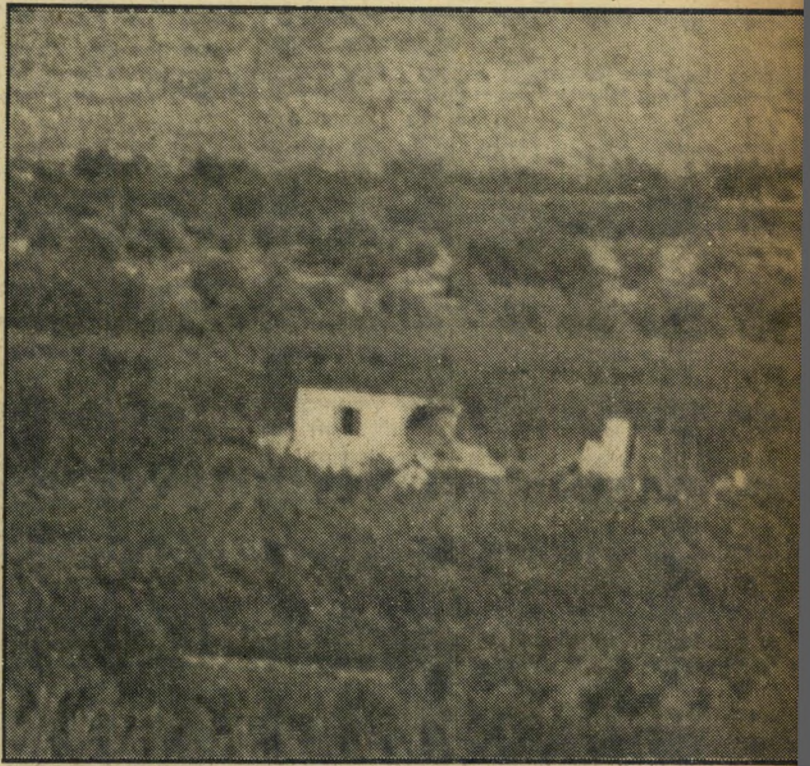

עלי באר. כאן היה לפני שבוע מכון המים של קלקיליה. הוא שכן כ־200 מטר מהמשטרה.

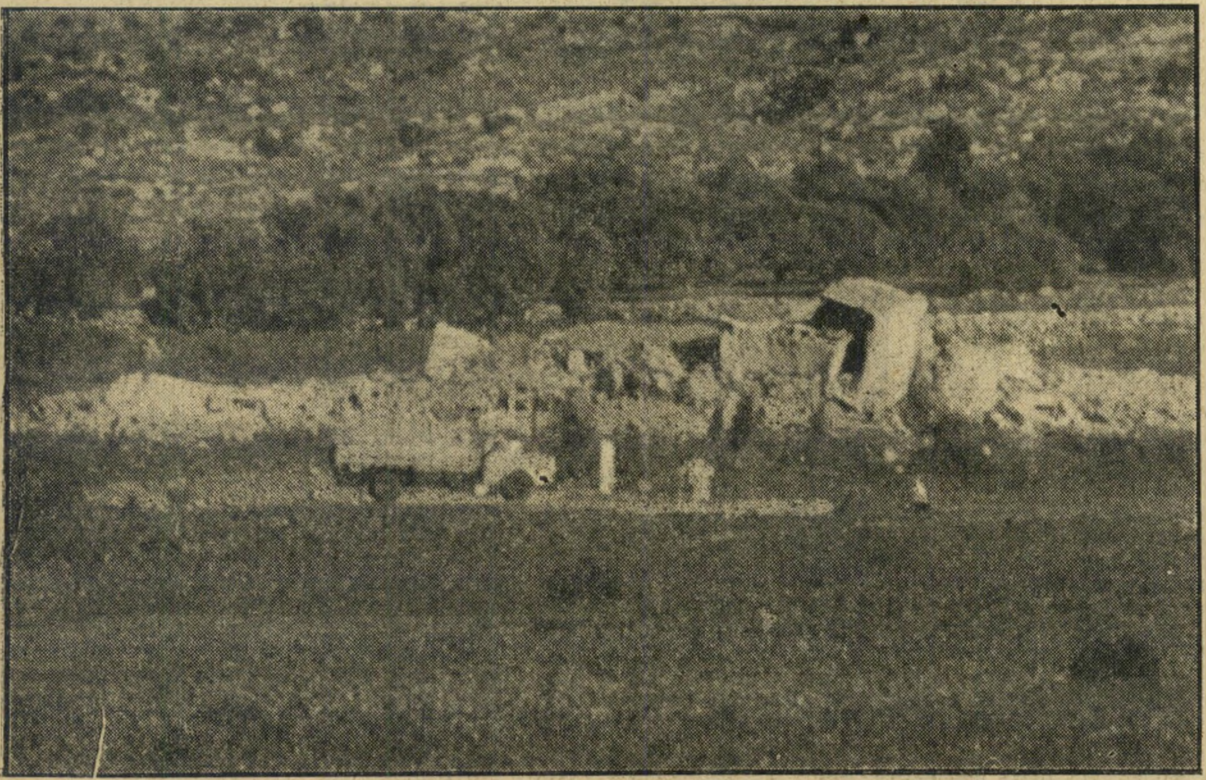

פינוי ההרוגים. זהו בנין משטרת קלקיליה לשעבר. התמונה צולמה שעות ספורות בלבד אחרי הפיצוץ, על־ידי צלם חובב מן הצד הירדני של הגבול. במרכז התמונה נראית בבירור משאית של הלגיון הירדני, כשהיא עומדת לפני שער המשטרה ושדרת הברושים הקטנה בכניסה. מימין למכונית נראים מספר לגיונרים, עסוקים בהטענת גוויות ההרוגים על המשאית. מסביב למשטרה בולטים מטעי הזיתים ושדות הכרוב הענקיים, המהווים את הגידול העיקרי של פלחי קלקיליה. מימין: מיגרש הכדורגל, שם רוכזו הגוויות.

דממה של שדה־קטל נטוש, אופיינית למחרת הקרב. הצד הירדני של גיזרת קלקיליה היה שקט לגמרי. או כמעט לגמרי, לפתע, בשעה שלוש אחרי הצהרים, שוב הדהדו קולות הנפץ בגיא הקטן, בו שוכנת העיירה הלבנה, בת 20 אלף התושבים. בזו אחר זו, נשמעו שתי התפוצצויות, מכיוון הריסות המשטרה. שתי פטריות עשן התאבכו למעלה.

היו אלה חבלני הלגיון הירדני, שהשלימו את פיצוץ בנין משטרתם. הם סיימו מלאכתם, עלו על משאית צבאית צהובה, והסתלקו דרומה, אל תוך העיירה הרדומה.

כאשר האיר אור יום החמישי במלואו, נהרו תושבי העיירה אל תל החרבות שהיה, עוד בלילה הקודם, אחת מתחנות המשטרה הגדולות של ממלכת הירדן. כפריים ועירוניים, חיילים מהמוצבים הסמוכים, עתונאים במוניות שכורות ונכבדים שדהרו לשם במכוניות פאר נוצצות — כולם טיפסו על עיי המפולת וחיטטו בין ההריסות. יללת הנשים והקשותיהן בפחים היוו רקע עצוב לחיפוש אחר גוויות ההרוגים.

לשוא ניסו חילי הלגיון לסלק את התושבים מההריסות. רק עם הגיע ארבע מכוניות לבנות של האו״ם, מלוות אמבולנסים ומכוניות צבא, התרחקו התושבים מהמקום. הם התרכזו על מישור רחב־ידיים דרומית להריסות, מקום ששימש פעם מיגרש כדורגל לבני קלקיליה.

הגופות הוצאו מתחת לגלי האבנים, הונחו בשורה ארוכה במיגרש, כשכל הנוכחים מתקבצים סביבן לזהותן. אנשי האו״ם רשמו פרטים, מדדו, ספרו. כעבור שעתיים עלו על מכוניותיהם ופנו חזרה לירושלים. חלקם בפעולת קלקיליה נסתיים נשאר רק ניסות פירסום הדו״ח. אולם מאות התושבים שעל המיגרש רצו אל המכוניות הלבנות, חסמו

מין, ברקע: כפר חבלה הירדני. במרכז, המסגד. מ׳מ׳נו, הדרך העולה לשכם.

תל חרבות בלבד נשאר מבנין משטרת קלקיליה. שני האגפים הקיצוניים הגדולים של הבנין התפוררו כליל, בעזרת כמות עצומה של חומר נפץ. כל מה שנשאר מהם הוא תל אבנים חרוכות. האגף המרכזי, הנמוך יותר, בו יושב בדרך כלל יומנאי המשטרה, לא פוצץ כולו, אולם גם הוא נהרס כליל בפגזי התותחים הישראליים. המבנה העגול, הנראה מימין למשטרה הוא בריכת המים שנמצאה בצריח הימני של המשטרה. הבריכה נפגעה מפגז תותח כבר בתחילת קרב, גרמה לשטפון כללי במשטרה. המבנה הארוך מאחורי המשטרה, הוא אורוות סוסים, שנשארה שלימה לאחר הפיצוץ, ואשר לא נפגעה כלל מכל חילופי היריות. בתום הקרב, הוציאו הלוחמים מתוכה שמונה סוסים בריאים, הובילום חזרה לישראל.

החצי הצפוני של קלקליה. מרכז: בית־הספר בעל שתי הקומות. משמאלו בית

קרב קלקיליה

(המשך מעמוד 17)

את הכביש בפניהן. אנשי האו"ם ירדו לפיי־סם.

* * *

אסיפת תושבים

בעוד חיילי הלגיון ממשיכים בפינוי הגוויות, החלה תנועה גם בצידה המז־רחי של העיר. על הכביש, המתפתל במעלה הגבעות מזרחה, לכיוון טול־כרם, החלה תנו־עת המונים — פליטים שברחו מהגבול. רובם הלכו ברגל: נשים, בשמלות אדומות צעקניות, עמוסות חבילות; גברים על גבי חמורים וגמלים; ילדים הנגררים אחריהם. מפעם לפעם הופיעה משאית עמוסה מטען חי, כשהיא מפלסת לה בקושי דרך בין ה־הולכים על הכביש. מאחור, בפינות שונות של העיר, התאבכו עוד תמרות עשן, כעדות יחידה למה שהתרחש בלילה.

בשעות הצהרים, נקראו תושבי קלקיליה לאסיפה במרכז הכפר, מקום שם עומד בית־הספר, מוקף שורות ברושים ושתי תחנות דלק, ששלטיהן האדומים בולטים בכל ה־עיירה. בנין דו־קומתי, הגבוה שבבתי ה־עיירה, שימש במה לנואמים. החנויות שב־קומה הראשונה היו נעולות; המרפסת ב־קומה השניה היתה מלאה נכבדי העיר ונציגו האישי של המלך חוסיין.

אלפי אנשים נאספו בכיכר. מעל המרפסת השמיעו הנכבדים נאומים נמלצים על הנצ־חון הגדול שנחל הצבא הירדני בלילה, הב־טיחו לתושבים כי הצבא הירדני יוסיף להגן עליהם ועל רכושם. איש לא הריע ולא מחא כפיים. כשהסתיימו הנאומים, התפזרו התו־שבים לבתיהם, לארוז את חפציהם ולחכות למכוניות שיסיעו אותם מחוץ למקום.

התמונה ברחובות השוממים היתה אחידה. החנויות ובתי הקפה, ההומים בדרך כלל בכל שעות היום, היו נעולים. אפילו תחנות הדלק עמדו שוממות. פה ושם, ליד פתחי הבתים, עמדו משאיות צהובות של הלגיון, הטעינו רהיטים ומטלטלים. כשעזבו המכו־ניות, דמתה קלקיליה לעיר של מתים: בתיה מוגפים ונעולים וברחובותיה אין כמעט נפש חיה. אפילו המואזין, שקריאתו מעל צריח המסגד היתה נשמעת בכל העיירה, שתק הפעם.

רק בשדות הכרוב הענקיים נראו מספר פלחים שהמשיכו בעבודתם, כאילו כלום לא קרה.

* * *

אור וחושך

הלילה ירד על קלקיליה. כלבים נבחו ותנים יללו בפרדסים, כבכל לילה. או־לם העיר לא היתה קלקיליה שבלילה הקודם. במקום ים אורותיה הרגילים, השתררה עתה חשיכה כללית. רק פה ושם הבהבו אורות קטנים, של פנסי נפט.

אולם מסביב היה אור רב. שרשרת אורות מסנוורים התמשכה מסביב לקלקיליה החשו־כה. היו אלה אורות הישובים העבריים מאיל וניר אליהו, ועד כפר סבא ועשרות הישו־בים בערפם. שם נמשכו החיים כרגיל.

קטע מוגדל של התמונה למעלה מראה בבירור את הכביש הראשי המוביל מקלקיליה לטול־כרם והחוצה את המשלט הירדני בחירבת סופין. התושבים של קלקיליה נראים בורחים מעיירתם. הכביש הוא במרחק שני קילומטר וחצי מהגבול. בצד הימני של התמונה נראית מכונית עמוסה פליטים, ואילו לאורך הכביש נראים גמלים ואנשים בדרכם לעבר שכם וטול־כרם.

בריחה כללית. גם זה קטע מוגדל מן התמונה למעלה. בכפר נראות מכוניות הלגיון, כשהן מעמיסות את חפצי התושבים, העוזרים בעצמם להעמסה, באחת הכיכרות של הכפר. המרחק מהגבול קילומטר אחד. עיקר הבריחה היתה עוד בשעות הבוקר.

דו־קומתי שני, מושב משרדי הממשלה. בקצה השמאלי, הפילבוקס הגדול מבטון.

חירבת סופין. זהו המוצב הירדני השולט על הדרך מקלקיליה לטול־כרם, דרכו עבר טור הזחלים הישראלי בצאתו לחליצת החסימה ליד עזון. הכביש ועמודי החשמל, הנו׳אים בבירור בתמונה, חוצים את המוצב לאורכו. בתמונה נראים חיילי הלגיון עומדים על קו רקיע, בצד אהלי המוצב. המבנה העגול מימין היא עמדת שקים מבוצרת. המרחק מהגבול: שני קילומטר. על הרכס ישנם כמה צריפים של המחנה, הנראים יפה. ברגע שצולמה התמונה שוב לא חששו החיילים מפני הפגזה ישראלית.

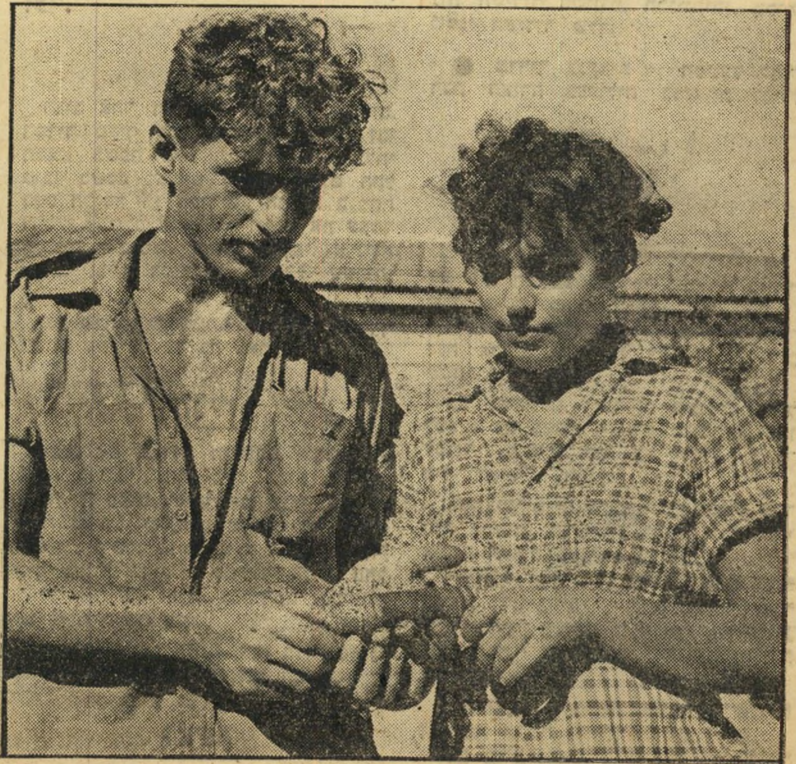

פגז ירדני. זוג זה שמר בעמדה קדמית של קיבוץ איל, בשעת הקרב. הבחור ישב על שפת החפירה ואילו הבחורה. ישבה בפנים. לפתע שמע שריקה חדה. בתנועה אחת כבר שכב בתחתית החפירה, על חברתו. כאשר קמו, מצאו פגז מתותח שתי ליטראות.

על המשמר. החיילים עזבו, אולם תושבי נקודות הספר [illegible] דרוכים ומוכנים לקראת כל תגובה ירדנית. בתמונה נראה[illegible] ספר ישראלי בעמדת־בזה, ולידו אחד מילדי המשק, צופה [illegible]

● מה קורה בימים אלה במדינות ערב?
■ צבא ההגנה לישראל: עוצמתו ומפקדיו!
● איך לטפל במחלות הנפוצות בארץ?

■ כמה, מתי ואילו מסים עליך לשלם?
● רהט, תקן וקשט את דירתך במו־ידיך!
■ לאילו תעודות נזקק אזרח בישראל?

ועוד עשרות מדריכים שימושיים לכל המשפחה

ב= אנציקלופדיה השימושית

של „ידיעות אחרונות"

1.200 נושאים כוללת „ה־אנציקלופדיה השי־מושית", המיבצע החדש של „ידי־עות אחרונות" הנמסרת עתה לד־פוס כשהיא מעודכנת עד סוף תשט"ז.

„האנציקלופדיה השימושית" היא נסיון הדש בארצנו. היא בנויה כמתכונת ה־„אלמנאך" — ספר שימושי ממדרגה רא־

שונה, שכל אזרח נזקק לו ואשר עד כה לא העיז איש להוציאו בעברית הן בגלל ההוצאות הגדולות הכרוכות בהכנתו והן בגלל היקף החומר הרב והמגוון הנדרש בעבורו.

הנהלת „ידיעות אחרונות", לאחר הצ־לחת מפעלי הספרים שלה, החליטה לה־גיש לקוראיה שי מיוחד במינו, ספר שיהיה שימושי ויעיל, ישמש את כל בני המשפחה ויפאר את ארון הספרים.

השנה שחלפה

השנה שחלפה פותחת את האנציקלו־פדיה השימושית: שנה גורלית בחיי העם והמדינה משתקפת בלוח כרונולוגי המחולק לנושאים: בטחון, כנסת וממ־שלה, יחסי חוץ, חיי יום־יום, העולם הגדול והעולם הערבי, ורשימות קצרות ועניניות „מנקודת מבטו של העתונאי" על עשרת המאורעות העיקריים של הש־נה, ממציאת הנפט בחלץ, הקרב בניצנה ועד למשבר סואץ.

ישראל

זאת היא ישראל — אחד המדורים הג־דולים באנציקלופדיה השימושית — כו־לל את הנתונים המעודכנים ביותר על הארץ וכל אשר בה.

ראשיתו ב„בראשית": התהוו־תה של הארץ ושבעה פרקי היס־טוריה דרך תקופת גדולתה של ישראל בימי המלכים, תקופות הכיבוש השונות: ערבים, טור־קים ואנגלים ועד מלחמת השח־רור.

הא"ב של ישראל — אנציקלופדיה קט־נה של המדינה המקיפה לפי סדר אלפא־ביתי עשרות נושאים שונים בצורה סט־טיסטית, פיקנטית וענינית.

הממשלה — כולל את הרכבן ותארי־כיהן של כל הממשלות שהיו בישראל [...] הקמתה וכן ביוגרפיות של כל מי [...]שר בישראל.

[...]— כולל את כל חברי הכנסת [...] רשימות ביוגרפיות של נשי־[...]מובן רשימה מלאה של נציגויות [...]בעולם ונציגויות דיפלומטיות של [...] בישראל.

העם והדת

[...] והדת: לאחר לוח כרונולוגי של [...]היסטוריה היהודית מימי אב־[...] תקופת העליה הגדולה [...]סטיקה מעודכנת ב־[...] בתפוצות והריכו־[...] ביותר במדינות [...] עובדתית על דתות [...] מלוחות ההשוואה המאלפים ביותר: מה אומרות דתות ה־עולם השונות על ערכים שונים.

הצבא

הצבא — גם הוא אחד המדורים הגדו־לים — כולל פרטים על צבאות העולם וצבאות ערב בצד פרק גדול על צה"ל.

במדור הצבא תוכל למצוא: פרטים מלאים על הבריתות הצ־באיות בעולם (נאט"ו, ברית בג־דד וכו'...), נשקו האישי של ה־חייל, הנשק החדיש בעולם עם הסברים ותמונות.

וכן המבצעים הצבוריים של צה"ל וב־פעם הראשונה במרוכז: הביוגרפיות של רמטכ"לי ישראל ומפקדי הצבא.

הערבים

הערבים, שכנינו מדרום, מזרח וצפון ואלה המרוחקים יותר מופיעים במדור מיוחד הנפתח בסקירה ממצה על מוצאם, דתם, מנהגיהם, לשונם, ספרותם והפול־קלור שלהם.

נתונים גיאוגרפיים, היסטוריים ועובד־תיים ניתנים על כל מדינה ערבית ב„אנ־ציקלופדיה קטנה של מדינות ערב" וכן ביוגרפיות של אישים ערבים בעלי הש־פעה, מפלגות ועתונים — הכל בסדר אלפאביתי או לפי מדינות.

העולם

העולם בו אנו חיים — לו מוקדשים כ־40 עמוד — נפתח בלוח כרונולוגי של המאורעות החשובים שקרו עד כה, אח־ריו פרטים על הכדור, אורחי העולם, לשונותיהם ומאות עובדות שונות החל בגובהם של הרים ואורכם של נהרות וכלה ברשימת השליטים של כל מדינה.

ארצות תבל — רשימה א"ב של 185 ארצות בעולם כוללת נתונים גיאוגרפיים, מדיניים ומשקיים.

האו"ם, על מוסדותיו והמדינות החברות בו ופרקים ממגילת ה־או"ם הנוגעים לאזרח העולם.

כאן מסתיים החלק האינפורמטיבי המ־קיף כמחצית הספר ומתחיל החלק השני —

האינדקס

החלק השימושי הוא הגדול והמקיף ב־יותר שפורסם אי פעם בארץ במרוכז. הוא משתרע על מחציתה השניה של האנ־ציקלופדיה וכולל גיוון נושאים שגם בעמוד שלם בעתון אי־אפשר יהיה למס־רם במפורט.

האינדקס וסל המזונות של האז־רח פותחים את המדור השימושי עם הסבר עממי על צורת חישוב מדד יוקר החיים.

חוק ומשפט

חוק ומשפט — מדור המקיף את חוקי היסוד של המדינה, חוקי החירום, גיוס ומלואים וחוקי אישות.

א"ב של חוק ישראל — היא רשימה אלפאביתית של מושגים חוקיים שאתה נתקל בהם בחיי יום־יום והיא מוגשת בצורה פשוטה ומובנת לכל.

בריאות

בריאות — אחד המדורים הגדולים בחלק השימושי — כולל את האנציקלו־פדיה הרפואית הראשונה והמיוחדת במי־נה. אנציקלופדיה זו המשתרעת על 12 עמודים, כוללת לפי סדר א"ב כ־150 מן המחלות הנפוצות בארץ, את גורמיהן, סימניהן ודרכי הטיפול בהן.

נוסף על כך: פרק מיוחד של עזרה ראשונה והוראות בעניני בריאות.

חינוך

חינוך — אחת מבעיות היסוד בארץ — כולל את המדריך להורים לטיפול בילדים מגיל שנה ועד לגיל ההתבגרות, כולל הצעות למשחקים וספרים בגילים שונים.

מדריך עניני זה מתפרסם בהיקף הנו־כחי בפעם הראשונה בארץ.

במדור החינוך תוכל למצוא את כל הפרטים הנוגעים לרישום ה־ילדים לגן, לביה"ס ולבתי ספר גבוהים: אוניברסיטה, טכניון וכו'.

מסים

ושוב אחד המדורים הגדולים: מסים. המדור מקיף כמה עשרות עמודים ובו תמצא בשפה קלה ומובנת את הבלתי מובן בשטח המסים שעליך לשלם החל במס הכנסה (12 עמודים), הנפתח ב„מפת דרכים למשלם המס" בה תמצא את עצמך בקלות, יהב־מגן, ביטוח לאומי, ארנונה וכו'... וכלה במסי בולים על שטרות, חוזים וכו'.

גם מדור זה במתכונתו הוא המקיף ביותר שפורסם עד כה בארץ.

הבית

הבית — המדור המוקדש לביתך — פותח בהסברת חוק בעל הבית והדייר. עובר לנושאים שימושיים בחיי יום־יום שלך בבית: תיקונים שאתה יכול לבצע בעצמך. קישוט פנימי כולל הסברים פשו־טים בלוית הדגמות לסידור הבית החל בחדר הכניסה וכלה בבחירתם וקביעתם של וילונות ועציצים.

הגן לפי עונות השנה, הוא מדור שאינו מיועד לחקלאי אלא לחקלאי החובב.

לאשה

לאשה הוקדש מדור מיוחד הנפתח, כ־מובן, באופנה: הוראות כלליות בעניני לבוש והאפשרויות הקיימות בארץ בשטח זה. קוסמטיקה או טיפול יופי ותפריטים.

בשטח התפריטים לא הסתפקנו בהצעות השיגרתיות. להיפך, נסי־נו להתרחק מהן ובמקום זאת כו־לל פרק זה את המאכלים הלאו־מיים של עמים שונים שאפשר להכינם בארץ, מתכונים מתאי־מים לעונות השנה ופרקים מאל־פים הקשורים במטבח ובפעולתו היעילה ביותר.

כמובן שלא חסר פרק שימושי על עבודות ניקוי שונות החל בהסרת כתמים וכלה בניקוי המקרר החשמלי.

מדריך יום יום

מדריך יום־יום לאזרח — גם הוא אחד המדורים המפורטים — כולל כמה וכמה פרקים.

ראשית: האזרח ומשרדי הממשלה. כל הנוגע להיזקקותו של האזרח למשרדי הממשלה השונים. ופרק זה כולל בין השאר סעיף הנוגע לתנאי קבלת עובדים לממשלה. הסעיפים האחרים נוגעים לרש־יונות ותעודות למיניהן והדרך להשגתן.

כאן מופיעה רשימה של כמאה תעודות שונות שהאזרח נזקק להן החל מתעודת זהות, פנקס מזון, דרכון והיתר יציאה וכלה ברשיון לקבלת טלפון, נשק להג־נה עצמית, רובה ציד או הח־זקת תחנת רדיו משדרת.

בחלק השני בא המדריך לבעלת הבית: חיבור מים וחשמל לדירה, תשלומים ותעריפים וכו'.

בחלק השלישי באים בזה אחר זה המד־ריכים המיוחדים:

● מדריך לאוספי בולים — הכולל פרק מיוחד על בולים כמקור להשקעה כספית.

● מדריך למאזין — ובו רשימת תח־נות השידור השונות, תכניותיהן, מקומן וזמני השידור שלהן.

● מדריך בנקאות — המיועד להד־רכת האזרח בפעולות בנקאיות וכולל

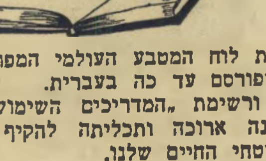

את לוח המטבע העולמי המפורט ביותר שפורסם עד כה בעברית.

ורשימת „המדריכים השימושיים" עו־דנה ארוכה ותכליתה להקיף את רוב שטחי החיים שלנו.

בין המדורים והפרקים השונים תוכל למצוא גם מספר נושאים מיוחדים, כמו למשל, „אופייך לפי כף ידך", „כתב־היד והאופי", „המזלות ומזלך".

„האנציקלופדיה השמושית" תכלול עש־רות ציורים, תרשימים ומפות וכן דגלי אומות העולם בצבעים מלאים.

המחיר של —.3 ל"י לאנציקלו־פדיה השימושית הוא מחיר סמ־לי שנקבע לאלה מקוראי „ידיעות אחרונות" שיחתמו על המהדורה הראשונה.

ההרשמה הביאה אלפי נרשמים וקצבה גובר והולך מיום ליום. אם ברצונך לרכוש את האנציק־לופדיה השימושית — הרשם עוד היום.

איש מופת

(המשך מעמוד 8)

אביב. כשהיה מתבונן על בית יפה היה מביע את התפעלותו המקצועית: 20 קילו. לא תמיד הבין בן־שיחו כי איש־המקצוע קבע בזה את כמות חומר־הנפץ הדרושה לפוצץ את הבנין.

כמעט כל הארץ הכירה אותו, כי ירמי היה פירמה מיוחדת במינה. היתה לו שפה מיוחדת, ביטויים מיוחדים וחוש הומור צברי מיוחד שלא רבים הבינו אותו.

כשהיה רוצה לחמוד לצון, היה נטפל ל־בחור זר וממטיר עליו שאלות: „מאיפה אני מכיר אותך? אתה לא ישבת אתי יחד בעכו?" הזר היה נס כל עוד נפשו בו.

לעולים חדשים היה פונה בלשון: „הי אתה, רזית מאז סחבתי אותך על הגב אל החוף!" פניה מעין זו היתה מלווה טפיחה עצומה על הגב, שהיתה מרזה את האיש בכמה קילו נוספים.

כשהיה עצוב או כשנמצא בחברה עצובה, היה פונה לידידיו: „אתה לא אוהב אותי, למה?"

באותה רוח כתב את אחד משיריו האחרונים:

שתיהן היו שלו
שתיהן היו יפות
משכתין בהגרלה
ובלי מוסר כליות.
כה יפות
כשתי אחיות תאומות
ויהפכו העולמות
אינן נפרדות.
ומקווה שתאמין
אחת משמאל
אחת מימין
תמיד שמרו על הצדדים
לא ערבבו את התחומים.

•

הרבה ימים
כמעט שנתיים
גם בהרים
באש במים
תמיד הלכתי
עם השתיים.
אך יום התחיל להתבהר
אחת סחב איש אחר
שניה לא באה לסייר
לבד היא לא שוה יותר
על מה תקפני המוסר
אולי אמצא אותה מחר.

•

לא אחים לא יהיה
כי בלי ה...
לא אחיה
כי למי אהיה לבעל
למי לאיזה...
ראו אחים כי האמנתם
ראו כיצד משיר נמתחתם
ולא הבחנתם כי בינתיים
קראתם שיר על נעליים.

* * *

הקרב האחרון

ב־10 לחודש בדיוק, חל יום הולדתו של ירמיהו בורדנוב. מלאו לו 23 שנה. אותו יום קרא בעתוני הבוקר על רצת שני הפועלים באבן יהודה. הוא נפרד מחבריו ב־מהירות, עם חברתו, שאתה רקם תכניות נשואים קרובות, החליף את השעונים, ללא כל סיבה.

אותו לילה השתתף ירמי בקרב קלקיליה. „עכשיו אפשר לשיר את התקוה", התלוצץ ירמי. לא היתה לו שמיעה מוסיקלית טהורה, אולם תמיד אהב לשיר במלוא הלב. כשהיה שר, שוב לא היה איכפת לו מכל דבר אחר בעולם.

אך הפעם, לא היה פנאי לשיר. בדרך חזרה שוב נאלצה השיירה לחצות את חירבת סופין, בתוך אש האויב שקיבל בינתיים תגבורת. כל הזחלים עברו בשלום, מלבד אחד שהתהפך, ונשאר תקוע בלוע הארי, במרכז המוצב הירדני.

שוב חזרה קבוצת זחלים לחלץ את הזחל התקוע. תחת אש תופת מכל העברים קפצו האנשים לקשור את הכבל לזחל שנפגע.

הגבר האלגנטי לובש אקדח, והילדים

אל תיהרג

מאת אורי אבנרי

המלכה **אליזבט** ואלוף־משנה גריבאס הסתכלו זה בזו. הם היו תלויים אחד מול השניה בחדר־הרישום של שדה־התעופה של ניקוסיה. המלכה חייכה, חייך עדין ולבבי, כאילו רצתה לומר שהיתה ברצון מחייכת יותר, אלא שהיא מלכה וזה לא מתאים. גריבאס לא חייך כלל. הוא נראה זועף ובלתי־מגולח.

זה לא היה ההבדל היחיד בין שני האישים. תמונת המלכה היתה בצבעים מרהיבים ומסגרת נאה הקיפה אותה. גריבאס נאלץ להסתפק במודעה לבנה, ללא זכוכית או מסגרת. היא הכריזה כי כל המוסר אותו לידי השלטונות יזכה בפרס של 10 אלפים לירות שטרלינג.

למרות קיפוח זה, נראה גריבאס מעניין יותר.

★ ★ ★

עברי, צעק עברית

הדאגה **הראשונה** של כל ישראלי, בעוברו את מיתרס־התיל של שדה־התעופה, היא איך לא להיהרג. מאחר שכל ישראלי משוכנע לגמרי שהוא דומה בדיוק לאנגלי, אין זאת בעיה קלה.

רוב הישראלים פותרים אותה בעזרת עורך הארץ. הם לוקחים את עתונו (התאריך לא חשוב), מקפלים אותו היטב, ותוחבים אותו לכיס, כך שהכותרת העברית הגדולה תזדקר מיד לעיני כל טרוריסט. משום מה אין איש משתמש בלמרחב או בהבוקר. באופן אינסטינקטיבי מרגיש כל אחד שרק הארץ יעשה את הרושם הדרוש על זורקי הפצצות.

דרך שניה היא לדבר עברית בקול רם. תוך כדי קריאות וצעקות. זה גם הרבה יותר קל, מפני שכל ישראלי מדבר ממילא בקול רם. שלושים החיילים הבריטיים, ששימשו כסבלים בשדה־התעופה (מפני שסבל אזרחי יכול לסבול גם פצצות), לא השמיעו אף הגה אחד. באולם, דממה של בית־קברות — עד שנכנסו שני הישראלים הראשונים. מיד התמלא המולה עליזה, שלא השאירה כל ספק ביחס למוצא בעליה.

הצרה היא רק שישראלי בודד אינו יכול להשתמש באמצעי־מגן זה. גם הישראלי ביותר אינו יכול ללכת ברחוב ולצעוק לעצמו בעברית. אך גם לו אין מה לדאוג. לקפריסאים יש סימן־היכר חשאי המזהה מיד כל ישראלי.

הישראלי תמיד עמוס חבילות. האנגלים סוחבים רק את אקדחיהם. אבל הישראלי נושא מטען גדול: צעצועים לילדה, חלוק־בית לאשה, מתנות לכל הידידים וגם אי־אלה חפצים לעצמו, שלעולם לא ישתמש בהם בהגיעו הביתה.

אפשר להשיג את הכל הרבה יותר זול בארץ. התוצרת הישראלית גם טובה יותר. אולם כל ישראלי פוחד פחד־מוות שאם יבוא הביתה בידיים ריקות יהיה ללעג ולקלס, ואשתו לא תסלח לו לעולם.

★ ★ ★

אקדח וביקיני

קיראניה **היא עיר** יפה מאד, כמעט כמו עכו. כמו עכו יש לה מבצר גדול, ולפני המבצר מעגן עתיק קטן. גם דגל כחול־לבן אינו חסר, רק שזה הדגל הלאומי של יוון, המתנופף מעל למושבו של נציג הכנסייה. שום אדם אחר אינו מעז להניף את הדגל הזה.

ליד המיבצר ישנה מסעדה אנגלית קטנה. על המרפסת יושבים כמה אנגלים ואנגליות, המסתכלים בעיניים זגוגיות בכוס הבירה העומדת לפניהם. הם לבושים בחליפות טרופיות קלות. החולצות לבנות ומגוהצות יפה, והעניבה שקטה ומסודרת. מעל למעיל החליפה הם לובשים חגורת־בד בצבע חאקי, וממנה תלוי אקדח תופי.

האקדח הוא לבושו של הגבר האלגנטי. אדם הגון לא יעלה על דעתו לפשוט אותו בפרהסיה. גבר בלתי־מאוקדח היה מעורר, מן הסתם, תדהמה גדולה יותר בקלוב מאשר אשה בבגד־ים ביקיני.

★ ★ ★

גריבאס אמר

ברחוב **הים** עומד ישראלי שתוי־למחצה ומנסה ללמוד את המלים היווניות „יחי איוקה!" ו„בוז לאנגלים". כמה חברה מן הנוער המקומי משתדלים להכניס אותו לענינים באנגלית רצוצה.

ישנם עוד כמה קפריסאים בוגדים שאינם רוצים שהאנגלים יצאו. אחרי שאלה ייעלמו מן האי, נגרש את האנגלים אפילו בלילה אחד.

בינתיים עוד יש צרות. הנה, למשל, הבחורה ההיא בחצאית האדומה. היא יושבת על אנגלי, האנגלי יושב על הנדנדה, וכל השלושה, הנדנדה, האנגלי והחצאית האדומה — מתנדנדים בעליזות לעיני הבריות. בלי בושה. אבל הצעיר הקפריסאי נראה כאילו היה מוכן להתחלף עם האנגלי. יחי איוקה.

איוקה מתחרז עם „תחיה קאריזקה". אם אינך בקי ברקדניות־בטן מצריות, אתה יכול לחרוז את זה עם „היי, ג'וקר!" כבר נהג המונית, שהביא אותנו מניקוסיה לקיראניה, הסביר לנו: „כל היוונים הם איוקה!"

כי זוהי ארץ מפגרת. אין סיזון, אין סוכנות יוונית, אין פורשים ואין מלחמה בפורשים. כל היוונים תומכים במחתרת, כולם שונאים את האנגלים, וכל אחד מוכן להגיד לך זאת בפה מלא, בכל הזדמנות, מבלי לתהות הרבה על קנקנך. בראש מלחמת־השיחרור עומד הארכיבישוף הגולה, שהוא ראש הכנסיה העצמאית של קפריסין. ובראש המרד עומד גריבאס, אלוף משנה של הצבא המלכותי היווני.

המלים „גריבאס אמר" הן סוף פסוק. סיום לכל ויכוח. גריבאס אמר שאסור להרוג צרפתים, לא הורגים צרפתים. גריבאס אמר לשבות, שובתים.

כאמור, עם פרמיטיבי שאינו יודע איך לארגן תנועת־מרי כמו שלנו. הסוף יהיה שהאנגלים יחזירו את האי ליוון, ואז תהיה קפריסין אחד האזורים העניים ביותר של אחת המדינות העניות ביותר בעולם. יחי איוקה. כמו כן, יחי החופש.

★ ★ ★

בריחה בלי זקן

חזרה **לארץ?** שטויות. גם קפריסין היא ארץ־ישראל. לולא גירשנו את האנגלים, הם היו מביאים עוד היום מעפילים לקפריסין. לאט־לאט היינו הופכים לרוב, שולחים לשם את בגין או את יגאל אלון, משחררים את הארץ מן הכובש

ספרים

ביקורת

בן ללא הורים

„יש לשבור חרם בלתי מובן זה!"

קריאה זו לא יצאה מפי נציג ישראל באו"ם, בעת דיון על חופש השייט בסואץ. היא באה מפי בעל הוצאת הספרים לדורי, בנימין גפנר, חלוץ הספר המוסיקאי העממי בארץ, כוונה כלפי קבוצה קטנה של מבקרים ספרותיים ומוסיקאיים, שנאספו בשבוע שעבר במועדון מילוא התל־אביבי לרגל הופעת חכרך הראשון של האנציקלופדיה של גדולי המוסיקה ויצירותיהם (ראה להלן).

בקריאתו הרגשת התריע גפנר נגד ההתעלמות המתמדת של המבקרים למיניהם מקיומו של הספר המוסיקאי. הרצאתו הקצרה ציירה באוזני הנאספים תמונה קודרת ביותר: הספר המוסיקאי, אשר הכנתו דורשת דיוק רב והוצאות גדולות, מוותר מלכתחילה על מרבית קוראי הספר העברי. אולם הצרה היא שאפילו חובבי המוסיקה אינם נמשכים ביותר אל ספרים אלה. כך, למשל נמכר הספר בראמס מאת גייריגגר, שהופיעה בהוצאת לדורי, באלף טפסים בלבד.

הסיבה לשפל זה בשוק הספרים המוסיקאיים הינה, לדברי גפנר, פשוטה ביותר: „הקהל אינו יודע כלל על קיומם של ספרים אלה, הנמכרים רק בערים הגדולות, היות והעתונים אינם כותבים עליהם אף מלה אחת. רק שני עתונים ישראליים — העולם הזה וקול העם — מפרסמים ביקורת בקביעות. הספר המוסיקאי הפך אצלנו לבן ללא הורים. הביקורת הספרותית אינה נוגעת בו, היות ואין הוא ספרות. הביקורת המוסיקאית אינה נוגעת בו, היות ואין הוא מוסיקה..."

המבקרת ידעה עברית. המבקרים, אשר הספיקו בינתיים לשתות קפה ולאכול עוגות על חשבון הוצאת לדורי, נתקפו מבוכה, מיהרו למצוא תירוצים שונים להעדר הביקורת. המבקרת המוסיקאית של על המשמר טענה בפשטות כי היא לא קיבלה אף ספר אחד מספרי ההוצאה באמצעות המערכת. הופתעה לשמוע מפי גפנר כי הוא פנה אל מערכת עיתונה פעמים מספר, נענה כי כל ביקורת לא תיכתב, היות והמבקרת המוסיקאית אינה שולטת בעברית. קראה המבקרת הנרגזת: „איזו חוצפה! שלטתי יפה בעברית עוד לפני עשרים וחמש שנה!"

תרגום

בראמס נרדם

האנציקלופדיה של גדולי המוסיקה ויצירותיהם (מאת מילטון קרוס ודוד אבן, הנצאת „לדורי", 607 עמוד).

„קל יותר להוריד את המוסיקה אל ההמונים מאשר לתעלות את ההמונים אליה." סיסמה זו של המלחין האמריקאי, ג'ורג' גרשווין, נתקבלה במלואה על־ידי שני המוסיקאים האמריקאיים, אשר ניגשו לחיבור ספר זה. התוצאה: אנציקלופדיה מוסיקאית עממית.

רבגוניותה של האנציקלופדיה הושגה על־ידי חלוקת כל ערך לשלושה חלקים: חיי המוסיקאי, המוסיקה שלו, ניתוח יצירותיו העיקריות.

החלק הקריא ביותר לגבי הקורא הלא־מוסיקאי הוא, כמובן, חלק התולדות. כאן עשו מחברי האנציקלופדיה דבר, הגובל לדעת מוסיקאים רבים בחילול־הקודש: הם הורידו את אלילי המוסיקה מעל כנפיהם המוזהבים, החזירו אותם לדרגת בני תמותה רגילים, על־ידי תיאור פרטים פיקאנטיים בחייהם. אחדים מן הפרטים:

● הקהל שנכח בהצגת הבכורה של כרמן, האופרה הגדולה של ז'ורז' ביזה, שנערכה בפאריס ב־3 במרס 1875, נזדעזע למראה סצינה בלתי מוסרית ביותר: חברותיה של כרמן עישנו על הבמה!

● בשנת 1853 נתקיימה פגישה היסטורית בויימאר, גרמניה, בין המלחין פראנץ ליסט והמלחין יוהאנס בראמס. ליסט ניגן אחדות מיצירותיו של בראמס, התפעל מהן, נגן מיד לאחר מכן שתי יצירות משלו, גילה למרבית זוועתו כי בראמס נרדם.

● אילו היה מעתיק תווים זריז בן ימינו בא להעתיק את כל היצירות של באך, היה עליו להקדיש שבעים משנות חייו למלאכה זו.

חסכון פרס

בנק א"י לדיסקונט בע"מ

בית ספר לנהגות
„החץ"
בהדרכת אברהם כהן
ת"א, רח' מנדלי 6,
מעכשיו גם שעורים
על וספה

אויבי הנוער
מחלות המין
מאת הד"ר מרדכי זידמן

במדים מחזיקים את אצבעם על ההדק

בקפריסין

הזר ומגשימים את חזון הדורות. האסון הוא שלא חושבים בראש.

איש אינו יכול להרגיש את עצמו בנכר בקפריסין. הנוף דומה בדיוק לנוף הארץ — קצת לגליל וקצת לנגב הצפוני. גם הגודל הוא אותו גודל — קפריסין שווה לישראל בלי הנגב.

אזור ההרים דומה קצת יותר ללבנון, אבל גם הלבנון היא ארץ־ישראל. הכפרים דומים לכפרים הנטושים שלנו, לפני שהיו נטושים. הבתים בנויים מבוץ ועפר. ההבדל היחיד הוא שעל כל בית שני מתנוסס שלט של קוקה־קולה, ותחת מכוניות אמריקאיות מסנוורות, האוכלות את הבנזין של המדינה ואת הכסף של בעליהן, נוסעים הקפריסאים במכוניות אנגליות וגרמניות קטנות, שהן הרבה יותר יפות.

קפריסין שולטת על דרך הים לחופי ארץ־ישראל. הפיניקים הקימו בה כמה מושבות לפני 3000 שנה, ויתכן שאפשר לבנות על זה תביעה היסטורית לבית לאומי יהודי. ריצ'ארד לב־הארי כבש את האי בדרכו לארץ־ישראל, מפני שהמושל היווני לא רצה לתת מי־שתיה לאחותו ולארוסתו, שהגיעו שבוע לפניו. כעונש על כך

הפקיע את כל האי, הטיל על התושבים יהב־מגן שהיה מוריק את פני לוי אשכול מרוב קנאה, והכריח את כל היוונים לגלח את זקניהם. לכן אינך פוגש כיום אף זקן אחד בקפריסין, פרט לזקנים המקצועיים של הכמרים.

על כל פנים, כשגירשו הערבים את הצלבנים מן הארץ, ברחו אלה לקפריסין, ושם נשארו במשך 200 שנה. בחומות ובמצדים שלהם נתקלים על כל צעד ושעל.

יתכן שכל זה לא מספיק כדי לצרף את קפריסין למדינה שלנו. אבל זה לבטח מספיק כדי לעורר בנו את המחשבה שמה שקורה בקפריסין נוגע גם לנו. אם נעזור עכשיו לקפריסאים, יתכן שיזכרו את זה אחרי שהאנגלים יגידו שלום. אחרת יוכלו לעשות באחד הימים הרבה צרות בגבול היחיד של ישראל שהוא עוד פתוח לעולם הרחב: גבול הים.

* * *

אוי־לה־לה לחתיכה

אותלו המנוח הרג את דסדמונה היפה בקפריסין. הכושי שעשה את שלו היה רב־אלוף של צבא ההגנה של וויניציה, עיר־הסוחרים האיטלקית שהשתלטה על קפריסין אחרי שהתמוטטה ממלכת־הצלבנים. אנשים הקימו מסביב לעיר העתיקה של ניקוסיה חומה נהדרת, מוקפת תעלה עמוקה נרחבה. בתעלה משחקים עכשיו כדורגל, והצופים יושבים על החומה.

ליד החומה פגשנו בשיירה של מאה נערות קפריסאיות, קצת לפני הגיל. לא היתה ביניהן אף נערה יפה אחת. בכלל אין רואים באי צעירות יפות, מן הסוג הקרוי בארץ חתיכות. הצרפתים שבאו עתה לאי חיפשו, חיפשו ולא מצאו למי לשרוק. כשאמרו לבסוף או־לה־לה, זאת היתה ישראלית.

מאחורי שיירת הנערות הלכו ארבעה חיילים אנגלים, עם תת־מקלעים. הם נראו כבני 16, בעלי עיניים תכולות ותמימות, והם שאלו אותנו איפה כיכר מה־שמו. אמרנו שבאנו לפני שעתיים. הם אמרו שבאו לפני שלושה ימים. אמרנו שנחזור לארץ־ישראל בעוד שלוש שעות. הם אמרו שיש לנו מזל. אמרנו גוד־ביי, והם חייכו חיוך עצוב והמשיכו ללכת אחרי שיירת הבנות. ארבעה ילדים מסכנים.

* * *

מירח מרחוב דיזנגוף

מרי הג'ינג'ית היא אשתו של מיסטר מארטין, המארח שלנו, מנהל נתיבי האויר הקפריסאיים. לפני כן היה שמה מירה, והיא גרה ברחוב דיזנגוף. היא הכירה את מארטין בימי מלחמת־העולם, ונישאה לו לפני מלחמת־העצמאות. היא גרה

בניקוסיה ונמשיה כמספר כוכבי השמיים או כמספר גרגירי החול בחוף אכדיה.

בערבים יושב מיסטר מארטין בבית, מפני שהאנגלים אינם הולכים לבתי־שעשועים אחרי רדת החשכה, אפילו באותם הימים המעטים כשמרשים האנגלים לבתי־השעשועים להישאר פתוחים אחרי רדת החשיכה. אבל גברת מארטין אינה אנגליה, והיא הולכת לקולנוע עם חברתה. זה לא מסוכן, מפני שהן מדברות עברית בקול רם. וכל קפריסאי שואל אותן אם זה גרמנית.

בכלל יש המון ישראלים באי. הם שייכים לסולל־בונה, הבונה מחנות ושיכונים. האשכנזים נראים כמו אנגלים, והספרדים כמו יוונים. הקפריסאים מתיחסים בהתאם.

אבל אין במקום מושבה ישראלית. הישראלים הסתגלו מיד למציאות החברתית הבריטית, והם מקיימים הפרדה גמורה בין מעמד למעמד. המהנדסים אינם באים במגע חברתי עם מנהלי־העבודה, ומנהלי־העבודה אינם מתרועעים עם הפועלים. אבל כשבא מישהו מישראל, הם שואלים מה נשמע בארץ. חוץ מזה הם מקשיבים לקול ישראל, הנקלט בקפריסין קצת יותר טוב מאשר בתל־אביב. הם רוצים לדעת אם פעולת־התגמול תהיה הלילה או מחר, ואינם מאמינים שהרמטכ"ל לא סיפר לנו.

* * *

המשולש הנצחי

יום א' מגיע לקצו. השמש שוקעת, והרחובות מתמלאים בני אדם, כמו רחוב אלנבי, בין מוגרבי ושפת הים, במוצאי־שבת. גם הקהל דומה מאד. אבל ניקוסיה היא קטנה יותר, בערך כמו רמלה. כל תושבי האי מספרם כמספר תושבי תל־אביב רבתי.

אבל יש הבדל אחד: כמעט ואין רואים בחור ובחורה הולכים לבדם, במנותק או באנגאג'ה. בקפריסין שולט המשולש הנצחי — הוא, היא והאמא. הצעירה עוברת ישר מידי האמא לחדר־המשפחה. רק ההיא עם החצאית האדומה, שראינו אותה בקיראניה, מתקדמת יותר. היא הגיעה על אופנוע, ועומדת כאן עם המון חברה.

באמצע הרחוב נעצר ג'יפ. ארבעה אנגלים קופצים ממנו במהירות הבזק. נעמדים כשהם פונים לשלושה כיוונים. הרביעי הולך לסדר משהו. השלושה עומדים כפסלים, הסטן דרוך, האצבע על ההדק. ממול יושבים כמאה קפריסאים ליד שולחנות־העץ הבלתי־מכוסים של בית־קפה, מן הסוג הערבי. הם מסתכלים באנגלים, האנגלים מסתכלים בהם. פתאום עוברים שוב ארבעת החיילים החדשים. יתכן שאיבדו את שיירת הבנות, ומחפשים את כיכר מה־שמו, או את המחר.

* * *

חטאיו של הכומר

האימפריה לוחמת על עמדתה האחרונה. באולם הנשפים של מלון לדרה, המהדורה הקפריסאית של מלון המלך דויד, עורכים מארחינו, אנשי בי. או. אי. ונתיבי־האוויר הקפריסאיים, מסיבת־קוקטייל לכבוד פתיחת קו מטוסי־הסילון לישראל. האווירה מרוממת, ואיש אינו לובש אקדח.

אלה היא סקוטית, קאתולית נאמנה, אשתו של טייס החברה. היא לא היתה אף פעם בישראל, וזו באמת בושה. יש לה חברה בשם ציונה כרמי, שסיפרה לה על כפרים מוזרים בשם קיבי... קיבו... כן, קיבוצים — איך מבטאים את זה? — ששם אין כסף, והילדים אינם גרים אצל ההורים. היא גם היתה רוצה לבקר בירושלים, בבית־לחם ובנצרת. האם נכון שהדת היהודית מקשה נורא על החיים?

גם קאתולית לא קל להיות. פעם הלכה להתוודות בכנסיה, כשהיא לבושה בשמלה סגורה עד לצוואר, בלי שרוולים. הכומר לא דיבר עמה והתעלם לגמרי מקיומה. היא כל כך התרגזה שהלכה אליו ואמרה לו כל מה שהיא חושבת עליו. ומאז היא מתוודה בכנסיה של חיל־האוויר המלכותי.

אבל זה לא כלום בהשוואה לכנסיה היוונית. ממש נורא. חברה אחת סיפרה לה שנכנסה לכומר ואמרה לו: „אני חטאתי, אבל אתה חטאת הרבה יותר. אז מה אתה רוצה ממני? דאג לחטאים של עצמך!" זה היה הווידוי. איזו מין כנסיה!

* * *

חשיבותו של פודל

יתכן שהיינו ממשיכים לשוחח על חוקי הכשרות של היהודים ועל החג המוזר שבו היהודים פותחים את הדלת והילדים מחפשים משהו, לולא התקרב אלינו גבר אנגלי גבוה, שהפנה את השיחה לנושא רציני יותר.

לאלה יש כלב פודל מסוג שזיף (אל תשאלו, איני יודע מה זה). גם לגבר ההוא יש פודל. אלה הביאה מבריטניה מספריים לגזיזת שערות הפודל. המכשיר היה משומש, ולכן עלה לפחות בשתי לירות יותר בזול. אבל בשביל רגלי הפודל צריכים מספריים אחרים.

כמה עולה פודל שזיף? מדוע טרם הוקמה אגודה לגידול פודלים? מה הסיכויים לייצא פודלים לסוריה ולארץ־ישראל? מה אוכל הפודל? ממה סובל הפודל? במה נופל הפודל מן הפודלית (ואולי להיפך)?

השיחה נמשכה כשלושת רבעי שעה, ברצינות איומה. בחוץ שוררת החשיכה. בתי־השעשועים סגורים. רק הבוקר הוסר העוצר, שנמשך שבוע ימים. בכל רחבי האי מחזיקים הזקיפים בנשקם הדרוך, מאחורי גדרי התיל, וצופים לתוך החשיכה, המחביאה את אויביהם. העולם כולו עוקב בנשימה עצורה אחר המאבק הגורלי, שיחתוך אולי את גורל בריטניה הגדולה. אבל פה אין נושא חשוב יותר מאשר הפודל, מגזע שזיף.

האם לצחוק, לבכות או להעריץ? הילדים במדים סוחבים את הרובים הגדולים, והגברים בחליפות משאירים את נרתיקי האקדחים פתוחים, למען מהירות השליפה. אולם בכל כבישי האי נוסעות להן משפחות בריטיות במכוניות הקטנות והנחמדות, עוצרות בפינות נידחות של יופי הררי ועורכות פיקניקים בצלו של עץ. אבא משחק עם הילדים, ואמא מוציאה את הסנדוויצ'ים מן הסל.

ברחוב אחד בניקוסיה דורכים החיילים את הסטן למראה בית־קפה מלא, וברחוב אחר בקיראניה יושבים להם ארבעה אנגלים בבית־קפה על שפת הים, במקום הפתוח לכל עבר, ולוגמים בעצלתיים מכוסות הבירה הקרה, בשולחם מבטים מלאנכוליים לעבר גלי הים. מי שרוצה לירות, יכול לירות.

יש רק עם אחד כזה בעולם, ואולי יש לקפריסאים מזל שזה העם שקיבל את האי מידי התורכים. מה היו עושים במקומם חיילים סובייטיים? או אמריקאיים? או — בינינו לבין עצמנו — ישראליים?

* * *

סיבות מצויינות

בשדה התעופה כבר עומד הוייקאונט החדש, מבריק באור הזרקורים. רק שעה אחת מפרידה בין ניקוסיה לבין לוד.

הישראלי השתוי־למחצה מהבוקר שתוי עתה קצת למעלה מן המחצה, והוא מסביר לנוסעים הבריטיים שהוא מוכן לקבל על עצמו את שיחרור קפריסין בקבלנות. אחריות גמורה לשיחרור תוך חודשיים, או הכסף בחזרה.

סרן של חיל־האויר מגיש לנו את טופסי שאלון־היציאה. חוץ מן השם, הכתובת, הגיל והמין, רוצים לדעת את „סיבות היציאה". ידידנו הישראלי רושם, בלי היסוס: „מצוינות". הבריטי תמה קצת. „גם סיבות־היציאה שלך מצויינות!" מסביר ידידנו. הסרן מחייך חיוך בריטי אדיב ומרוחק.

הוייקאונט מפליג. לפני שהוא שם את פעמיו לעבר הים, הוא עובר שוב על פני ניקוסיה — ים של אורות נוצצים, כסיכת־יהלומים ענקית של אשה. מלמעלה נראה האי שקט ושליו. הדיילת האנגלית חטובת־הגו מגישה וויסקי.

שום דבר לא קרה אותו יום בקפריסין. רק חייל בריטי אחד נהרג ליד לארנאקה.

סרט השבוע

וירעדו נימי הלב

ליברצ'ה (משמאל) בפאריס, בעת פגישה עם מר ריכרד לאופר, מנ־הל חברת וורנר ברוס בישראל, לקראת הצגת הבכורה הארצית.

לא לחינם ביטח הפסנתרן ליברצ'ה את ידיו במאה אלף דולר. הן הביאו לו את כל עושרו (ולדעתו גם את אוש־רו). כשביקר השבוע בלונדון הקבילו את פניו יותר אנשים מאשר באו, בשעתו, לקבל את פני צ'רלי צ'פלין.

ליברצ'ה כבש את הטלביזיה ואולמות הקונצרטים בארצות־הברית בפריטתו על הפסנתר, גינוני הנימוס המופרזים שלו והצהרותיו הפומביות והבלתי־פוסקות על אהבתו העזה ל־אמו, המנהלת עדיין את משק ביתו.

בוירעדו נימי הלב מרעיד ליברצ'ה, בסרטו הראשון (ו־צבעוני) את הפסנתר (31 מס־פרים) ואת לבבות הנערות (2 מספרים — מזכירתו ג'ואן דרו ואשת החברה הגבוהה דורותי מאלון).

וורנר ברוס.

על מנת לאפשר לאזרחי המדינה לעמוד מקרוב על טיב השרות והבידור הניתנים אצלנו, אנו נותנים במשך חודש אוקטובר

יום אחד חנם
במלון הנשיא
לכל המתארח בו יומיים

בכל ערב תזמורת ריקודים ותכנית עד אור הבוקר
עם הזמרת האיטלקית חביבת הקהל אנה מריה
נא להזמין מקומות מראש. טלפונים: 4428/4429/4420/4473/4474.

זירהטרון ZIRATRON

הצגות ערב 9.15—6.45

ICE-CIRCUS

הצגות יומיות בימי ג' וה' 9.15—3.30

REDLEY'S U.S.A. ICE PARADE 1956

כל העיתונות מהללת את ההצגה —
אל תדחה את ביקורך!!!

תחבורה: אוטובוסים מהתחנה המרכזית: 42, 51, 54.
מן הצפון: 22, 62, ושירותי מוניות.

כרטיסים: תל־אביב — בכל קופות העיר; ירושלים — כהנא; חיפה — „דאקא", יובל, גרינברגר ובקופות; נתניה — „סיגנל"; פתח־תקווה — רובינזון; רחובות — „פלטורס"; ראשון־לציון — „מסדה".

קולנוע

סרטים

נקמת חולה המין

חשיבותה של רצינות (ארמון־דוד, תל־אביב; בריטניה) אינה מן הדברים שיש להתחשב בהם ברצינות. זאת, על כל פנים, היתה דעתו של אוסקאר ווילד, הסופר האנגלי שהחברה האנגלית השליכה אותו מתוכה אל בית הסוהר, בגלל סטיות מיניות.

לפני מותו, כשהוא יושב בצרפת, ניגש ווילד לגמור את חשבונו עם החברה האנ־גלית ולחשוף את המסווה מעל לרצינות הבריטית האופיינית. התוצאה: מחזה בשם חשיבותה של רצינות, או בנבורי, שהעתק מדוייק ממנו מועלה השבוע על הבד. אין זה סרט במובן המקובל של המלה. זוהי הסרטה של הצגת תיאטרון. אולם הצגת תיאטרון מעולה בהשתתפות טובי שחקני הבמה ה־אנגלית.

בנבורי הוא שמה של שיטת ההיראות כאדם אחר. משתמשים בה שני גברים, המעוניינים להעלים את זהותם האמיתית, שעה שהם מנסים לרכוש את לב אהובותיהם. מובן שעקב כך הם מסתבכים במצבים קו־מיים טהורים, בהם הם מתנהגים ברצינות האיומה ביותר.

בשטף הקומדיות האנגליות האחרונות ה־מועלות על הבד, המחדירות לעולם את הב־נת ההומור האנגלי, נראית חשיבותה של רצינות דלה אולי מבחינת המצבים הקומיים. אולם באם להתחשב בכך שהמחזה נכתב לפני כשישים שנה וגירסתו המוסרטת נש־ארת במסגרת האפקטים התיאטרליים בלבד, הוא עולה בחריפותו על כולם. ללא רחם, תוקף ווילד את החברה האנגלית על שמרנו־תה הצבועה, על טיפשותה המתכסה באיצ־טלת רומנטיות, על רדיפת הבצע שבה ועל מושגי הכבוד המפוקפקים שלה.

שמלה מתנופפת ברוח

חטא על סף ביתך (אלנבי, תל־אביב; ארצות־הברית) משמש כהפגנת כוח לתנועה המרילין העברית, שסבלה מאוד בשנה ה־אחרונה בגלל אי הופעת גיבורתה על הבד הישראלי. למרות שהסרט הוסרט עוד בטרם הפכה מרילין מונרו יהודיה כשרה, המבשלת געפילטע פיש לכבוד שבת, יש בו כדי לס־תור את דברי כל אלה הטוענים שמלבד שפע בשרי, אין לגברת מילר שום תכונות מיוחדות.

מחזהו המוסרט של ג'ורג' אקסלרוד סובב סביב מעשיו של בעל מנהטני מסור, המבלה את חופשת הקיץ שלו בעיר, בעוד אשתו ובנו נעדרים ממנה בחופשה. כדי למלא את הריקנות בחייו, נכנסת לתוכם השכנה ה־בלונדית, בת העיירה התמימה, שהיא המין בהתגלמותו האנושית. היא מטגנת צ'יפס בשמפן, מבקשת תוספת סוכר עבור משקה המרטיני שלה, אינה מתנגדת באופן עקרוני לשמש מודל עירום ומרגישה שמותר לה לעשות כל דבר עם טום יואל, משום שאין סכנה שהוא ישא אותה ביום מן הימים.

כמו המונה ליזה. מרילין מילר מת־גלה בחטא על סף ביתך כבעלת כשרון מש־חק למעלה מבינוני. היא גם מסגלת לעצמה סגנון דבור ילדותי תמים, המזכיר במידה מרובה את ג'ודי הולידיי. לאחר שהיא מא־זינה לקונצרט של רחמנינוף, מקבל קולה גון קומי אופייני, כשהיא מחליטה שזאת בטח מוסיקה קלאסית „מפני שלא שומעים שירה".

בשעתו, זכתה הקומדיה הברודביית בהצ־לחה עצומה. הפירסומת שנעשתה לסרט הי־תה אחת הגדולות שנעשו אי־פעם לסרט הוליבודי. תמונתה של מרילין בשמלה לב־נה, ששוליה מתנופפים ברוח ומגלים את ירכיה, זכתה לתפוצה בממדים של תפוצת ציור המונה ליזה. למרות החשד הטבעי ה־מתעורר במקרים כגון אלה, לגבי רמת הסרט, הפעם אין מרילין מכזיבה.

מוצג וראוי

אלה הסרטים המוצגים בשבוע זה בערי הארץ ואשר העולם הזה ממליץ לראותם:

- **חשיבותה של רצינות** (ארמון דוד, תל־אביב). ראה לעיל.
- **מרד הנעורים** (אוריון, תל־אביב) מהדורה חריפה ומשופרת של זרע הפורע־נות. הפעם בהשתתפותו של ג'יימס דין.
- **הגיבורים עייפים.** (ירון, תל־אביב). לוחמי החזית מחפשים את עתידם במסחר יהלומים, בלב אפריקה. השמצה רב־תי של המלחמה וההפליה הגזעית. עם איב מונטאן ומריה פליקס.

הווי

נתפס בכלכלתו

בירושלים, אחרי שעקרת־בית התלו־ננה כי בעלה העשיר הוא קמצן מוש־בע, ציווה בית־המשפט על הבעל: לקנות לאשתו מדי יום כיכר לחם, ירקות, ביצים וגבינה; להביא הביתה מדי שבוע עוף שחוט; לקנות לאשתו זוג נעליים ושמלה חדשה לקראת החורף; להקצות לה דמי כיס שבועיים בסך שבע לירות וחצי וכן לתת לה שש לירות עבור בדיקה רפואית,

המונרו ב„חטא"
תנועת המרילין העברית

בתנאי שהאשה תמציא לבעלה קבלה על סכום זה, חתומה בידי רופא.

* * *

למען השם

בבירות, הלבנון, הגישו תושבי הכפר אל־יהודייה בקשה להחליף את שם כפרם לשם אחר, „שיבטא את רגש הלאו־מיות הערבית הפועמת בלבנו".

* * *

עינים להם

בבאר־שבע, שם מזדקר בנין טחנת הקמח החדש מעל לכל בית אחר בעיר, החזיר הדואר לשולחו מירושלים מכתב המיועד לטחנה, כשהוא נושא את התותמת „מען לא ידוע".

* * *

לילה טוב

בנצרת, פיהק חסן אל־פלאח בשעת ישיבה של בית־המשפט הצבאי, נידון בו במקום על־ידי אב בית־הדין לקנס של 50 ל"י, בעוון בזיון בית־המשפט, שילם את הקנס, איים להגיש צו־על־תנאי, קיבל את כספו בחזרה.

* * *

עבודה מקצועית

בניו־ג'רזי, ארצות־הברית, נכלאו כל באי אולם המשפט, בקומה הששית של בית־המשפט, כאשר התקלקל מנעול הדלת, ולא יכלו לצאת, עד אשר נקרא לעזרה פורץ מועד, שעמד אותה שעה למשפט באולם סמוך.

* * *

איפה שיש עשן...

בתל־אביב, התפלא יוסף ארפד למראה גבר זר שניגש אליו בבית־קפה והחל מתגושש אתו ללא כל סיבה, גילה במאוחר כי להתגוששות היתה בכל זאת סיבה: ה־אלמוני גנב תוך כדי התגוששות את ארנקו, שהכיל 100 לירות.

* * *

מתחת לכל ביקורת

בסינגאפור, הודיעה טם קים־קאו כי היא מוכנה לחזור ולחיות עם בעלה, בתנאי שחמותה תפסיק לישון תחת מיטתם.

אולימפיאדה
צרוף האלוף

אחרי יסורי לידה קשים, התפרסמה השבוע רשימת ספורטאי ישראל שנבחרו לייצג את המדינה באולמפיאדת מלבורן. הרשימה היתה קצרה. היא כללה את שמותיהם של תריסר כדורסלנים, אתליס אחד (דוד קושניר) ושחיינית אחת (שושנה ריבנר). לעומת האולימפיאדה הקודמת, שנערכה לפני ארבע שנים בהלסינקי, ואשר בה יוצגה ישראל בפעם הראשונה בתולדות המשחקים האולימפיים על־ידי משלחת בת 25 ספורטאים, שכללה 13 כדורסלנים, 6 אתליטים, 4 קלעים, שחיין אחד וקופץ למים אחד, היה זה צמצום ניכר.

אולם התופעה המוזרה בהרכב המשלחת הנוכחית, שהתמידה את כל ספורטאי ישראל, היתה העדרו מהרשימה של יואב רענן, הקופץ למים. רענן, איש אל־על, שייצג בשנים האחרונות את ישראל בחצי תריסר תחרויות בינלאומיות, הוא הספורטאי הישראלי היחיד שיש לו סיכוי כל שהוא להשיג מקום כבוד בדירוג הבינלאומי. הוא נמצא בכושר מצוין, באימונים תמידיים ומקומו במשלחת האולימפית נראה בטוח.

מסתנן למלבורן. השבוע התברר כי קיפותו של יואב רענן נולד בנסיבות מאוד מוזרות. מאחר שהוא אלחוטאי אויר באל־על וכל טיסותיו לתחרויות בינלאומיות נעשו על חשבון החברה, החליטה התאחדות הספורט לחסוך מתקציבה ולא לכלול את רענן ברשימתה, מתוך תקוה שאל־על תשלח את רענן על חשבונה לאוסטרליה. רק לאחר שנסגרה הרשימה התברר כי התקוה היתה מוטעית: אל־על לא גילתה כל כוונה לשלוח את האלחוטאי שלה למלבורן על חשבונה.

עתה, היה כבר מאוחר להכליל את רענן בתקציב האולימפי. וכך נשאר אלוף אסיה בקפיצות למים מחוץ לתקוות האולמפיות של ישראל, כשברגע האחרון נעשים מאמצים למצוא דרך להביאו למלבורן בתור מסתנן. לחץ הועד האולימפי על התאחדות הספורט לא נשא גם הוא פרי, מאחר שצירופו של רענן היה שובר את עקרון הפיפטי־פיפטי בהרכב האגודתי של הנבחרת.

רק ויתורו של אחד המלווים על מקומו במשלחת איפשר, ברגע האחרון, את צירופו של יואב רענן למסע האולימפי.

אופניים
שגעון על גלגלים

„מה אתם, הומוסכסואליים?" שאלו מספר מדריכות גדנ"ע את אנשי יחידתן לשעבר, דודו דיין וארבעת חבריו*, כשאלה סרבו לצרפן למסע מהמקום הגבוה ביותר בארץ (הר הג'רמק) אל המקום הנמוך ביותר בעולם — סדום.

סרובם של חמשת הצעירים, בני ה־21, לא נבע דווקא מסיבה מינית. היתה לו סיבה אחרת: הם התכוננו לערוך את טיולם על גבי אופניים. צירוף בנות היה מאיט את קצב נסיעתם. אולם בעיית הבנות היתה בעיה צדדית. הבעיה האמיתית לחמשת האופנים הצעירים היתה הרבה יותר חמורה: לא היו להם כלל אופניים. שני טיולים קודמים, בקו מטולה אילת, חיסלו לגמרי את אופניהם.

כחניכי הגדנ"ע לשעבר, פנו החמשה אל מפקדת הגדנ"ע, בבקשה להעמיד לרשותם אופניים צבאיים. הגדנ"ע סרב, בגלל המצב הבטחוני. החמישה לא נואשו, החליטו לערוך את הסיול בכוחות עצמם, פנו אל בית החרושת הישראלי לאופניים דהר, הציעו להנהלתו לפרסם את תוצרת המפעל, תמורת השאלת חמשה זוגות אופניים.

מצויידים באופניים חדשים, תרמילי גב, מימיות, סטנים ורובים, החלו החמישה את מסעם בהעפלה לפיסגת הג'רמק, לגובה 1200 מטר. משם החלו עם חשיכה לגלוש אל מטרתם, במרחק 350 קילומטרים.

הגדרה בת מלח. לאחר שבילו את הלילה במירון, המשיכו החמישה במסע רב־הרפתקאות. בכפר רמה, למשל, נתקבלו על־ידי ערבי שהגיש להם סלסלת תאנים ומלדנים, סרב לקבל תשלום. בעכו, הרעילו את קיבתם, לאחר שסעדו במסעדה מזרחית. ביום הראשון גמעו 120 קילומטר, הגיעו עם ערב לחדרה, שם לנו בבית הגדנ"ע.

בכל מקום חניה, הקיפו רבים את חמשת הצעירים חובשי כובעי הקש הרחבים, הגדירו אותם במילה אחת: משוגעים. עולה מעיראק, במעברת עמישב, גילה בקול את מחשבותיו: „אוטו מתעייף כשעושה דרך כזאת. מה ישאר מכם?"

מבאר־שבע, מקום חניתם השנית, המשיכו בקטע האחרון לסדום. הפעם היה עליהם להילחם ברוח מזרחית חמה ובמערבולת חול סמיך, שחדר לכל חלקי גופם. מהירותם מול רוח זאת היתה כמהירות ההליכה ברגל. ואמנם, מדי פעם, נאלצו הבחורים לגרור את האופניים על גבם בעליות, במקום שאלו יגררו אותם.

כאילו לא היה די בכך, נפלה אחת המימיות לבין חשורי גלגל האופניים שהסתובב במהירות, עיקמה אותו. כלים טכניים לתקון רציני זה, לא היו ברשות הנערים במקום המבודד, אולם חוש האילתור הצברי הוכיח את עצמו בשניה. עוד קודם לכן מילא מסמר את מקומה של חוליה חסרה, בשרשרת האופניים.

לאחר 350 קילומטר ו־120 לירות, שחשאירו אחריהם החמישה במסעם, חזרו במכונית מסדום צפונה. לאורך כל הדרך. לא היה להם אף תקר אחד.

השבוע, החלו חמשת הבחורים להתכונן למסע גדול באמת: מתורכיה לאנגליה, לאורך כל אירופה. לצורך טיול זה קיוו לקבל את חסותה של חברת אופניים, שתממן את הוצאותיהם תמורת פרסומת מתאימה למוצריה. השינוי היחידי שהתכוננו להכניס בטיולם זה, בהשוואה לטיוליהם הקודמים: מכונית קטנה תלווה אותם עם הציוד הדרוש. במכונית זו, הצהירו, אין הם מתנגדים שיימצאו מספר בנות.

* משה פרומר, יצחק בצרי, גדליהו קרפל ובנימין גבירצמן.

ארבעת האופננים בדרך לסדום
מהנקודה הגבוהה, לנמוכה

פרס עשר לירות יוגרל בין פותרי תשבץ „העולם הזה" 992

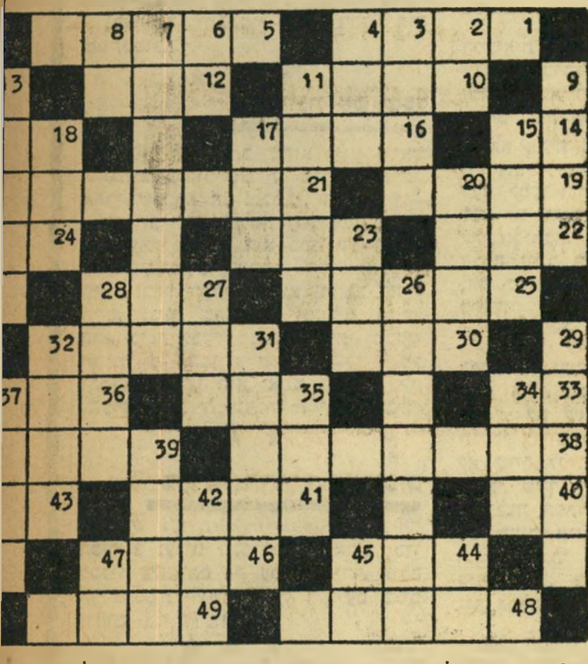

מאוזן: 1. סמל הסמטום; 5. היא מכבדת את בעליה; 10. על הרגל היא כואבת; 12. מעצמה מרחבית קדומה; 14. כלי בשח־מת; 16. חברה לעיבוד פרדסים; 18. מה שמשאירים מאחוריהם הבורחים; 19. תורצת החולה; 21 מושב בגליל העליון המזרחי; 22. חיה טורפת; 23. אפנדי בלי התחלה ובלי סוף; 24. מספר הצדיקים הנעלמים; 25 איש יבנה; 27. אלוף בצה"ל; 30 סמל הצנע; 31. סקסי; 33. אותו מבקשים החסידים לטהר; 35 יין לבן; 36. חום כבד; 38. נושא זרעי האורן 39. קללה; 40. מלת הכללה; 41. רע; 43. „אנשים אחרים...!"; 44. גורל; 46. ספינת נוח; 48. בקשת רחמים; 49. שמחה.

מאונך: 2. על דאבדין; 3. משעול; 4. בדואין בבלגיה; 6. פרק דברים הפותח את פרשת האזינו; 7. חז"ל; 9. „... אנשי המלך"; 9. הבול במטרה; 11. האימאם יחיא; 13. פקק; 15. מיליטריסטי; 17. תבלין; 18. ירק; 20. חובבת חסרת חית; 23. הוד; 26. חשוב כמו עורך־דין, בעיקר לאישור מ[...] מכים; 27. שן סלע; 28. התחלת המשנ[...] 29. נביא; 31. מכורה; 32. בירת שומר[...] זמנית; 34. אחד מאלופי חיים נחמן ב[...] ליק; 35. תני; 37. מותר האדם ממנה; 9[...] צדקה; 42. ישמח לב אנוש; 44. סומנ[...] אותו; 45. אות יוונית; 47. מוליד, לעת[...] עכבר.

לקציניס בלבד

„...אני משוגעת לקצינים," כותבת (992/1055), „האין זה משונה? אני נערה רצינית, והנה שאיפה כה קטנה ו־אולי רעשנית. וכי איזו נערה לא תרצה בקצין? אין תקנה. זה שנתיים שרצוני בכך, ולא משום שאיני מצליחה בחברה, כי אם להיפך, אני מבלה את זמני נחמד מאד בחברת בחורים נחמדים. אך כל זה לא עוזר, רצוני בקצין, וזאת לא משום שמתלהבת אני לרושם, אלא ה־משימות הצבאיות קוסמות לי... אני חיפאית, דתית. איש מעולם לא התבייש בהופעתי, ואני חברותית ואוהבת קצינים."

קצת מבולבל, המכתב, לא כן? אך דבר אחד ברור בו. הנערה באמת משוגעת לקצינים. אולי יוכל מישהו להסביר לי מה יש בהם שאין באחרים?

★ ★ ★

שיעמום שוויצי

(992/1056) משתעמם מאד בשוויץ, שם הוא לומד כעת, ותושש כי בשובו לא תהיה נערה שתקבל את פניו. הוא מקווה, בעזרת הרותי תתברך, לקשור קשרי מכתבים עם נערה כבת 22, משכילה, לא רגשנית מדי, „שומרת על כבודה, ויודעת שגם בשיחה ובהרצאה רצינית אפשר למצוא עניין, ואוהבת מוסיקה.

בעל הדבר הוא כבן 24, גבה קומה, לומד מדעי רוח, ואומר כי שונא הוא את אוירת תל־אביב. אך אין זה פשוט כל כך. אינך יכולה להתקשר אתו סתם כך. עליך לפנות אל „הסוכן שלי ב־ירושלים". אך אם תרצי, אין זו אגדה, ומי שטרחה בערב שבת, תאכל בשבת, וכל השאר.

★ ★ ★

העיקר, עיניים יפות

„אני בת 15,5," כותבת לי, בכתב יד מעוגל (992/1057), „ויודעת אני כי עובדה זו תעלה חיוך על שפתייך." למה לא? אני אוהבת בנות 15! היא מוסיפה כי חוץ להיותה בת 15,5, אין בה משהו מיוחד, ואם יש, היא מוכנה לתת לזה שיכתוב אליה את ההזדמנות לגלות אותו. היא לא מגדירה את חברה לעט העתיד, מבקשת רק שיהיה בעל קומה גבוהה, „והעיקר, עיניים יפות."

ועל מה יתכתבו? „על הכל, חוץ ממתמטיקה."

★ ★ ★

תמונה עם שכל

(992/1058) כותב שהוא יודע מראש שאכתוב ששוב קיבלתי מכתב שיגרתי, אחרי שאקרא את מכתבו. הוא צדק.

הוא בן 17, תלמיד שמינית, וטוען שמגרעתו היחידה הוא כתב ידו הנשיי. בשאר הדברים, ממהר הוא להבטיח, הינו גברי בהחלט. הוא מחבב בעלי חיים, נגינה בחצוצרה וטיולים בג'יפ. הוא, כיאה לבעל מכתב שיגרתי, מבקש תמונה מן הנערה שתכתוב לו. הגיל והמראה, טוען הוא, אינם חשובים לו. „העיקר שתהיה בעלת תמונה ושכל."

★ ★ ★

בערבי החורף הארוכים

שלוש נערות (992/1059), רוצות להכיר 3 נערים מסביבות תל־אביב, כדי לבלות בחברתם את ערבי החורף. אולם הן מוכנות לעשות זאת רק עם בנים דתיים. בני 16־17.

★ ★ ★

לא מכנסי שיבר

לאלה שתמצאנה כי (992/1060) הוא הטיפוס שלהן:

„קל מאד להעמיד פנים. קל מאד להיזכר באותן מלים בתי־מרקחיות אותן למדת בשיעורי הפילוסופיה בבית ספר תיכון, ולכתוב מכתב בזה הלשון: „רבות ונצורות הרהרתי אודות עולם מלא רשע זה, הכרח הוא שאזכר, כתוצאה מהרהורים אלה, בזעקתו הנצחית של גאון הסבל האגדי איוב: מדוע צדיק ורע לו, רשע וטוב לו." הרבה יותר חזק יהא הרושם אם אכתוב: קצתי במונוטוניות, קצתי בשאיפת המין הנשיי ל־השיג הטוב והיקר: מכונית; מאסה נפשי בסלוניות.

„מעודי לא הייתי פאתטי, באותה מידה שלא הייתי פטאליסטי. לא האמנתי שהעולם קורץ מזהב, או שהאדם לא יסולא בפז. אולי הייתי אוטופיסטי בחיי הטרום־צבאיים, אך מני אז זרמו מים רבים בירדן ונתחשלתי לא מעט. נסתגלתי לתמורות החיים.

„לא אומר שמכתבי זה נכתב כתוצאה מספונטניות, מתוך רצון לחרוג מן

„אוקיי, רותי," כותב לי בעל התמונה, „נעשה את עיסקת התמונות לפי המוסכם: גלוי וחוקי. התמונה צולמה במצלמת קודאק פשוטה וחמודה. היא דווקא צולמה בפתח באר־שבע, באחד מטיולי. אני תל־אביבי, ומעדיף טיולים ובלונדיות על הרבה דברים אחרים."

שמו. ישבעם מישקינסקי. אחרי שם פרטי כל כך עברי וכל כך נמלץ, ציפיתי לראות שם משפחה כ„הגלעדי". למשל. זה בערך כמו לילי גלילי, רק הפוך.

המציאות הקודרת. החיים אינם קודרים. עצם העובדה שאנו חיים דייה לשמחנו. לו לא היינו חיים, לא היינו מרגישים דבר, הלא?

„לא אהיה כאחרים ואכתוב שמטרתו היחידה של מכתב זה היא למצוא חברה לעט למען החיכוח הכתובתי גרידא, ו־לכן לא חשובה לי הצורה החיצונית של הכותבת. אני רגיל כמו כל אדם. הרבה יותר נעים לדעת ששותפך הינו נאה מראה מאשר כעור, פיקח מאשר טיפש.

...אולי עצם העובדה שאני מודה בפשטותי וברגילותי — הינו המיוחד שבי. אולי. מעולם, אולי פרט לגיל הילדות, לא שאפתי גבוהה גבוהה. נסתגלתי לחיים במהירה. אני יליד הארץ. לא שייך ללובשי מכנסי השיבר, כשם שאיני שייך ללובשי מכנסי הדונגארים והחולצה הפתוחה, המפגינה חזה משולש שעיר. אינני גס למען השלמת צבריותי. גובהי מקובל: 178 ס"מ. צבע עיני כחול. צבע שערי שטני. מבנה גופי אתלטי. מראה פני נאה לחלוטין...

„על הנערה שתבחר להתכתב אתי להיות חסרת תסביכים, רגילה, לפחות כמוני, נאת מראה לפחות כמוני, וטפשה לפחות כמוני, ובגיל מתאים. גילי 21. עליה להיות חיפאית, כמוני."

מעולם לא נכתבו מליצות כה רבות כדי לומר כה מעט.

במדינה

משטרה

רכב ישראל ופרשיו

היו ימים כששיא הרומנטיקה התגלם בדמותה של המשטרה המלכותית הרכובה של קנדה. כל ילד חלם להדמות לפרשיה, בעלי הסוסים הלבנים והמעילים האדומים. אולם מאז עברו הימים, השתנו הזמנים. קצין משטרה ישראלי ממוצע, אם הוא מקורב לכת הצמרת, מסתפק במדי חאקי ובמכונית פרטית צנועה, על חשבון הזולת.

כדי לספק רצון צנוע זה. מצאה צמרת המשטרה בשעתו תחבולה פשוטה. היא גילתה במפתיע שיש למשטרה עודף של מכוניות פרטיות. אמנם, לפי הנוהל, היתה צריכה למסור אותן למשרד־הבטחון, שהוא המוסד היחיד הרשאי למכור את כל מכוניות־הממשלה המשומשות, והנותן זכות־עדיפות לנכים ולאנשים אחרים ששירתו את המולדת.

אולם קציני־ המשטרה, אף שלא היו נכים בגופם, סברו כי גם להם מגיעה תודת האומה. לכן קבעו לעצמם נוהל חדש, בלתי־רשמי לגמרי: המשטרה מסרה את מכוניותיה הפרטיות לשיפוץ במוסכים שלה, על חשבון משלם־המסים. את המכוניות המשופצות מכרה לקציניה, כולם בני החוג ה־מצומצם של סגן־המפקח הכללי, עמוס בן־גוריון. כל קצין שילם מ־150 עד 300 ל"י עבור המכונית, ששוויה המעשי היה אז כ־2000 ל"י בממוצע. ההפרש, בסך 1700 ל"י, היה רק ביטוי צנוע של תודת המדינה למיטב בניה.

לפי רוח הזמן. אולם רכב ישראל ופרשיו כפופים להתקדמות הטכניקה. בינתיים הופיעו בכבישי הארץ מכוניות פרטיות נחמדות מאד, מתוצרת רינו, המורכבות ב־ארץ על־ידי חברת קייזר־פריזר. בלב חברי הצמרת של המשטרה, ובעיקר בלב נשותיהם, עלה מיד הרעיון שהגיעה השעה ל־החליף את המכוניות.

הדבר בוצע בנקל. הקצינים המיוחסים מכרו את מכוניותיהם הפרטיות, במחיר ש־התאים לרוח הזמן, שהיה הרבה יותר גבוה מזה ששילמו לקופת־המדינה. לפי הסדר בין קייזר־פריזר ומטה המשטרה, קיבל כל אחד מהקצינים האלה רינו חדש, מן הסוג המיועד לייצוא, במחיר רשמי. היה זה רק צודק שעניני תור, המטרידים את האזרח הפשוט, לא יחולו על האנשים השומרים על החוק והסדר.

האיש אשר המלך חפץ ביקרו הועלה במגילת־אסתר על סוס אשר המלך רכב עליו. במדינת ישראל שלטת הטכניקה של המאה ה־20: הקצין אשר סגן המפקח ה־כללי חפץ ביקרו. עולה ישר למכונית.

מפעלים

כומר וידוי יהודי

מרדכי שפירא, תושב מעברת טירה, היה מקרה סוציאלי מיואש. בעזרת שכן, שיגר שפירא בן ה־60 מכתב לבתו, תושבת פאריס. כעבור כמה שבועות הגיעה תשובה: הבת מצטערת מאד לשמוע על מצב אביה. שמא יוכל השכן לעזור לו מעט?

במקרה, שמעו על הפרשה שני תושבי חיפה: המרצה הראשי לתולדות האמנות והארכיטקטורה בטכניון, ד"ר נפתלי שנייד, ואשתו מרים. הם ניגשו מיד לפעולה — לא כאנשי מדע, אלא כחברי המפעל לעזרת האדם.

מתנדבים. התעניינותם של בני הזוג שנייד במקרי היאוש מסביבם החלה עוד לפני שנים רבות. הם הגיעו למסקנה כי מספר ההתאבדויות מתרבה והולך מכיוון שלאנשים רבים אין עם מי להתייעץ, לדבר על צרותיהם.

יותר מהעזרה הממשית, סברו המרצה ואשתו, דרושה לאותם אנשים בודדים אוזן קשבת ומבינה — מעין מהדורה ישראלית של כומר הווידוי הקאתולי. הם ריכזו סביבם קבוצת מתנדבים, מגיל 20 עד 60, שהיו מוכנים לשמוע את צרות הנזקקים בכל רחבי הארץ.

השבוע ערך הארגון החדש את ישיבת הפתיחה שלו. צעדו הראשון לקראת עבודה מעשית: מציאת סגל מתנדב של אנשי משפט, רופאים ופסיכיאטרים, שיהיו מוכנים להגיש את עזרתם המקצועית לאנשים שיופנו אליהם על־ידי חברי המפעל.

רדיו

גלים קצרים

סוזו של קונצרט

מאורע השבוע במסדרונות קול ישראל היתה התגובה הציבורית החריפה על תיאור קרב־קלקיליה בצורת „קונצרט" ו„סימפוניה". ביטויים אלה גונו בחריפות לא רק על־ידי אישיות מרכזית בצמרת הבטחונית של המדינה, ובעיקבותיה על־ידי העיתונות כולה: מלבד אלה, הוצף קול ישראל אותו בוקר בקריאות סלפוניות של הורי לוחמים, שהביעו התמרמרות עזה על חגיגיות משונה זאת. הסובל העיקרי היה כתב יומן החדשות בן־ציון מושקין, מחברו של ה־תיאור. אך גם המנהל־בפועל של שירות־השידור, חנוך גיבתון, נאלץ להורות ב־אותו יום למזכירתו, להשיב לקריאות ה־טלפוניות כי הוא נעדר ממשרדו... **עורכי התוכנית** שלושה בסירה אחת, יהודה האזרחי ויצחק שמעוני, החליטו להוציא לאור את מיכלול התוכניות ששודרו עד כה בצורת ספר. אחת מקצרניות הכנסת כבר יושבת באולפני קול ישראל ורושמת את הבדיחות תוך כדי האזנה לסרטי־ההקלטה... **שמעוני ממשיך,** בינתיים, ל־התלבט בהרכבת צוות־ספנים חדש לסירה, העומדת להפליג להקלטה נוספת בירושלים, בסוף חודש זה. אל גבריאל צפרוני ואמנון אחי־נעמי, שנשארו מיותמים לאחר שחבריהם־לצוות נסעו לחוץ־לארץ, יש בדעתו ל־צרף את ההומוריסט אפרים קישון. את ה־שירים־על־רגל־אחת יחבר מעתה דן אלמגור, במקומו של אהרן אמיר, שאף הוא יוצא לחוץ־לארץ... **ניחוח חציר,** התוכנית הראשונה של בידור מן הכפר, שתשודר בשבוע הבא, תכלול בין השאר את נגינת מפוחית־הפה של מיכה לין, חבר קיבוץ משמר־העמק, שנבחר על־ידי הבדרן לו גולדברג כאחד מ־16 הישראלים שיטוסו לארצות־הברית על־מנת להשתתף בשעת ח־חובבים בטלוויזיה... **צליליתון,** השבועון המוסיקלי של קול ישראל, הערוך בידי אלון שמוקלר ויורם רונן, ילך לעולמו ב־עוד שבועיים. הסיבה הרשמית: „התוכנית אכלה את כל הסכום שהוקצב לה"... **על קצה המזלג,** תוכנית הבידור החודשית החדשה, ששידורה יתחיל במחצית החודש הבא, תיערך ביד רחבה: תשתתף בה תזמורת של 10 מנגנים, וכמה שחקנים ו־זמרים שיגישו בכל תוכנית ארבעה פיזמונים מקוריים וכמה מערכונים היתוליים. היא תיערך לפני קהל של 300 איש ותשודר ישר מן האולם.

מה נשמע

תוכניות אלה, מתוך שידורי השבוע הבא, עשויות להיות מעניינות:

● **שלושה בסירה אחת** (יום ד'; 9.30; קול ישראל) — הברקותיו של ה־צוות שלום רוזנפלד, גבריאל צפרוני, אמנון אחי־נעמי ושאול ביבר, כפי שהושמעו לפני חודשיים בבית ציוני אמריקה ופורסמו ב־השמטות קלות בגליון העולם הזה 983. ב־תוספת שיר של אהרן אמיר עם מנגינה של גארי בארתיני, המושר על־ידי מקהלת רינת.

● **מסך הכסף** (יום ה'; 8.30; גלי צה"ל) — במרכז התוכנית יעמוד הסרט סיפורו של בני גודמן, בתוספת חדשות מ־עולם הקולנוע.

● **בניחותא** (יום ו'; 8.10; קול ישראל) — תוכניתו של מיכאל אוהד תיקרא הפעם בשם סולם עקום ותעסוק ביצירות מוסיקאליות שחוברו כפארודיות על יצירות מוסיקאליות רציניות יותר.

● **המחזה המוסיקאלי** (יום ו'; 9.15; גלי צה"ל) — תמצית הקומדיה המוסיקאלית עיר הפלאים של ליאונארד ברנשטיין, שהתחבבה בשעתו על הקהל בישראל, כשהוצגה בצורת הסרט יום אחד בניו־יורק.

● **המסך עולה** (יום ב'; 8; קול ישראל) — עלילת התסכית קורי עכביש מאת וויליאם גיבסון מתרחשת בבית־חולים לחולי־רוח, בו מתאהב רופא נשוי ברופאה צעירה, בעיצומה של מחלוקת מדעית חריפה על שיטת ריפוי חדשה. ישחקו מישה אשרוב, אלישבע מיכאלי, עדה טל, מרים זוהר, שרגא פרידמן ובת־עמי. אברהם ניניו יביים את עיבודה של חנה בן־ארי.

פסוקי השבוע

● **ח"כ אחדות־העבודה נחום ניר,** על הוועדה לבירור שאלת דמי המפתח שהחלה השבוע בעבודתה: „האם הוועדה תדון גם בשאלת דמי המפתח המפלגתיי?"

● **ח"כ חרות אסתר רזיאל־נאור,** בתשובה לטענתו של ח"כ מק"י משה סנה כי אין בישראל צורך בבית עליון, מאחר שאין בה אצולה: „ואנשי העלייה השנייה הם לא כלום?"

● **שר־הפיתוח מרדכי בנטוב:** „צעירים רבים אינם מבררים לעצמם מראש שהפיתרונות הקלים שלהם גורמים לבעיות הרבה יותר המורות."

● **ח"כ חרות שמשון יוניצ'מן,** בנאום בכנסת: „אינני משפטן, ולכן הייתי צריך לאסוף חומר לפני שבאתי לדבר על עניין משפטי זה. זה לא עניין מדיני, שעל זה כל אחד מאתנו יכול לדבר."

● **ח"כ מפא"י סנטה יוספטל,** לשעבר גזברית נקיבוצה: „למה קוראים לזה רבית שחורה? הרי ממנה מלבינות שערות הגזברים."

● **עורך „חרות" יוסף וויניצקי,** על פיצוץ משטרת קלקליה, בהפכו את האימרה היישובית הישנה: „הם יבנו ואנחנו נהרוס!"

● **ח"כ הפרוגרסיבים יזהר הררי,** בנאום בכנסת: „חשבתי שבאנגליה שולט השכל הישר, אך נוכחתי לדעת ששם שולט הפרלמנט."

● **ח"כ מפא"י יוסף אלמוגי,** לשר העבודה מרדכי נמיר, אחרי תביעת פועלי בית־חרושת אתא להטבת שכרם: „בעניין אתא לא אתה מחליט, אלא אני."

● **שר־הדואר ד"ר יוסף בורג,** בתשובה לשאלה כיצד הצליח לרזות באופן ניכר: „קצת מדיאטה וקצת מהמצב."

● **ח"כ חרות ד"ר יוחנן באדר,** בברכו את שר־המשטרה בכור שלום שיטרית שחזר לכנסת לאחר החלימו ממחלה ממושכת: „הלוואי ונזכה לראות גם את המשטרה מבריאה."

● **ח"כ צ"כ ד"ר פרץ ברנשטיין:** „מה שהממשלה קוראת בשם מס־אמת — מעביר את הסוחרים לעולם האמת."

● **עורך „ידיעות אחרונות" ד"ר הרצל רוזנבלום,** לאחר שהיועץ המשפטי חיים כהן תבע למשפט כמה עיתונים בגלל פירסום שמה של המרגלת: „הוא הלך לחפש את המרגלת, ומצא את העיתונות."

● **ח"כ הכנסת הראשונה שמואל מרלין:** „בימי המאבק נגד הבריטים היתה הסיסמה היחידה הנכונה: רק כך. כיום הסיסמה היחידה הנכונה היא: רק לא כך."

● **שר־החינוך זלמן ארן,** לשר־הפנים ישראל בר־יהודה, לאחר שמשרד־הפנים הוציא הוראות לרשויות המקומיות הנוגעות לעניינים שבסמכות משרד־

כוכבת ג'ון קולינס
בינתיים, להתחתן

החינוך: „אני חושב שזה לא חינוכי לחדור יותר מדי לענייני הפנים של משרד החינוך."

● **הסופר דב סדן:** „לשעבר היו תלמידי בתי־הספר משננים את הפעמון של שילר. כיום הם משננים: מתי יצלצל הפעמון ללכת הביתה?"

● **הסופר ארנסט האמינגוויי:** „בשיחות עם אנשים אני מעדיף להקשיב. אינך לומד שום דבר כשאתה הוא המדבר."

● **הכוכבת ג'ון קולינס:** „כל נערה צריכה לחכות בלי־הרף לנסיך חלומותיה, שסופו לבוא. אבל בינתיים, כדאי לה להינשא."

אנשים

גיטארות לנבחרי־העם

. . . הרב הצבאי של צה"ל, אלוף משנה **שלמה גורן,** ישב בליל־קלקיליה עם פמלייתו כל הלילה וקרא פרקי־תהלים ל־מען הצלחת הפעולה . . . לשם חדש זכה **גמאל עבד אל־נאצר** בישדורי קול מצרים החופשית, תחנת השידור הבריטית החשאית הלוחמת בשליט המצרי. התחנה, המתארת את נאצר כבוגד קומוניסטי ו־ציוני גם יחד, קוראת לו בשם „חיים גמ־אלוב" . . . אם צודק ח"כ חרות **יוסף שופמן,** תהיה הכנסת דומה בעתיד ל־פסטיבאל הגיטארות שנערך השבוע בבת־ים. בוויכוח בכנסת על שיטת הבחירות הזכיר שופמן את הסינאטור האמריקאי טיי־לור, ממדינת נוואדה, שנבחר ברוב גדול אחרי שסייר במדינתו רכוב על סוס ופורט על גיטארה . . . נשיא ארצות־הברית לשעבר **הארי טרומאן** יבקר אולי בישראל ב־שעת המכביה החמישית, שתיערך בשנה הבאה. הוא הצהיר באוזני עיתונאי כי עז רצונו לראות את „הכפר ליד לוד, הנושא את שמו" . . . מתנגדיו של הסופר **שלום אש,** שאינם יכולים לשכוח את ספריו על קדושי הנצרות, עשו לו מעשה אשר לא ייעשה: בשעה שהסופר ישב בבית־מלון יהודי בפלורידה, נכנסו למקום שני כמרים שהודיעו כי באו על פי בקשתו של אש, כביכול, כדי לקחתו לכנסייה ולהטבי־לו. האלמונים, שהזמינו את הכמרים במ־קומו של אש, כיוונו את השעה לזמן שתיית־התה, כאשר חדר־האוכל המה מיהו־דים. אש הישיש פרץ בבכי סוער . . . ראש נציבות המנגנון **דוד רוזוליו** התנגד נמ־רצות להצעה שהועלתה בממשלה לצמצם את המנגנון ב־5%. הוא הוכיח בעובדות ומספרים כי כל החלטה לצימצום המנגנון עד כה, הסתיימה בניפוחו של המנגנון ב־10%.

★ ★ ★

גן־החיות והרבנות

הסופר **שמואל יוסף עגנון** הוזמן ה־שבוע לסעוד בביתו של נשיא המדינה **יצ־חק בן־צבי.** עגנון נענה להזמנה, אך בי־קש את מארחיו לעיין בעמוד מסויים ב־כתבי ביאליק. כשפתחו את הכרך, התברר כי היתה זו דרכו העדינה של עגנון לרמוז על הרכב התפריט הרצוי לו. בכתבי ביא־ליק נדפסה הקדשה שרשם פעם לעגנון על אחד מספריו בלשון זו: „לעגנון, רב־סגנון, רב־ספרא ורב־מג, המודר מבשר ואוכל רק דג / ושותה יי"ש גג על גג" . . . כוכבת הצ'יזבטרון לשעבר **נעמי פולני** תופיע בקרוב על הבמה בתפקיד חדש לחלוטין: היא נקבעה כבמאית למחזהו של עמוס קינן אתה האיש, שיוצג בקרוב על במת תיאטרון זירה . . . שיר הפינג'אן מפי **שושנה דמארי** הושמע בשבוע שעבר מעל גבי תקליט ברדיו סופיה, במסגרת תוכנית שהוקדשה לשירי עמים . . . תלת־שיח משעשע מתוך הפרוטוקול של ישיבת מועצת עיריית תל־אביב. **יוסף ימבור** (מפ"ם): „אני מציע שהכניסה לגן־החיות בשבת תהיה חינם, ושהרבנות הראשית ת־כסה את כל הגרעונות." **אברהם בויאר** (הפועל המזרחי): „אני מסכים, בתנאי שגן־החיות יכסה את הגרעונות של הרבנות הראשית בששת ימי המעשה!" ראש העיר־ייה **חיים לבנון:** „בינתיים, אל תהפכו את אולם המועצה לגן־החיות!" . . . ברכה חדשה נוצרה במשרדי האיגוד המקצועי של ההסתדרות, שבראשו עומד ח"כ מפא"י **אהרן בקר.** במקום „בוקר טוב!" אומ־רים שם „בקר טוב!" . . . בעוד ח"כ הפו־על המזרחי **יצחק רפאל** מחפש דרך ל־צאת בכבוד מן התביעה שהגיש נגד פרו־פסור **ישעיהו לייבוביץ,** מבלי להסתכן בבירור משפטי, הונחתה עליו מהלומת־כבוד נוספת: לפתיחת עונת החורף של החוג להשכלה תורנית, שהוא המוסד הלימודי המכובד ביותר של הפועל המזרחי, הוזמן להרצות דווקא לייבוביץ' . . . שר המסחר והתעשיה **פנחס ספיר** טען השבוע כי אין זה נוח לו כלל ועיקר להתגורר, בשעת שהותו בתל־אביב במלון דן. הסביר השר: „פשוט אינני יכול להתמצא בכל הסדינים, המגבות והממחטות."

מצבי פחד
עצבנות, נחיתות בישנות, **גמגום,** אימת הצבור, אי־בטחון בחברה והפרעות בחיי נשואין ומין, ניתנים לתקין בעזרת **שיטת־מנא**
פרטים: **בתחנת מנא** ליעוץ בחיים, תל־אביב, רח' לסינג 11, טל. 26068.
המנהל: **ד"ר שמחה לב**

ומאריך את ימי כביסתך. דרשי בפירוש „כביס־נקה" ואל תסכימי לזיופים.
תוצרת ביח"ר נקה.
המפיצים: חברת נורית בע"מ.

העולם הבא

בעריכת לילי גלילי

מוזמנים משתתפים. אחד מן הקודאים המשתתפים בעמוד זה יזכה מדי שבוע בפרס של 10 ל"י. הזוכה השבוע הוא ע. תאומי, תל־אביב, פינסקר 64.

הבור מתמלא מחולייתו

פקיד ממשלתי הסביר בימים אלה מדוע נוהגים המשרדים הממשלתיים לשלם את המשכורת החודשית בשני חלקים.

„פשוט מאד,” אמר. „מהחצי הראשון של המשכורת מנכים לנו את כל המסים, ומזה משלמים לנו את החצי השני.”

שאול אבני, תל־אביב

מאגדות התיאטרון העברי

„טצא... טצא... טצא...”

הסיפור הבא נרשם מפיו של מאיר מרגלית, שחקן תיאטרון „אהל”:

„כשהייתי עדיין בגדוד העבודה ר־בניתי כבישים בעמק, באה לארץ להקת שחקני־אידיש שחיפשה עשרים שחקנים־חובבים כדי לשתף אותם בהצגתם בתור ניצבים גייסו לתפקיד את כל הארטיסטים של הגדוד, ובתוכם גם אותי.

„המחזה היה מבויים בצורה משונה למדי. עם פתיחת המסך היינו נכנסים לבמה עשרה בחורים וצועקים: ‚ברויט! ברויט!’ (‚לחם לחם!’) אחר־כך נכנסו עוד עשרה בחורים והיו מכוונים אלינו רובים — ויורים. אנחנו היינו נופלים על הבמה מתים, ואז היה המחזה מת־חיל. השחקן הראשי היה נכנס, שם רגל על אחת הגויות, ומתחיל במונולוג של שעה. במשך כל הזמן היינו צריכים לשכב מתים.

„יום אחד, כשאני שוכב לי ככה מת על הבמה, אני שומע פתאום מין קול: ‚טצא... טצא...’ אני מסתכל בזווית העין על איצ׳ה ושואל: ‚איצ׳ה, מה אתה אוכל שם?’ ‚סוכריות טופי,’ הוא אומר לי. ‚תן אחת,’ אני אומר לו. ‚א מכה,’ הוא אומר לי, ‚קח בעצמך.’ אני מתחיל להגניב את היד לכיס, לאט לאט, ולבסוף תפסתי סוכריה והכנסתי אותה לפה מהר כהרף עין, שהקהל לא ירגיש. בינתיים לוחש לי מוטל: ‚מאיר, מה אתה אוכל שם?’ ‚סוכריות טופי,’ אני אומר לו. ‚תן אחת,’ הוא אומר. ‚א מכה,’ אני אומר לו. ‚קח בעצמך.’ מוטל מכניס את היד לכיס, מוציא חופן סוכריות, מפזר על הבמה בין ההרוגים ואומר: ‚חברה, יש סוכריות!’ כל החברה הסתערו עליהן כהרף־עין, כדי שהקהל לא ירגיש.

„בינתיים אנחנו שומעים שהקהל פו־רץ מפעם לפעם בסערות צחוק, ולא מבינים למה. מי שמתרגז יותר מכולם הוא כמובן השחקן הראשי, שמשמיע כל הזמן את המונולוג הטראגי שלו. כרמז לאי־שביעות רצונו, הוא מעיק ברגלו על הגוויה שהוא דורך עליה, עד ש־ההרוג לא יכול לסבול יותר וזועק ‚איי!’ הרוג אחר, אחד מהחברה ששמו שולם, לא יכול היה לסבול יותר לשכב על הגב. אז כדי שהקהל לא ירגיש הוא התהפך מהר, כהרף עין, על הבטן. אחר, ג׳ינג׳י כזה ושמו יוסל, החליט אחרי חצי־שעה שהוא לא יכול להתאפק יותר. הוא הכריז בפנינו שהוא מצפצף על כל ההצגה, קם ממקומו ויצא החוצה.

„מה אגיד לכם? ההצגה דווקא הצליחה מאד. רק למחרת הדפיסו מודעות חדשות, ובמקום ‚טראגעדיע’ כתבו שם ‚קאמעדיע’.”

מזל

בתל־אביב יש אחד שמסתובב בין בתי־הקפה עם זקן שחור ומשקפיים, ולכל מי שרוצה הוא מנחש את המזל בעזרת אינסטרומנט עם עין חשמלית. יום אחד ניגש הטיפוס הזה לאורי זוהר מלהקת הנח"ל, שישב בבית־קפה. החליט אורי שמלבד השכל לא יזיק גם קצת מזל. שילם עשרה גרוש — וקיבל חוברת מלאה שאלות, בשביל לבחור לו את השאלה העיקרית של חייו, שהמכונה תענה עליה.

דיפדף אורי בחוברת השאלות, ולבסוף תפס אחת שמצאה חן בעיניו: „מי יהיה חתני?” מיד אחר־כך, ביקש אותו המנחש לגעת באינסטרומנט, והעין החשמלית האירה. הגיש המנחש לאורי את חוברת־התשובות ואמר לו לחפש במספר 83. התבונן אורי במספר 83 ומצא את התשובה הנכספת: „בחור גבוה, מסודר, אינטליגנטי ושחרחר.”

טעות לעולם צודקת

שחייך גרמה להפתעה כאשר ניצ־חה את נבחרות צ׳כוסלובקיה ו־שחייך. (על המשמר)

מרדכי וינריב, גבעתיים

המופתעים ביותר היו החלוצים השווייצים, שעברו על פני עצמם בתכסיס הסתננות מזהיר.

הפרימה־בלרינה המפורסמת, מס־תירה בהצלחה את 47 נשותיה. (מעריב)

טובה פלוטניצקי, חיפה

ודווקא הנשים היפות ביותר ב־חיית.

פישה משולשת בין אבדול נאצר, נהרו והמלך סעוד. (המודיע)

דויד בבאיוף, ירושלים

משהו מסריח כאן.

תפיחת תערוכת האטום בבית דגון. (על השמר)

אליק מג, חיפה

העיקר שלא תיפח נשמתנו.

דברי החזאי על תחתית מזג ה־אויר. (הבוקר)

שלום גרוס, רעננה

זה החלק היחידי שבא במגע עם ציבור הנרטבים.

48 ירדנים נבלו בקלקיליה. (ה־צופה)

אלחנן אלרואי, תל־אביב

כפתור ופרח!

המשטרה קיבלה צו לעצור את החשוד ברגע שיצמא. (הארץ)

צפהירה רון, תל־אביב

ולהגיש לו כוס מיץ.

הערות=שוליים

„קול ישראל” הגדיר את הפשיטה האחרונה כ„סימפוניה” של תותחים ו„קונצרט” של ידיות...

●

... מילא, העיקר שבמאורע המוסיקלקילי הזה היה גם מנצח.

* * *

ראש ממשלת בריטניה, סיר אנתוני אידן, מבטיח כי כניסת הצבא העיראקי לירדן איננה מכוונת נגד ישראל...

●

... אבל את ההבטחות הללו אנחנו מכירים זה אידן ואידנים.

* * *

עיריית תל־אביב מבטיחה לבצע סוף סוף תוכנית ביוב כללית...

●

... ואז אולי כבר לא יתאים לעיר הכינוי „תל־הביב”.

* * *

שמה של המרגלת האמריקאית לטובת סוריה נשמר לכתחילה בסוד כמוס...

●

... היא לא הצליחה אומנם לגנוב סודות בטחוניים, אבל לעומת זאת הצליחה ליהפך לסוד בטחוני בעצמה.

קבדים זילקוט

נקיפת מצפון

התפקיד של אברי היה להעמיד בכל חור בנגב מכשיר למדידת מי־הגשם, כדי לראות מה הסיכויים להגשים את חזון־הדורות ולהפריח את השממה. את אחד המכשירים הוא העמיד ליד המאהל של שבט עזאזמה, וכדי להיות בטוח שלא יסחבו את הצינצנת למטרות בלתי־מדעיות, הוא לקח בדואי אחד, אחמד שמו, נתן לו חצי לירה ומינה אותו בטכס חגיגי קצר לשומר ראשי של המכשיר.

תיכף אחרי הגשם הראשון הוא חזר למקום עם הג׳יפ, לראות מה המצב. הוא מביט בצינצנת — והנה היא מלאה מים עד למעלה, ועוד קצת מים שפוכים בפחית שמתחתיה. הוא הסתכל מיד ב־לוח המטאורלוגי, וראה שכמות כזאת של גשם מוצאים רק באסיה הדרומית, בתקופת המונסונים.

קרא אברי לשומר ודרש דין־וחשבון. בהתחלה אחמד לא רצה להגיד מלה, אבל בסוף הודה. „יא שייך,” אמר, „ראיתי שהצינצנת כמעט ריקה ל־גמרי, אז אמרתי לעצמי — יבוא ה־חוואג׳ה ששילם לי, יתרגז ויקח לו שו־מר אחר. אז מילאתי קצת מים מהבאר, וחלאס.”

אברהם כהן, באר־שבע

* * *

בעבר אין כל חדש

באחת הנסיעות עם ה„סופר” לשפת הים במגדל, ביקרו החברה בעתיקות של אשקלון. אחרי כמה זמן, שוב נס־עו אותם החברה להתרחץ בים. בדרך חזרה, עוד פעם מישהו הציע שיכנסו ל־בקר בעתיקות. מיד קמה מרנינה ואמ־רה: „חברה, תשמעו! לי חבל על הזמן. אין שם כל חדש!”

שלמה פיסטין, נחל עוז

בשתי מלים

או חברותא או מיתותא

אליעזר רואי, עסקן ה־תיק של „הפועל”, פתח פעם תחרות איגרוף במלים אלה: „חברים! אני רוצה שתזכרו שכולנו פה חברי ההסתד־רות. לכן אבקש את החברים לא להרביץ חזק.”

לא על הלחם לבדו

באוטובוס קלטתי שיחה בין שני צעירים שחומי־פנים: „חומוס, זה אוכל נהדר. סוחב המון לחם.”

על הכוס

באחת המסיבות שמעתי ברכה חדשה ומקורית על הכוס:

„לחיי המין... חיפה!”

טביעת־עין

„ישנתי בשמירה, ודפקו לי 21 יום.”

צילם ע. תאומי, צה"ל

— „העד מתבקש להצטמצם"

תחרות כותרות

טיפות מן הים הגדול

* * * 2 * * *

* * * 1 * * *

* * * 4 * * *

* * * 3 * * *

* * 6 * * *

* * * 7 * * *

* * * 5 * * *

תוצאות תחרות הכותרות

הכותרת הראשונה המתפרסמת לכל תמונה מזכה את מחברה בפרס של לירה אחת. במקרים רבים נשלחו כותרות זהות על־ידי מספר רב של משתתפים, ונערכה הגרלה ביניהם כדי לקבוע את הזוכה.

(1) לתמונת המתקלחת, המרימה את בגד־הים כדי לשטוף מתוכו את החול: **מים שקטים חודרים עמוק** (צביה שמש, פתח־תקווה, גן שלמה, רחוב ב׳). כותרות מוצלחות אחרות: **השקאה לזמן ארוך** (אריה קליימן, צה״ל), **חלק 2** (משה רושצ׳וק, תל־אביב), **בדלתיים פתוחות** (בלהה ולך, מושב גינתון), **באו מים עד נפש** (יחיאל אוהב־עמי, ירושלים), **עסק מכנים** (נמרוד דגן, קיבוץ גבעת־חיים), **מים גנובים ימתקו** (גילה מנה, רמת־גן), **בלי ידיים!** (מאיר גליק, תל־חנן), **חדירה לעומק הבעייה** (דינה קליין, ירושלים).

(2) לתמונת האב והבן: **נודיסתינוק** (מיכאל גרינשטיין, נוף־ים, הרצליה). כותרות מוצלחות אחרות: **מי אמר שהוא שחור?** מאיר גליק, תל־חנן), **אין כל חדש תחת (השמש)** (אברהם בן־נפתלי, תל־אביב), **הצד השני של המטבע** (צבי תמיר, תל־אביב), **גילוי דעת** (יונה אלברט, בת־ים), **תצוגת אופנה** (אלישבע גלילי, קיבוץ נירים), **האמת העירומה** (יוסף פרלמוטר, קיבוץ משמר דוד).

(3) לתמונת המתרחצת החבושה כובע: **שלום לך, עצבות!** (צבי תמיר, תל־אביב, שפ״ר 10). כותרות מוצלחות אחרות: **כובע הקש האיטלקי** (הוצע על־ידי רבים רבים), **איכה שכבה בדד** (אברהם בן־נפתלי, תל־אביב), **אדמה ללא צל** (נמרוד ש., עין־השופט), **על ראש הגנב בוער הכובע** (מתתיהו זיתי, תל־אביב), **הקש ששבר את קרן השמש** (צבי פייס, קיבוץ מסילות).

(4) לתמונת הזוג המתנשק: **אהבה מאמבט ראשון** (אליעזר נחה, ראשון לציון, רש״י 23). כותרות מוצלחות אחרות: **ישר מהגוייעלץנפש** (רינה קליין, ירושלים), **אתך על אי בודד** (יהודה פרסבורגר, תל־אביב), **מצב חכן** (רינה בכר, גבעתיים), **עם היד על הלב** (נמרוד ש., עין השופט), **משחקים אסורים** (רות לוי, יפו), **כי טובים דודיך ממים** (צביה רחמני, תל־אביב), **קיץ אחד של אושר** (רחל דרורי, פרדס־חנה), **חלום יום קיץ** (דוד לוי, קבוצת תלמי־יפה).

(5) לתמונת שני הילדים והדלי: **מן הים הכללי — וטיפה משלי** (נמרוד דגן, קיבוץ גבעת־חיים). כותרות מוצלחות אחרות: **מכבי אש מתנדבים** (יונה אלברט, בת־ים), **תיכנון המים לישראל** (אורי ע., רמת־גן), **דולי הפנינים** (יחיאל אוהב־עמי, ירושלים).

(6) לתמונת הגבר הרובץ בגלגל־ההצלה: **מן הגל לגלגל** (אלישבע גלילי, קיבוץ נירים, ד. נ. נגב). כותרות מוצלחות אחרות: **מה שבטוח בטוח** (יעקב טמשין, ראשון לציון), **שביתת התתבורה** (שאול לדני, צה״ל), **גיל גיל וגלגלו** (א. חורביץ, רמת־גן).

(7) לתמונת הנערה המתפשטת מאחורי שלושת הגברים: **לאחור — פנה!** (יעקב גור, קיבוץ להב, ד. נ. נגב). כותרות מוצלחות אחרות: **לחזית — שור!** (שרה שרעבי, קיבוץ שלוחות), **ברנשים וחתיכה** (משה קשטן, תל־אביב), **אל תסתכל בקנקן, אלא במה שיש בו** (צבי שפרלינג, צה״ל), **עיניים להם ולא יראו** (אברהם שויקה, חיפה), **אחת על כמה וכמה** (אברהם בן־נפתלי, תל־אביב), **אל תתהלל חוגרת כמפתחת** (אפרים בר־אנוש, רמת־גן), **ותאישר** [illegible]

מה שמתוח - מתוח

עופר נכנס להיסטוריה

העיתון „במחנה גדנ״ע“ החליט לפרסם כתבה מקיפה על כל גיבורי „ילקוט הכזבים“, שאותה עמד לכתוב אחד הכתבים הצעירים, יוסי גמזו, בנו של המבקר התיאטרוני.

קודם כל, טילפן יוסי לשאול ביבר, הוא עופר של הילקוט, וביקש לקבוע אתו פגישה. ביבר הסכים לפגישה ברצון, אך לא לפני שעשה כמה הכנות רציניות. וכך מספר ביבר את ההמשך:

„ביקשתי מחבר שלי בחולון, שיש לו דירה מפוארת מאד, מלאה ספרים ותקליטים, להשאיל לי לצורך זה את הדירה. במועד הקבוע קיבלתי את פני הכתב בדירה כשאני יושב בכורסת־עור עמוקה, לבוש חלוק של קטיפה בנוסח ישן, נעול אנפילאות ומעשן מקטרת ארוכה וגדולה. בידי החזקתי ספר פילוסופיה עבה באנגלית, שכחתי מה שם המחבר.

כשהוא בא, התחלתי לשוחח אתו בקול עמום ואטי, כשאני מצטט מפעם לפעם פרקים נבחרים מהסיפרות והמדע של העולם המערבי. ראיתי שהוא רושם בשקדנות רבה את כל דברי, אם כי הוא מאוכזב מאד מדמותו של דור הפלמ״ח. לבסוף, הוא ביקש אצלי כמה תמונות. מתקופת הפלמ״ח, למשל. הוצאתי מהכיס פנקס קטן, דיפדפתי ואמרתי: ,תקופת הפלמ״ח? תקופת הפלמ״ח? זה באלבום מספר 7. מה עוד? תקופת הילדות? אלבום מספר שנים. בסדר, אני אדאג שיוציאו לך את התמונות מארכיון ההגנה.׳ “

בקיצור, עכשיו כולם מחכים בכליון עיניים לגליון החדש של „במחנה גדנ״ע“, לראות סוף סוף מה יצא מהכתבה.

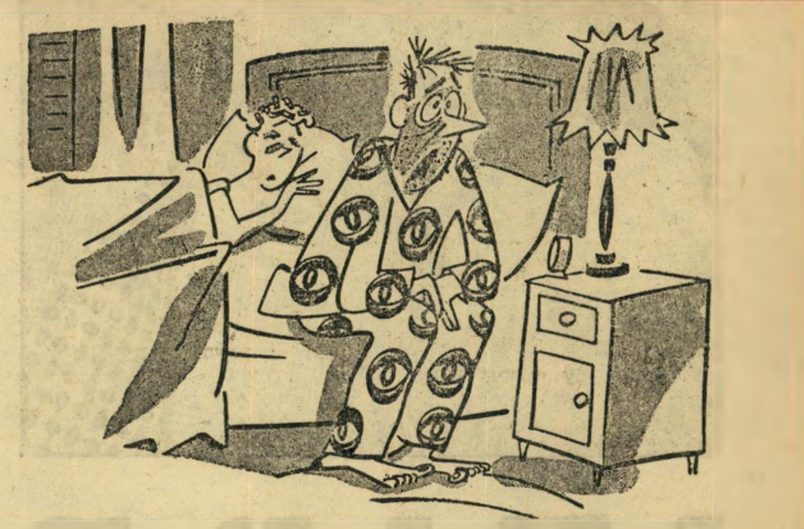

— „לא, מלכה. עם הפיז׳מה הזאת אינני יכול לעצום עין!“

שתי דקות אינטליגנציה

סותר האדם סן הבהמה

מזה אלפי שנים השתמשו בני־אדם בחיות, כדי לתאר בעזרתן את האופי האנושי במשלים ובפתגמים. בשורות הבאות תמצא את משמעותם של 15 פתגמי־חיות מפורסמים, ועליך לזהות את הפתגמים עצמם. אילו, למשל, היה כתוב כי „אסור להחליף את ההנהגה בשעה קשה למדינה“, הרי הכוונה היא לפתגם „אין מחליפים את הסוסים במעלה הדרך.“

1. מי שרגיל לכמות גדולה, לא יסתפק במועט.
2. כל אחד צריך לדעת לחזור למקומו הנכון.
3. אם שני אנשים מתרועעים, סימן שהם מתאימים זה לזה.
4. אינך יכול להיות בררן לגבי דברים שאתה מקבל חינם.
5. מי שצועק הרבה, עדיין אין זה אומר שהוא גם עושה הרבה.
6. מוטב לתפוס מקום צנוע בחברה טובה, ולא להיות ראשון במעלה בחברה רעה.
7. מוטב להיות איש קטן ולהישאר בחיים, מאשר להיות גיבור גדול — ולמות.
8. סימן אחד ויחידי עדיין אינו אומר ולא כלום.
9. בשעת התמוטטות, ממהרים הפחדנים להימלט.
10. הטיפה האחרונה, היא שמגדישה את הסאה.
11. מעט, אבל בטוח, עדיף על הרבה מפוקפק.
12. קישוט יקר על גופו של אדם מכוער, רק מבליט את הכיעור.
13. לא הפושע אשם במעשיו, אלה התנאים שהניחו לו לבצע את הפשע.
14. אין ממנים פושע מועד לשומר־החוק.
15. מוטב להשמיד אפילו את הטוב ביותר מבין אלה הידועים כפושעים שאין להם תקנה.

* * *

בעליו. (3) לא לחינם הלך זרזיר אצל עורב, לפי שהוא בן־מינו. (4) סוס שניתן במתנה — אין בודקים בשיניו. (5) כלב נובח אינו נושך. (6) הוה זנב לאריות, ולא ראש לשועלים. (7) טוב הכלב החי מן האריה המת. (8) סנונית אחת אינה מביאה את האביב. (9) העכברים בורחים מן הספינה הטובעת. (10) הקש ששבר את גב הגמל. (11) טובה ציפור אחת ביד מעשר על העץ. (12) נזם זהב באף חזיר. (13) לא העכבר גנב, אלא החור גנב. (14) אין מעמידים את החתול לשמור על השמנת. (15) סוב שבנחשים — רצוץ מוחו.

הקץ לשומן!

ללא תרגילים, ללא מאמץ
מכונות פלא חשמליות
מעתה **גם לגברים**
בהנהלת רפאל הלפרין
„טרקלין ונוס"
תל־אביב
רחוב ריינס 5, טלפון 23104
חיפה
הר הכרמל, ככר המגדל 10
(ליד מגדל המים) טלפון 82688
ירושלים
בנין קולנוע ציון, טלפון 4705
תחת השגחה רפואית מעולה

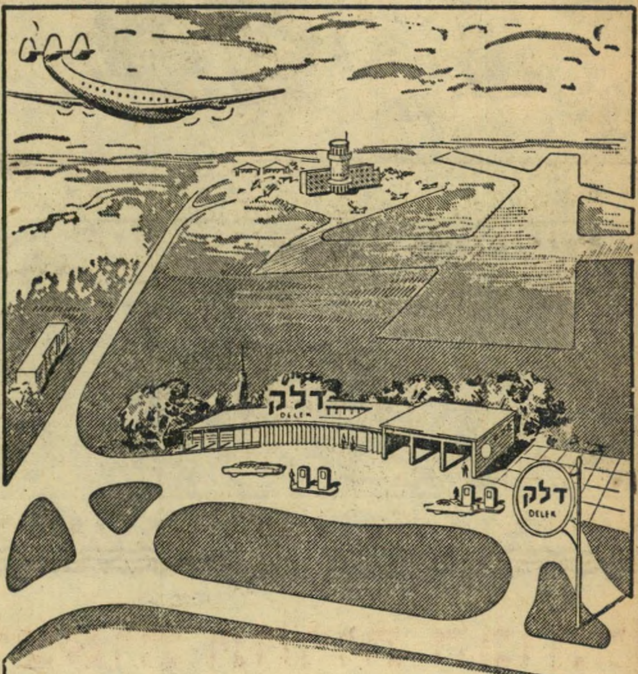

דלק חברת הדלק הישראלית בע"מ
בשרות **התעופה הישראלית**

שיחה עם זאב סחר,

מטיסן

בשנת 1956 עפות לא רק תחנות משטרה ירדניות. עובדה זאת באה להזכיר תערוכת התעופה (לא של משטרות, כי אם של מטוסים), שנפתחה לפני שבועיים בצפון תל־אביב, באצטדיון המכביה. כי שעה שבימי הביניים הוכתב קצב החיים על־ידי שעטות סוסי האבירים, מוכתב במאה העשרים קצב החיים על־ידי שריקות מטוסי הסילון.

לכן יזם זאב סחר (בתמונה למעלה בצל מדחף מטוס פייפר), ממעולי הפרסומאים בארץ, מבצע היכרות בין הציבור הישראלי לתעופה. סחר כינס באיצטדיון המכביה בצפון תל־אביב מטוסי קרב ומטוסי קישור, מטוסי סיור ומטוסי הדרכה, דאונים על כל אביזריהם וציודם, מתקנים של מכון הבדק בלוד וסרטי תעופה של מנהל ההסברה, פינת הצנחן (בהנהלתו המומחית של שמעון צחור, מאמן משלחת צנחני ישראל למוסקבה) וביתן בולי תעופה, לונה פרק תעופתי ותצוגת דגמי המטוסים החדישים ביותר של חברת אל־על.

כוונתו היסודית של זאב סחר בארגון תערוכת התעופה היתה להקנות לציבור תחושת המרומים. בתקופה בה תופסת התעופה מקום חשוב יותר ויותר בארץ, הן מבחינה אזרחית והן מבחינה צבאית, הגיע הזמן להכווין את הנוער לכיבוש השחקים ואת העם כולו לתחושת המרומים.

סחר, בעצמו חבר קלוב התעופה בישראל, יודע היטב כי טייס אמיתי הוא זה המתחיל עוד בהיותו ילד, בגיל תשע, עשר, לשחק עם דגמים, בונה, לאחר מכן, טיסנים, גלשונים, דאונים.ומדאיה עד טיסה בפייפר החד־מנועי הדרך היא קצרה מאד. וכאשר נער כזה מתגייס לצה"ל הוא עובר לחיל אויר, ולעתים קרובות, להגה מטוס סילון.

לפי הגיון זה תכנן סחר גם את התערוכה, שהיא כשלעצמה מין מצעד עצמאות ומסע הישגים בזעיר אנפין. התערוכה, המוצבת בחצי גורן עגולה הולכת מן הקל אל הכבד — מן הטיסן עד הסילון. הסילון עצמו „מיוצג" על ידי שיירי מטוס סילון מצרי מסוג וומפייר, שהופל בשעתו על ידי טייסי צה"ל, ומנוע סילון חדש אשר טרם הוכנס לשימוש.

האדריכל דב איתן (אדריכל ת"י 56) הציב בתערוכת התעופה, זה ליד זה, את הביתנים השונים, בהם מוצגים כל גורמי התעופה בישראל: חיל האויר, אגף התעופה האזרחית, משרד התחבורה, מכון הבדק, חברות אל־על וארקיע, השירות המטראולוגי וכמובן — קלוב התעופה

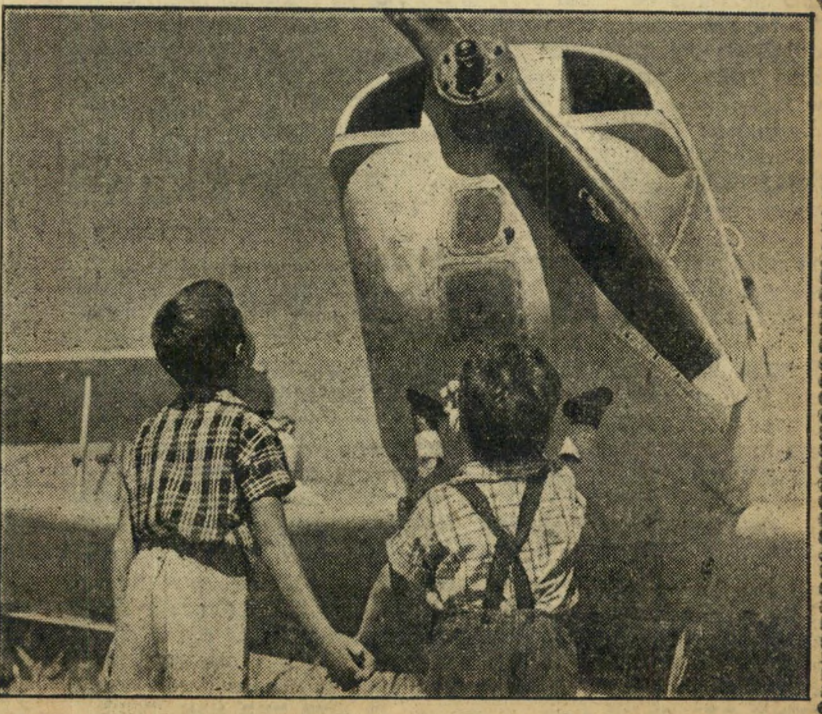

מנהל תערוכת התעופה

לישראל. שבשמו נערכת תערוכת התעופה, העומדת תחת חסותו של שר התחבורה, אלוף משה כרמל.

עובדי התערוכה שמו את הדגש על ארגון יעיל, תכנון קפדני ונוחיות המבקר. התערוכה פתוחה בימי חול ושבתות מתשע בבוקר עד חצות וחברי קיבוצים ומושבים מוותרים על יום המנוחה שלהם על־מנת לבקר בתערוכה. התוצאה היא כי בשבת מבקרים בתערוכה מספר מבקרים הגדול פי שלוש מזה של יום חול רגיל. לא לחינם הוצבו בתל־אביב תשע נקודות מכירה מוקדמת לכרטיסי כניסה לתערוכת התעופה ביום שבת.

המבקר בתערוכת התעופה לא צריך להסתפק בהצצה סקרנית על פייפרים, הספיטפייר או המוסטנג המוצבים בתערוכה. בתשלום שבע לירות בלבד הוא יכול לטוס ממש, טיסה של חצי שעה, מעל לרחבי הארץ, במטוס ארקיע. ואין זאת האפשרות היחידה. למעשה מהווה כל כרטיס כניסה לתערוכה כרטיס הגרלה לטיסת חינם בשמי הארץ.

ואין אלה ההנאות התעופתיות היחידות בתערוכה התעופה. סילביה פירי בת ה22, נערה בעלת ממדים איירודינמיים, נבחרה בנשף התעופה המפואר למלכת האויר וזכתה בסטיפנדיה לקורס טיס. כך, שדרך אגב, עודדה התערוכה גם את גיוס הבנות למקצוע הטייס: כל מועמדת למלכת האויר חתמה על הסכמתה לעבור קורס טיס.

גם הפרסום בתערוכה קשור לענייני תעופה בלבד. החל מסיגריות סילון, שהקימו תא בצורת קופסת סיגריות סילון, בו מוכר המוכר סיגריות סילון ועד לפודינג גלעם, המחלק זה שנתיים באריזותיו חלקי מטוסים מקרטון להרכבה.

על אף הטרדות המרובות ועומס העבודה הבלתי־רגיל, בו עמד סחר בארגון התערוכה, הוא מצא זמן להוציא גם חוברת צבעונית נאה ומגוונת, גדושה צילומים, ציורים וטבלאות (132 עמודים בסך הכל). החוברת, „עולם התעופה", היא כמעט ספר לימוד תעופתי, שלא לדבר על שלל המראות והעובדות המעניינות אותו היא מכילה —מצילומי אויר של העיר העתיקה בירושלים וככר מוגרבי, תל־אביב, עד מספר המטוסים של נתיבי אויר סעודיים (עשרים ושלושה).

אחת הטבלות המעניינות (והיקרות) ב„עולם התעופה" נושאת את

לסילון

הכותרת המשעשעת „כמה עולה תענוג זה?!" אך תוכנה רציני ביותר. הכוונה היא למחיר שעת טיסה בלירות ישראליות. שעת טיסה במסוט אימון הרוורד עולה קצת יותר מ־30 לירות; שעת טיסה במפציץ ב־17, „המבצר המעופף" עולה 213 לירות ושעת טיסה במטוס קרב סילוני עולה 599 לירות.

כן הוצא עם פתיחת התערוכה סמל התערוכה והנהלת הדואר אישרה חותמת מיוחדת ומעטפת יום ראשון, המוחתמת בסניף דואר מיוחד שהוקם בשטח התערוכה.

כמובן שאיש כזאב סחר לא יסתפק בכל אלה. לאיש החותם את כל מכתביו ב„ברכת תעופה" ושערך מסיבת עיתונאים לכבוד פתיחת התערוכה מעל לתערוכה במטוס דאקוטה (זאת היתה גם מסיבת העי־תונאים המעופפת הראשונה בארץ, אם לא בעולם כולו) יש אי־אילו רעיונות כיצד להחדיר את תחושת המרומים בלב העם: עם פתיחת תערוכת התעופה הפריחו במרחב תל־אביב מטוסי פייפר כרוזים המזמינים לביקור בתערוכה; דאונים הוצבו בככרות המרכזיות של תל־אביב, מוגרבי ודיזנגוף, והזמינו את האזרחים לתערוכה; פייפר מפורק כנפיים מסייר ברחובות תל־אביב לשם אותה המטרה.

בקרוב חושב סחר להנחית צלחת מעופפת בלב תל־אביב ואיש המאדים שיצא ממנה יודיע בפשטות מובנת מאליה: „ירדתי מן המאדים על־מנת לבקר בתערוכת התעופה!"

רעיון פרסום מוצלח אחר, לתערוכת התעופה, בוצע השבוע על־ידי סחר: עשרות נערות נעימות־קול פנו טלפונית למאות בעלי טלפונים במרחב תל־אביב, אשר תמהו לקבל את ההודעה הבאה:

„שלום, מדברים מתערוכת התעופה. הנהלת התערוכה מבקשת להזמין את כבודו לבקר בתערוכת התעופה באיצטדיון המכבי בתל־אביב. התערוכה פתוחה בימי חול ובשבת משעה תשע בבוקר עד שתים עשרה בלילה. נ א ל ב ק ר ב ת ע ר ו כ ה!"

הודעה זאת עוררה תגובות שונות בקרב מקבלי ההודעה. הרוב קיבל את ההודעה בנועם. בהבינו את „התקליט הפרסומי" והודה על ההזמנה בחיוך קל. אך לא חסר גם מקרה משעשע ביותר שבא בעיקבות ההו־דעה. לאחר שנמסרה, טלפונית, כנ"ל, לאשתו של רופא תל־אביבי ידוע. לאחר שרשמה לפניה את תוכן ההודעה („נ א ל ב ק ר ב ת ע ר ו כ ה!") הופיע, אחר שעה קלה, הרופא עם תיק הרופא בשער התערוכה והודיע לסדרן בעברית־יקית צחה כי לפני זמן־מה קיבל הודעה על „ביקור" והוא מחפש את החולה...

סילון
בטחון למדינה
סילון
בטחון למעשן
עגולות בקופסה כחולה • שטוחות בקופסה לבנה
20 סיגריות 320 פרוטה

קורסים לשפות

בבית הספר לשפות „קדימה", בן יהודה 74, תל־אביב טל. 20314 אנו פותחים כתות בוקר וערב חדשות כדלהלן:
1) עברית אנגלית וצרפתית למבוגרים מכל דרגות הידיעות;
2) אולפן לאנגלית ללימוד מרוכז ומהיר; 3) קבוצות מיוחדות לאנגלית וצרפתית לתלמידי בתי ספר יסודיים ותיכוניים.
פרטים והרשמה מ־9—12 לפנה"צ, 4—9 בערב (פרט ליום ו').

העולם הזה